

Τ.Ε.Ι.: ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ,
ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ,
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

[Άμεσες ξένες επενδύσεις και οι
επιπτώσεις τους στον ελληνικό χώρο]

ΟΝΟΜΑ: ΜΑΡΙΑ ΤΟΔΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΥΡΙΔΑΚΗΣ
Μεσολόγγι [2014]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΩΝ	6
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ	7
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	10
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	11
SUMMARY	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
Βασικές έννοιες για τις ξένες επενδύσεις	14
1.1 Εισαγωγή	14
1.2 Τι είναι οι ΑΞΕ (ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ)	14
1.3 Μορφές ΑΞΕ	18
1.3.1 Θυγατρική Αποκλειστικής Ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary).....	18
1.3.2 Κοινοπραξία (joint venture).....	20
1.3.3 Μερική Εξαγορά (partial acquisition)	21
1.4 Λόγοι Επέκτασης μιας Επιχείρησης στο Εξωτερικό	22

1.5 Βασικοί Τύποι ΑΞΕ.....	24
1.5.1 Βάση Κατεύθυνσης.....	24
1.5.2 Βάση Στόχου.....	26
1.5.3 Βάση Κινήτρου.....	27
1.6 Ιστορική Εξέλιξη.....	31
1.7 Οικονομικές Θεωρίες των ΑΞΕ.....	36
1.7.1 Μοντέλο Κύκλου Ζωής Προϊόντος (Vernon, 1966).....	36
1.7.2 Η Θεωρία Μίμησης της Ηγετικής Εταιρίας - Follow the Leader.....	36
(Knickerbocker, 1973).....	36
1.7.3 Ατέλειες των Αγορών (Θεωρία της Βιομηχανικής Οργάνωσης).....	37
(Kindleberger, Hymer και Caves).....	37
1.7.4 Θεωρία Εσωτερικοποίησης (Buckley και Casson, 1976).....	38
1.7.5 Εκλεκτικό Υπόδειγμα (Dunning, 1981).....	38
1.7.6 Θεώρηση της Επιχείρησης με Βάση τους Πόρους (Resource-Based View of the Firm) (Wernerfelt, 1984).....	38
1.7.7 Θεωρία Ανισορροπίας (Moon & Roehl, 1993).....	390
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
.....	412
Επενδυτικό πλαίσιο διεθνώς-E.E.....	412

2.1 Εισαγωγή	412
2.2 Ιστορική Εξέλιξη ΑΞΕ Διεθνώς	412
2.2.1 Από το 1830 μέχρι 1970	412
2.2.2 Τα τελευταία χρόνια	445
2.3 Γεωγραφική κατανομή ΑΞΕ διεθνώς	556
2.4 Η Εξέλιξη των ΑΞΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση	612

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

.....	678
Επενδυτικό πλαίσιο στην Ελλάδα	678
3.1 Εισαγωγή	678
3.2 Η Ιστορία της ΑΞΕ στην Ελλάδα	678
3.3 Το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων.....	801
3.4 Οι ΑΞΕ στην Ελλάδα.....	867
3.4.1 Εισροές από ΑΞΕ στην Ελλάδα	878
3.4.2 Εκροές από ΑΞΕ στην Ελλάδα.....	901
3.5 Προσδιοριστικοί Παράγοντες Προσέλκυσης ΑΞΕ στην Ελλάδα	934
3.6 Το Θεσμικό Επενδυτικό Πλαίσιο ΑΞΕ στην Ελλάδα	934
3.7 Η Περιφερειακή Κατανομή των ΑΞΕ στην Ελλάδα	967

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	1001
<hr/>	
Αποτελέσματα ΑΞΕ.....	1001
4.1 Εισαγωγή	1001
4.2 Οφέλη Οικονομιών από ΑΞΕ	1001
4.2.1 Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ	1012
4.2.2 Δημοσιονομικό έλλειμμα.....	1034
4.2.3 Ανεργία	1045
4.2.4 Εμπορικές συναλλαγές	1056
4.3 Κίνητρα Προσέλκυσης των ΑΞΕ	1100
4.4 Επιδράσεις Ανά Τομέα στη Χώρα Υποδοχής.....	1133
4.5 Επιδράσεις Ανά Τομέα στη Χώρα Προέλευσης.....	11919
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	1255
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	1277
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	12929
INTERNET	1322

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Θεοφάνη Μαυριδάκη για την καθοδήγηση, την υποστήριξη που μου προσέφερε και την ευγενική του ανταπόκριση στις απορίες μας.

Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένεια μου για την ηθική και οικονομική συμπαράσταση όχι μόνο κατά την διάρκεια της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας μου αλλά και καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Η πτυχιακή αυτή είναι αφιερωμένη στην μνήμη του αγαπημένου μας καθηγητή κ. Νικόλαο Κρεμμύδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΩΝ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΞΕ	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
ΔΙΣ	Δισεκατομμύρια
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΔΟΛ	Δολάρια
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΛ.Κ.Ε.	Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΕ	Πολυεθνικές επιχειρήσεις
FDI	Foreign Direct Investment
NAFTA	Χώρες Βορειοαμερικανικού Εμπορικού Συμφώνου
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: FDI	18
Εικόνα 2: FDI	30
Εικόνα 3: Θεωρία Ανισορροπίας των Moon και Roehl	40
Εικόνα 4: Investment	44
Εικόνα 5: FDI	50
Εικόνα 6	99

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Σχεδιάγραμμα 1: Αποθέματα Εισροών Και Εκροών ΑΞΕ (% του παγκόσμιου ΑΕΠ)	45
Σχεδιάγραμμα 2: Εισροές ΑΞΕ ως % του ΑΕΠ (1985-2001)	51
Σχεδιάγραμμα 3: Εισροές ΑΞΕ (1995-2011) (Δισεκ.δολ.)	52
Σχεδιάγραμμα 4: Οι εισροές ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες χώρες (2005-2011) (Δισεκ.δολ.)	53
Σχεδιάγραμμα 5: Εκροές ΑΞΕ (2000-2012) %	54
Σχεδιάγραμμα 6: % Συμμετοχή Γεωγραφικών Ομάδων Χωρών στο Σύνολο Των Εισροών ΑΞΕ	55
Σχεδιάγραμμα 7: ΑΞΕ 2005-2011 (εκατ. δολ)	59
Σχεδιάγραμμα 8: οι 10 χώρες με τις μεγαλύτερες ΑΞΕ ΤΟ 2011	60
Σχεδιάγραμμα 9: Αποθέματα Εισροών ΑΞΕ της ΕΕ (2002) (δισ. δολ.)	63
Σχεδιάγραμμα 10: Συμμετοχή Αποθεμάτων Εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ (2002) (%)....	64
Σχεδιάγραμμα 11: Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα	70
Σχεδιάγραμμα 12: Οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2003-2011 (σε εκατομμύρια ευρώ)	73
Σχεδιάγραμμα 13: Συνολικές εισροές ΑΞΕ ανά χώρα προέλευσης κεφαλαίων κατά την περίοδο 2003-2011 (σε εκατομμύρια Ευρώ).....	75

Σχεδιάγραμμα 14: Συνολικές εισροές ΑΞΕ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2003-2011	77
Σχεδιάγραμμα 15: Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΑΞΕ στην μεταποίηση κατά την περίοδο 2003-2011	78
Σχεδιάγραμμα 16: Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών κατά την περίοδο 2003-2011	79
Σχεδιάγραμμα 17: Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα (2003-2010) Εκατ. ευρώ	89

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Εισροές ΑΞΕ και Συμμετοχή τους στο ΑΕΠ(%) 1985-2002.....	47
Πίνακας 2: Γεωγραφική Κατανομή των Εισροών ΑΞΕ (Δισ. Δολ.).....	48
Πίνακας 3: ΑΞΕ: Εισροές, Εκροές και Αποθέματα.....	49
Πίνακας 4: Επιλεγμένοι Δείκτες για ΑΞΕ και Διεθνή Παραγωγή (1986-2000)	52
Πίνακας 5: Δείκτης Εισροών ΑΞΕ ανά Περιφέρεια.....	58
Πίνακας 6: Γεωγραφική Κατανομή των Αποθεμάτων Εισροών ΑΞΕ.....	62
Πίνακας 7: Εισροές ΑΞΕ από το 2007-2011 (δισ. Δολ.)	65
Πίνακας 8: Εκροές ΑΞΕ από το 2007-2011	66
Πίνακας 9: Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα (1960-2002)	69
Πίνακας 10: ΑΞΕ Αναλαμβανόμενες Από τον ΕΛΚΕ Κατά το 1996-2002, ανά Χώρα Προέλευσης (εκατ. Ευρώ).....	85
Πίνακας 11: ΑΞΕ Αναλαμβανόμενες Από τον ΕΛΚΕ Κατά το 1996-2002, ανά Χώρα Υποδοχής	85
Πίνακας 12: Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα (2003-2010) ανά χώρα προέλευσης	90
Πίνακας 13: Εκροές ΑΞΕ στην Ελλάδα.....	92
Πίνακας 14: ΑΕΠ (%)	102
Πίνακας 15: Ποσοστό Ανεργίας (%).....	104
Πίνακας 16: Στοιχεία της Ελλάδας για την περίοδο 2000-2012	107

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται αναφορά στις ΑΞΕ (Άμεσες Ξένες Επενδύσεις) με επίκεντρο τις ΑΞΕ στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα αναλύονται οι ΑΞΕ και οι συνέπειες τους στην κοινωνία.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια εισαγωγή στις ΑΞΕ. Αναφέρεται ο ορισμός, οι μορφές που παίρνουν, οι λόγοι επέκτασης μιας επιχείρησης στο εξωτερικό και οι βασικοί τύποι ΑΞΕ. Τέλος, παραθέτουμε την ιστορική τους εξέλιξη καθώς τις οικονομικές τους θεωρίες.

Το δεύτερο κεφάλαιο ασχολείται με το επενδυτικό πλαίσιο διεθνώς αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παρατίθενται η ιστορική εξέλιξη των ΑΞΕ διεθνώς αναλυτικά από τα πρώτα χρόνια μέχρι σήμερα. Επίσης αναφέρεται και η γεωγραφική κατανομή διεθνώς. Τέλος, αναφέρεται η εξέλιξη τους και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το τρίτο κεφάλαιο, περιλαμβάνει το επενδυτικό πλαίσιο στην Ελλάδα. Αναλύεται η ιστορία τους στην Ελλάδα και περιγράφεται το ΕΛ.Κ.Ε. (Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων). Επίσης, αναλύονται οι εισροές, οι εκροές και οι προσδιοριστικοί παράγοντες των ΑΞΕ. Τέλος, περιγράφεται το θεσμικό πλαίσιο που ισχύει στην Ελλάδα και η περιφερειακή και η τομεακή κατανομή τους.

Τέλος, στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο, αναφέρουμε τα οφέλη των οικονομιών τους, τα κίνητρα και τους παράγοντες προσέλκυσης τους και τις επιδράσεις των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής και προέλευσης.

SUMMARY

The present thesis refers to FDI (Foreign Direct Investment) focusing on FDI in Greece. More specifically, FDI and their impact on society are analyzed.

The first chapter is an introduction to FDI. It includes a definition, as well as the various forms of FDI, the reasons of starting a business abroad and the major FDI types. Finally, their historical evolution is mentioned as well as some of their economic theories.

The second chapter deals with the global investment framework and the european one. Historical evolution of FDI throughout the world is mentioned from the very beginning until today. Furthermore, geographic distribution of FDI in the world is reported. Finally, historical evolution of FDI in the European Union is mentioned.

The third chapter includes the investment framework in Greece. Here there is an analysis of its history in Greece and the Greek Centre for Investments (ELKE) is being described thoroughly. Furthermore, the FDI inflows, outflows as well as FDI determinants are analysed. In addition, the greek legal framework is described and then, their sectoral and regional distribution.

Finally, in the last chapter, we refer to the economic benefits that FDI's have on economies, the incentives and the influence they have on host and origin countries.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σύγχρονη εποχή, οι ΑΞΕ (Άμεσες Ξένες Επενδύσεις) διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης ως σημαντικό στοιχείο των διεθνών σχέσεων. Συμπληρώνοντας το εμπόριο, δημιουργούν αμεσότερες και βαθύτερες σχέσεις μεταξύ των οικονομιών. Αποτελούν μια πηγή πρόσθετων κεφαλαίων και ενθαρρύνουν την αποτελεσματική παραγωγή.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι η κατανόηση της σημασίας των ΑΞΕ (άμεσων ξένων επενδύσεων) στις οικονομίες των διάφορων χωρών και η διερεύνηση των επιπτώσεων και των επιδράσεων που προκαλούν στην οικονομική δραστηριότητα. Οι ΑΞΕ είναι μια πολύ σημαντική δύναμη και η σωστή καθοδήγηση τους από το εκάστοτε κράτος αποτελεί κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της οικονομίας του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Βασικές έννοιες για τις ξένες επενδύσεις

1.1 Εισαγωγή

Στο πρώτο κεφάλαιο της συγκεκριμένης εργασίας αναλύουμε την έννοια που μας ενδιαφέρει πιο πολύ από όλες, δηλαδή τις ΑΞΕ. Καταρχήν μελετάμε τι είναι οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ).

1.2 Τι Είναι οι ΑΞΕ (ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ)

Οι οικονομικές μονάδες δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό με τρεις τρόπους: ο πρώτος και ο πιο παραδοσιακός στην διεθνή δραστηριότητα είναι οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αγαθών. Ο δεύτερος έχει να κάνει με εισαγωγές και εξαγωγές υπηρεσιών, που αφορούν οι μεν πρώτες πληρωμές εκτός των συνόρων της χώρας όπου δραστηριοποιείται η οικονομική μονάδα ως αντάλλαγμα για την προσφορά υπηρεσιών σε αυτήν από αλλοδαπές επιχειρήσεις και οι δε δεύτερες σε

εισπράξεις από το εξωτερικό για παροχή υπηρεσιών σε αλλοδαπούς. Και ο τρίτος και ο σημαντικότερος για εμάς είναι οι επενδύσεις. Αυτές με τη σειρά τους χωρίζονται σε επενδύσεις χαρτοφυλακίου, οι οποίες έχουν τη μορφή είτε της παροχής δανείων στο εξωτερικό, είτε της κατοχής μετοχών επιχειρήσεων εισηγμένων σε χρηματιστήρια της αλλοδαπής, είτε της βραχυχρόνιας τραπεζικής τοποθέτησης σε ξένο νόμισμα με στόχο την εκμετάλλευση διαφορετικών αποδόσεων μεταξύ ξένων χωρών. Και στην Άμεση Ξένη Επένδυση (ΑΞΕ), η ίδρυση θυγατρικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό οι οποίες είναι μερικώς ή ολικώς ιδιοκτησία της μητρικής εταιρίας.

Υπάρχουν πολλοί ορισμοί για να περιγράψουν τις ΑΞΕ. Σύμφωνα με τον ορισμό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), ως ΑΞΕ (Foreign Direct Investment – FDI) ορίζεται η μακροχρόνια επένδυση η οποία αποκτάται σημαντικό μερίδιο μιας επιχείρησης (πλειοψηφικό ή μειοψηφικό), που συνήθως (στην περίπτωση πλειοψηφικού πακέτου μετοχών) αποκαλείται θυγατρική εταιρεία από μια εταιρεία του εξωτερικού, τη μητρική εταιρεία.

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) ορίζονται ως επενδύσεις, οι οποίες συνδυάζουν τόσο μια μακροχρόνια σχέση, όσο και ένα διαρκές ενδιαφέρον και έλεγχο μιας «οντότητας» μιας οικονομίας (αυτόνομου εξωτερικού επενδυτή ή συγγενούς επιχείρησης) με μια εγχώρια επιχείρηση μιας άλλης οικονομίας διαφορετικής από αυτή που χρησιμοποιεί ως έδρα ο αυτόνομος επενδυτής είτε αυτός είναι εγχώρια είτε θυγατρική επιχείρηση (Γεώργιος Αγαπητός, 2004).

Ένας άλλος ορισμός σύμφωνα με την UNCTAD¹, ο οποίος είναι σύμφωνος με το βασικό ορισμό του ΟΟΣΑ², ορίζει ως ΑΞΕ μια μακροπρόθεσμη επένδυση μιας

---

¹ United Nations Conference on Trade and Development: Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) ιδρύθηκε το 1964 ως μόνιμο διακυβερνητικό σώμα. Είναι το κύριο όργανο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ που ασχολούνται με το εμπόριο, τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και τα θέματα

² Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης: Είναι ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυσσόμενων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της

δεσπόζουσας εταιρίας της χώρας-προέλευσης σε μία θυγατρική, ελεγχόμενη επιχείρηση ή κλάδο επιχείρησης στην ξένη χώρα-υποδοχής. Περιλαμβάνει τον εξοπλισμό, την χρησιμοποιούμενη γη και / ή επενδυτικά κεφάλαια (σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των συνολικών μετοχών μιας εταιρίας), κεφάλαια προς επανεπένδυση (μπορεί να προέρχονται από παρακρατηθέντα-αδιανέμητα κέρδη μιας ελεγχόμενης εταιρίας ή από ενδό-επιχειρησιακό δανεισμό), και χρεωστικές συναλλαγές (μακροπρόθεσμος δανεισμός ή άλλα δάνεια) ανάμεσα στην επιχείρηση και τις θυγατρικές της.

Σε μια θυγατρική εταιρία παρέχονται υλικές και άυλες εισροές. Υλικές είναι για παράδειγμα το μετοχικό κεφάλαιο, ο κεφαλαιουχικός εξοπλισμός και οι πρώτες ή ενδιάμεσες ύλες. Άυλες είναι η τεχνογνωσία, η οργάνωση της παραγωγής, ο ποιοτικός έλεγχος, το marketing κ.λ.π. Οι εισροές αυτές είναι απαραίτητες για την παραγωγική διαδικασία και την εμπορική διάθεση του προϊόντος. Η μεταφορά των πόρων δεν γίνεται μέσω της αγοράς, δε γίνεται δηλαδή εμπορική συναλλαγή, ή licensing³, ή franchising⁴ αλλά γίνεται απλά μια μεταφορά μεταξύ δύο επιχειρήσεων που συνδέονται με σχέσεις ιδιοκτησίας.

Οι ΑΞΕ πραγματοποιούνται μέσω των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Πολυεθνική είναι μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται επιχειρηματικά σε περισσότερες από μία χώρες, είτε μόνη της είτε σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις.

Οι ΑΞΕ παίρνουν τη μορφή μιας παραγωγικής μονάδας που είναι βασικά προέκταση της αρχικής επιχείρησης. Η αρχική επιχείρηση που επενδύει σε θυγατρικές είναι η μητρική και εδρεύει στη χώρα-βάση (home country). Η χώρα

οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Δημιουργήθηκε το 1948 ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας.

³ Το licensing αναφέρεται στην άδεια χρήσης ενός εμπορικού σήματος, μιας πατέντας ή άλλης εξειδικευμένης τεχνολογικής εισροής ή εισροής τεχνογνωσίας.

⁴ Το franchising αναφέρεται στη χρήση ενός εμπορικού σήματος και στην προμήθεια στον αγοραστή ενδιάμεσων και συμπληρωματικών εισροών αγαθών και υπηρεσιών, όπως είναι η τεχνολογία, ο ποιοτικός έλεγχος, το marketing, το management κ.α.

αποδέκτης (host country) φιλοξενεί τη θυγατρική. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται η πολυεθνική επιχείρηση, η οποία έχοντας ως βάση μια χώρα, αναπτύσσει παραγωγικές δραστηριότητες αγαθών και υπηρεσιών σε μια άλλη χώρα. Έτσι η πολυεθνική εταιρία, δηλαδή η μητρική, συστήνει στο εξωτερικό θυγατρικές και κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνει αφ' ενός, να εξασκεί άμεσο έλεγχο στην πολιτική των θυγατρικών, αφ' ετέρου, να εκπονεί στρατηγική στις ζωτικές σημασίας λειτουργίες της παραγωγής, χρηματοδότησης, εμπορίας κ.λ.π.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό των ΑΞΕ εκτός από την κίνηση κεφαλαίου από χώρα σε χώρα, είναι και η μεταφορά κεφαλαίου από ένα κλάδο 'α' της μίας επιχείρησης σε έναν άλλο κλάδο 'β' της άλλης. Οι περισσότερες ΑΞΕ ρέουν κατά δύο κλαδικά κανάλια. Έτσι, κάθε θυγατρική αναλαμβάνει ένα συγκεκριμένο στάδιο της παραγωγικής διαδικασίας του ίδιου προϊόντος (κάθετη επένδυση) ή την παραγωγή μιας συγκεκριμένης ποικιλίας προϊόντος (οριζόντια επένδυση) και μεταφέρει το προϊόν της σε μια άλλη θυγατρική, η οποία καταλαμβάνει την επόμενη θέση στην αλυσίδα διανομής (Σ.Κομπότη- Αλαφστεργίου). Κάθετη ολοκλήρωση υπάρχει όταν η επιχείρηση ιδρύει θυγατρική για να εκτελεί το αμέσως επόμενο ή το αμέσως προηγούμενο στάδιο της παραγωγής ενός αγαθού και να το πουλάει. Οριζόντια ολοκλήρωση υπάρχει όταν μια επιχείρηση, που παράγει ένα προϊόν στη δανείστρια χώρα, ιδρύει θυγατρική επιχείρηση για να παράγει το ίδιο προϊόν στη φιλοξενούσα χώρα. Πρόκειται για την πιο άμεση και προφανή μέθοδο μεγέθυνσης της επιχείρησης και παρέχει τη δυνατότητα να συνεχισθεί η ίδια επιχειρηματική δραστηριότητα σε διευρυμένο κύκλο. Το τελικό προϊόν διανέμεται μέσω του παγκόσμιου δικτύου πωλήσεων της πολυεθνικής, άσχετα από τον τόπο από τον οποίο παρήχθη.

Εικόνα 1: FDI

Πηγή: <http://www.fdi.be/>

1.3 Μορφές ΑΞΕ

Οι ΑΞΕ μπορούν να πάρουν διάφορες μορφές:

1.3.1 Θυγατρική Αποκλειστικής Ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary)

Η Επιχείρηση ιδρύει μια νέα εταιρεία στην ξένη χώρα και είναι ο μοναδικός μέτοχος σε αυτή. Η θυγατρική μπορεί να είναι μια εντελώς νέα επιχείρηση (greenfield strategy) ή μια ήδη υπάρχουσα επιχείρηση την οποία εξαγόρασε (acquisition strategy) (Kokkinou Α. και Psycharis Ι., 2004).

Τα πλεονεκτήματα αυτής της μορφής είναι:

- ✘ Η μητρική επιχείρηση διατηρεί το διοικητικό έλεγχο της θυγατρικής κάτι που τη βοηθά στη διαμόρφωση και εφαρμογή των στρατηγικών της σε παγκόσμιο επίπεδο .
- ✘ Η μητρική καρπώνεται το σύνολο των κερδών της θυγατρικής.
- ✘ Η θυγατρική όντας στο πολιτισμικό περιβάλλον μιας άλλης χώρας είναι σε θέση να εξειδικεύσει και να διαφοροποιήσει τα προϊόντα της ώστε να συμβαδίζουν με αυτό. Με τον τρόπο αυτό η μητρική επιχείρηση αποκτά στρατηγικό πλεονέκτημα στην προσπάθειά της να διερευνήσει τις παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητές της σε ξένες αγορές.
- ✘ Επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακας λόγω της αύξησης τους συνολικού όγκου παραγωγής του ομίλου.

Από την άλλη τα μειονεκτήματα αυτής της μορφής ΑΞΕ είναι:

- ✘ Η μητρική επιχείρηση επιβαρύνεται με το σύνολο του οικονομικού κόστους του εγχειρήματος και αναλαμβάνει όλους τους κινδύνους.
- ✘ Η θυγατρική χαρακτηρίζεται ως ξένη κάτι το οποίο μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην κοινή γνώμη, στην κυβέρνηση και στις δημόσιες υπηρεσίες.

1.3.2. Κοινοπραξία (joint venture)

Είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μιας ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μία ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή για την εξαγορά μιας ήδη υπάρχουσας (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004). Η διαδικασία επιβάλλει οι εταίροι να εισφέρουν κεφάλαια, στελεχικό δυναμικό, τεχνογνωσία και τεχνολογία και συνήθως σε εκείνον τον συντελεστή στον οποίο υπερτερούν (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004).

Τα πλεονεκτήματα αυτής της μορφής είναι:

- Η επιχείρηση αποκτά έναν εταίρο ο οποίος έχει διασυνδέσεις και γνωρίζει το περιβάλλον και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας.
- Υπάρχει επιμερισμός του κόστους και του κινδύνου του εγχειρήματος.
- Η νομοθεσία πολλών χωρών δίνει πολλά κίνητρα στις κοινοπραξίες με αποτέλεσμα η ίδρυση θυγατρικής να συνεπάγεται διαφυγόντα κέρδη.
- Συμβάλλει στη βελτίωση των αποτελεσμάτων συνέργειας των δύο εταίρων.
- Δημιουργεί οικονομίες κλίμακας και πεδίου λόγω της συμπαραγωγής.
- Προκαλεί διεύρυνση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων.
- Μειώνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των εταίρων βοηθώντας παράλληλα στην αντιμετώπιση του κοινού κινδύνου καθώς και στην αποτροπή εισόδου νέου ανταγωνιστή στην αγορά.

Τα μειονεκτήματα στην περίπτωση αυτή είναι:

- ➔ Το γεγονός ότι η επιχείρηση δεν ελέγχει απόλυτα τη διοίκηση της νέας εταιρείας με αποτέλεσμα να μην μπορεί να την εντάξει πλήρως στο στρατηγικό σχεδιασμό της.
- ➔ Είναι σύνηθες το φαινόμενο της εμφάνισης διαφορών διαφωνιών μεταξύ των εταίρων σε ότι αφορά στους στόχους και στη στρατηγική της κοινοπραξίας, κάτι το οποίο συχνά οδηγεί στη διάλυσή της.

1.3.3 Μερική Εξαγορά (partial acquisition)

Σε αυτή τη μορφή ΑΞΕ, η επιχείρηση αποκτά μέρος των μετοχών μιας τοπικής επιχείρησης με την οποία συνεργάζεται μέσω της μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας κ.λ.π. Τα πλεονεκτήματα εδώ ταυτίζονται σχεδόν με αυτά της κοινοπραξίας. Η εν λόγω μορφή είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη δεδομένου ότι παρουσιάζει πολλά από τα πλεονεκτήματα των άλλων μορφών χωρίς να παρουσιάζει σοβαρά μειονεκτήματα (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004).

1.4 Λόγοι Επέκτασης μιας Επιχείρησης στο Εξωτερικό

Οι λόγοι που μια επιχείρηση επιθυμεί να διευρύνει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες στο εξωτερικό μέσω των ΑΞΕ είναι (Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, 2005):

- ▲ Η επιχείρηση επιθυμεί να διευρύνει την αγορά των προϊόντων της. Αυτή η επιθυμία οφείλεται σε πολλούς λόγους:
  - * Θέλει να πουλήσει τα προϊόντα της σε μεγάλες αγορές, με σκοπό τη διατήρηση ή την επέκταση των δραστηριοτήτων της
  - * Θέλει να διατηρήσει το μερίδιό της στη διεθνή αγορά
  - * Θέλει να εκμεταλλευτεί το δυναμισμό και τη μεγέθυνση της αγοράς μιας τρίτης χώρα
  - * Χρησιμοποιεί τη χώρα όπου επενδύει ως βάση για να επεκτείνει τις εξαγωγές της προς άλλες χώρες
  - * Δεν είναι ικανοποιημένη με το επιχειρηματικό περιβάλλον στην αγορά της χώρας που έχει την έδρα της
  - * Ακολουθεί τους ανταγωνιστές της
  - * Ακολουθεί τους πελάτες της που ήδη έχουν επενδύσει στο εξωτερικό
  - * Επιθυμεί τα προϊόντα της να βρίσκονται κοντά στους πελάτες της
- ▲ Η επιχείρηση θέλει να αποφύγει τα εμπόδια που θέτει το εμπόριο. Τα εμπόδια αυτά είναι για παράδειγμα οι δασμοί, όπως και άλλα μη

δασμολογικά μέτρα που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις με σκοπό την προστασία των εγχώριων επιχειρήσεων και την αποκόμιση χρημάτων.

▲ Η επιχείρηση θέλει να μειώσει τα έξοδα παραγωγής της και να αυξήσει την αποτελεσματικότητά της. Αυτά συμβαίνουν όταν η επιχείρηση αποφασίζει να επενδύσει σε χώρα που προσφέρει τα εξής πλεονεκτήματα:

- * Παρέχει φθηνά και κατάλληλα προϊόντα
- * Παρέχει πρώτες ύλες και φυσικούς πόρους
- * Διαθέτει ικανό και φθηνό εργατικό δυναμικό
- * Διαθέτει ικανοποιητικά κεφάλαια και τεχνολογία
- * Το μεταφορικό κόστος προς και από αυτήν είναι φθινό
- * Παρέχει χρηματοοικονομικά, περιβαλλοντικά και άλλα κίνητρα

Επίσης, δίνεται η δυνατότητα στην επιχείρηση να αναπτύξει ενδο-επιχειρησιακό εμπόριο και να εκμεταλλευτεί τα πλεονεκτήματα που προέρχονται από την εσωτερικοποίηση της. Εσωτερικοποίηση έχουμε όταν μεταφέρονται προϊόντα ή τεχνολογία από το ένα παραγωγικό τμήμα στο άλλο στα πλαίσια της πολυεθνικοποίησης της επιχείρησης. Έτσι, το κόστος μειώνεται λόγω της εκμετάλλευσης της οικονομικής κλίμακας και αυξάνεται η αποτελεσματικότητα της επιχείρησης.

▲ Η επιχείρηση εκμεταλλεύεται το επιχειρηματικό περιβάλλον της χώρας υποδοχής. Η επιχείρηση εκμεταλλεύεται στη χώρα υποδοχής τα εξής:

- * Το γενικό επιχειρηματικό κλίμα
- * Το σταθερό πολιτικό καθεστώς
- * Το καθεστώς ιδιοκτησίας

- * Το μικρό κόστος χρηματοδότησης
- * Τις ρυθμίσεις για εξαγωγή και μετατρεψιμότητα του συναλλάγματος
- * Τη νομισματική σταθερότητα
- * Το φορολογικό καθεστώς

1.5 Βασικοί Τύποι ΑΞΕ

Τους τύπους των ΑΞΕ τους καθορίζουμε βάση της κατεύθυνσης από την οποία αυτές προέρχονται ή κατευθύνονται, βάση των στόχων τους και των κινήτρων τους.

1.5.1 Βάση Κατεύθυνσης

Εσωτερικές: Εσωτερικές ΑΞΕ έχουμε όταν ξένο κεφάλαιο επενδύεται σε εγχώριους πόρους. Οι εσωτερικές ΑΞΕ ενισχύονται από (Kokkinou Α. και Psycharis Ι., 2004):

- ∞ Μειώσεις φόρων, επιδοτήσεις, χαμηλά επιτόκια δανεισμού, παροχές προνομίων, άρση συγκεκριμένων περιορισμών.

- ☞ Την σκέψη ότι ένα μακροχρόνιο κέρδος αξίζει μια βραχυχρόνια απώλεια εισοδήματος.

Αντιστοίχως, οι ΑΞΕ περιορίζονται από:

- ☞ Περιορισμούς και όρια ιδιοκτησίας.
- ☞ Ανάγκες διαφορετικών απαιτήσεων

Εξωτερικές: Οι εξωτερικές ΑΞΕ, οι οποίες μερικές φορές καλούνται και άμεσες επενδύσεις του εξωτερικού, υφίστανται όταν το εγχώριο κεφάλαιο επενδύεται σε εξωτερικούς πόρους. Παρόλα αυτά το κεφάλαιο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για να επενδυθεί σε εισαγωγές και εξαγωγές μιας ποσότητας προϊόντος που προέρχεται από ξένη χώρα (Kokkinou Α. και Psycharis Ι., 2004). Οι εξωτερικές ΑΞΕ ενθαρρύνονται από την κυβερνητική πολιτική ασφάλισης από τον κίνδυνο ενώ περιορίζονται από:

- ☞ Τα φορολογικά κίνητρα ή αντικίνητρα των εταιρειών οι οποίες επενδύουν εκτός της εγχώριας οικονομίας ή σε επαναπατρισμένα κέρδη.
- ☞ Τα υποκατάστατα των τοπικών επιχειρήσεων.
- ☞ Τις αριστερίζουσες κυβερνητικές πολιτικές που υποστηρίζουν την εν μέρει κρατικοποίηση των βιομηχανιών (ή τουλάχιστον έναν υποτυπώδη κρατικό έλεγχο).
- ☞ Τις διάφορες «εγωκεντρικές» κοινωνικές ομάδες (όπως για παράδειγμα οι εργάτες και οι αγρότες) οι οποίες υποστηρίζονται από εσωτερικές ΑΞΕ ή από το κράτος.

1.5.2 Βάση Στόχου

Είναι οι άμεσες επενδύσεις σε νέες εγκαταστάσεις ή στην επέκταση ήδη υπάρχοντων εγκαταστάσεων. Αυτές οι επενδύσεις αποτελούν τον πρωταρχικό στόχο για το κράτος που τις φιλοξενεί, δεδομένου ότι δημιουργούν νέες παραγωγικές δυνατότητες, αυξάνουν τις θέσεις εργασίας, μεταφέρουν νέες τεχνολογίες και τεχνογνωσία στη χώρα υποδοχής και δημιουργούν “συνδέσμους” στην παγκόσμια αγορά (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004). Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη παραθέτει τα πλεονεκτήματα των εν λόγω επενδύσεων στην περιφερειακή ανάπτυξη και την εθνική οικονομία, δεδομένης της δυνατότητας που δίνεται για αύξηση της απασχόλησης (και μάλιστα συχνά με μισθούς υψηλότερους από τις εσωτερικές επιχειρήσεις), για αύξηση των επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη, για επιπλέον κεφαλαιακές επενδύσεις. Η κριτική για την αποτελεσματικότητα των επενδύσεων αυτών εστιάζεται στην απώλεια του μεριδίου της αγοράς από τις εγχώριες επιχειρήσεις καθώς και το γεγονός ότι τα κέρδη φαίνεται να φεύγουν από τις τοπικές οικονομίες και να επιστρέφουν στη χώρα από την οποία προέρχεται η πολυεθνική. (ΚΑΡΠΟΥΖΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Πανεπ. Μακεδονίας 2010)

Συγχωνεύσεις και Εξαγορές: Αποτελεί τον πρωταρχικό τύπο ΑΞΕ και πρόκειται για μεταφορά των υπάρχοντων περιουσιακών στοιχείων από τις τοπικές εγχώριες εταιρείες σε ξένες εταιρείες και. Εκτός συνόρων συγχωνεύσεις, πραγματοποιούνται όταν τα περιουσιακά στοιχεία και η λειτουργία των επιχειρήσεων διαφορετικών χωρών ενώνονται για να δημιουργήσουν μια νέα νομική οντότητα. Από την άλλη, εκτός συνόρων, εξαγορές συμβαίνουν όταν ο έλεγχος των περιουσιακών στοιχείων και της λειτουργίας των επιχειρήσεων μεταφέρεται από μια εγχώρια εταιρεία σε μια εταιρεία που προέρχεται από ξένη χώρα, με την εγχώρια εταιρεία να αποτελεί πλέον μια θυγατρική της ξένης εταιρείας (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004). Σε αντίθεση

με τις επενδύσεις σε έργα υποδομής οι εξαγορές δεν παρέχουν κανένα μακροπρόθεσμο πλεονέκτημα στην τοπική οικονομία. Τέλος, οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές αποτελούν έναν σημαντικό τύπο ΑΞΕ και μέχρι το 1997 ανέρχονταν περίπου στο 90% των εισροών των ΑΞΕ στις ΗΠΑ. Οι συγχωνεύσεις είναι ο πιο συνηθισμένος τρόπος για τις Πολυεθνικές να πραγματοποιήσουν ΑΞΕ (World Investment Report 2000).

Οριζόντιες ΑΞΕ: Αποτελούν την επένδυση στην ίδια βιομηχανία στο εξωτερικό μια επιχείρησης που δραστηριοποιείται εγχώρια

Κάθετες ΑΞΕ: Χωρίζονται στις προς τα πίσω Κάθετες ΑΞΕ (Backward Vertical FDI), οι οποίες ουσιαστικά υπάρχουν όταν μια βιομηχανία του εξωτερικού προμηθεύει με εισροές μια εγχώρια εταιρεία για την παραγωγική της διαδικασία, και στις προς τα μπροστά Κάθετες ΑΞΕ, οι οποίες υπάρχουν όταν μια βιομηχανία του εξωτερικού πουλάει τις εκροές μιας εγχώριας εταιρείας (Kokkinou A. και Psycharis I.,2004).(ΚΑΡΠΟΥΖΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Πανεπ. Μακεδονίας 2010) .

1.5.3 Βάση Κινήτρου

Μελετώντας τα κίνητρα με βάσει τα οποία μια ΑΞΕ προβαίνει σε μία επένδυση μπορούμε να τις κατηγοριοποιήσουμε ως εξής::

1. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς Αναζήτηση Πλουτοπαραγωγικών Πόρων:

Σκοπός της αναζήτησης είναι η εύρεση αποτελεσματικότερων μέσων παραγωγής συγκριτικά με αυτά που ήδη έχει στην κατοχή της η εταιρία. Όταν οι

πόροι αυτοί δεν υπάρχουν στην χώρα που εδρεύει η εταιρία το ενδιαφέρον στρέφεται στο εξωτερικό. Ένα παράδειγμα αυτού είναι η αναζήτηση φυσικών πόρων στη Μέση Ανατολή και στην Αφρική ή η φθηνή εργασία στην Νοτιοανατολική Ασία και την Ανατολική Ευρώπη (World Investment Report 2000). Πιο συγκεκριμένα οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες:

- Τεχνολογικές και διαχειριστικές ικανότητες: Βρίσκουμε τις επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες όπως τουρισμός, ενοικίαση αυτοκινήτων κ.α.
- Φθηνά εργατικά χέρια ανειδίκευτων ή μερικώς εκπαιδευμένων εργατών.
- Φυσικοί Πόροι. Αγροτικά προϊόντα και μεταλλευτικοί πόροι. Σε αυτή τη περίπτωση έχουμε αποκλειστική σύνδεση μεταξύ της ΑΞΕ και της χώρα υποδοχής. Επίσης, προϋποθέτουν υψηλό κόστος υποδομής.

2. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις Αναζήτησης Αγορών:

Είναι οι επενδύσεις που στοχεύουν είτε στη διείσδυση σε νέες αγορές είτε στη διατήρηση του μεριδίου στην ήδη υπάρχουσα. Οι ΑΞΕ αυτού του είδους μπορεί επίσης να υιοθετηθούν ως μια αμυντική στρατηγική αφού υποστηρίζεται ότι οι επιχειρήσεις προτιμούν αυτό τον τύπο επένδυσης επειδή ενέχει μικρότερο κίνδυνο η διατήρηση μιας ήδη υπάρχουσας αγοράς από την ανεύρεση μιας νέας (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004). Ο στόχος αυτών των ΑΞΕ είναι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών για την αγορά της χώρας υποδοχής ή/και γειτονικών αγορών. Υπάρχουν 4 κίνητρα που ωθούν σε ΑΞΕ τέτοιου είδους:

- ◆ Προμηθευτές ή πελάτες της επιχείρησης εγκαθίστανται σε συγκεκριμένη αγορά η οποία αποτελεί στόχο για την επιχείρηση.
- ◆ Αυξημένη ανάγκη προσαρμογής των προϊόντων ή των συνθηκών παραγωγής με βάση τις απαιτήσεις της εγχώριας αγοράς.

- ◆ Η δημιουργία μιας νέας ΑΞΕ είναι προτιμότερη λύση από άποψη κόστους συγκριτικά με την περίπτωση του εμπορίου σε επιχειρήσεις που η αγορά-στόχος βρίσκεται σε μεγάλη γεωγραφική απόσταση.
- ◆ Η δημιουργία ΑΞΕ σε άλλες αγορές πολλές φορές οφείλεται στην ύπαρξη ανταγωνιστών εκεί. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι Η.Π.Α. οι οποίες λόγω της μεγάλης της έκτασης αλλά και επειδή αποτελεί πόλο έλξης άλλων Πολυεθνικών Εταιρειών έσπευσε στην δημιουργία ΑΞΕ σχεδόν όλων των Πολυεθνικών της.

3. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις Αναζήτησης Αποτελεσματικότητας /Αποδοτικότητας:

Είναι οι επενδύσεις που προκύπτουν από την κοινή ιδιοκτησία και τις οικονομίες κλίμακας. Βασιζόμενες στα πλεονεκτήματα αυτών των δύο, οι επιχειρήσεις προσδοκούν να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους..

4. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις Αναζήτησης Στρατηγικών Πόρων ή Ικανοτήτων:

Προκειμένου μια επιχείρηση να μην χάσει κάποιον πόρο της από ανταγωνιστή ακολουθεί την εν λόγω στρατηγική. Για να την καταλάβουμε καλύτερα μπορούμε να δούμε το παράδειγμα των πετρελαιοπαραγωγών οι οποίοι στην προσπάθειά τους να αποτρέψουν την απόκτηση πόρων πετρελαίου από τους ανταγωνιστές τους, προβαίνουν οι ίδιοι σε αγορά ακόμα και αν στην παρούσα στιγμή δεν χρειάζονται πετρέλαιο. Αυτός ο τύπος περιλαμβάνει επιχειρήσεις που έχουν ως στόχο την διατήρηση και βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς τους με την εξαγορά άλλων επιχειρήσεων. Οι κλάδοι υψηλής τεχνολογίας υιοθετούν τέτοιου είδους πρακτικές.

Εικόνα 2: FDI

Πηγή: <http://www.topnews.in/companies/fdi>

1.6 Ιστορική Εξέλιξη

Ο Stephen Hymer ήταν ο οικονομολόγος που έδωσε μια νέα ερμηνεία στο φαινόμενο των ΑΞΕ. Αντίθετα με τη παραδοσιακή ερμηνεία, πίστευε ότι υπάρχουν πολλά εμπόδια στην αγορά όπως κόστη συναλλαγών, έλλειψη τέλει πληροφόρησης, ατελής ανταγωνισμός κ.α τα οποία κατευθύνουν τις διεθνείς επενδυτικές στρατηγικές των επιχειρήσεων. Ανέπτυξε μια δική του θεωρία που εξηγεί ότι ο βασικός στόχος είναι η ενίσχυση της μονοπωλιακής δύναμης στην αγορά. Συγκεκριμένα μια επιχείρηση στα πρώτα της βήματα κύριο μέλημα της είναι η αύξηση του μεριδίου τους στις εγχώριες αγορές μέσω συγχωνεύσεων ή επεκτάσεων με αποτέλεσμα την συγκέντρωση της δύναμης και των κερδών. Αυτό όμως κάποια στιγμή σταματά γιατί έχει επιτευχθεί μονοπώλιο στην εγχώρια αγορά και έτσι οι επιχειρήσεις αναζητούν ξένες αγορές για να επενδύσουν τα κέρδη τους με κοινό πάντα στόχο το μονοπώλιο.

Παρόλ' αυτά η εισαγωγή σε μια ξένη αγορά μιας επιχείρησης εμπεριέχει περισσότερα προβλήματα από αυτά που θα είχε σε μια εγχώρια. Ο Hymer βασιζόμενος στην ανάλυση των εμποδίων εισόδου σε μια αγορά του Bain (1956) την ενισχύει για να συμπεριλάβει τα προβλήματα εισόδου σε μια ξένη αγορά. Υποστήριξε ότι για να ξεπεραστούν τα προβλήματα αυτά η επιχείρηση θα πρέπει να έχει κάποια πλεονεκτήματα. Πιο συγκεκριμένα τα πλεονεκτήματα χωρίζονται σε 4 κατηγορίες:

- α) προνομιακή πρόσβαση σε φθηνότερους συντελεστές παραγωγής σε σχέση με τον ανταγωνισμό,
- β) συνάρτηση παραγωγής χαμηλότερου κόστους,
- γ) πρόσβαση σε καλύτερα (φθηνότερα ή πιο εκτεταμένα) δίκτυα διανομής
- δ) διαφοροποίηση προϊόντος μέσω της ενσωμάτωσης κάποιων χαρακτηριστικών που απουσιάζουν από ανταγωνιστικά προϊόντα.

Μια από τις καινοτομίες του Hymer ήταν ότι θεώρησε πως τα πλεονεκτήματα αυτά δημιουργούνται πρώτα στην μητρική αγορά της επιχείρησης και ακολούθως μπορεί να αποδειχθεί περισσότερο επικερδές για την επιχείρηση να τα εκμεταλλευτεί στο εξωτερικό. Αντίστοιχα, στα πλαίσια της θεωρίας της πολυεθνικής επιχείρησης το "εμπόδιο εισόδου" είναι η κατοχή από την επιχείρηση, αποκλειστικής γνώσης μονοπωλιακού τύπου. Το επιχειρήμα του στηρίχθηκε στην εμπειρική απόδειξη από διάφορες πηγές ιδιαίτερα τη μελέτη του Dunning (1958), για τις επενδύσεις των ΗΠΑ στη Βρετανία, η οποία έδειξε ότι οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ κατέχουν ανώτερη τεχνολογία και ικανότητες διοίκησης. (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΕΣΗΣ 2003)

Ωστόσο μια πολυεθνική επιχείρηση που λειτουργεί σε ξένη χώρα αντιμετωπίζει κάποια επιπλέον κόστη σε σχέση με έναν τοπικό ανταγωνιστή. Βασιζόμενος στην ανάλυση του Bain (1956) σχετικά με τα εμπόδια εισόδου στην αγορά και επεκτείνοντάς την για να περιλάβει τα εμπόδια εισόδου σε μία ξένη αγορά, ο Hymer υποστήριξε ότι μία επιχείρηση είναι απαραίτητο να διαθέτει κάποια πλεονεκτήματα τα οποία να είναι δυνατόν να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα σε σχέση με την τοπική αγορά. Συγκεκριμένα, αναγνώρισε τέσσερις κατηγορίες πλεονεκτημάτων: α) προνομιακή πρόσβαση σε φθηνότερους συντελεστές παραγωγής σε σχέση με τον ανταγωνισμό, β) συνάρτηση παραγωγής χαμηλότερου κόστους, γ) πρόσβαση σε καλύτερα (φθηνότερα ή πιο εκτεταμένα) δίκτυα διανομής και δ) διαφοροποίηση προϊόντος μέσω της ενσωμάτωσης κάποιων χαρακτηριστικών που απουσιάζουν από ανταγωνιστικά προϊόντα. Μια από τις καινοτομίες του Hymer ήταν ότι θεώρησε πως τα πλεονεκτήματα αυτά δημιουργούνται πρώτα στην μητρική αγορά της επιχείρησης και ακολούθως μπορεί να αποδειχθεί περισσότερο επικερδές για την επιχείρηση να τα εκμεταλλευτεί στο εξωτερικό. Αντίστοιχα, στα πλαίσια της θεωρίας της πολυεθνικής επιχείρησης το "εμπόδιο εισόδου" είναι η κατοχή από την επιχείρηση, αποκλειστικής γνώσης μονοπωλιακού τύπου. Το επιχειρήμα του στηρίχθηκε στην εμπειρική απόδειξη από διάφορες πηγές ιδιαίτερα τη μελέτη του Dunning (1958), για τις επενδύσεις των

ΗΠΑ στη Βρετανία, η οποία έδειξε ότι οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ κατέχουν ανώτερη τεχνολογία και ικανότητες διοίκησης. (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΕΣΗΣ 2003)

Η πρώτη προσπάθεια ερμηνείας της σχέσης μεταξύ διεθνούς εμπορίου και ξένης παραγωγής ήταν η θεωρία του κύκλου προϊόντος του Vernon (1966) εξηγούσε την ανάπτυξη των επενδύσεων των ΗΠΑ στην Ευρώπη εκείνη την χρονική περίοδο. Στηριζόμενος σε παλιότερες θεωρίες διεθνούς εμπορίου των Posner (1961), ο οποίος αναφερόταν στο "τεχνολογικό χάσμα" μεταξύ χωρών και του Linder (1961) ο οποίος για τις ομοιότητες στη ζήτηση και στο εισόδημα ως παράγοντες εμπορίου μεταξύ των χωρών. Το βασικό επιχείρημα του Vernon ήταν ότι τα πλεονεκτήματα των αμερικανικών επιχειρήσεων, ιδιαίτερα η ικανότητά τους να καινοτομούν, προσδιορίζονταν από τη δομή της αμερικανικής αγοράς, δηλαδή τα υψηλά εισοδήματα και την ανελαστική ζήτηση. Έτσι οι ΗΠΑ είχαν ένα προβάδισμα σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές τους το οποίο στην αρχή εκμεταλλεύθηκαν με εξαγωγές στον Ευρωπαϊκό χώρο. Με το καιρό καθώς το προϊόν τυποποιούνταν ή ωρίμαζε, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα δεν ήταν η τεχνολογική ανάπτυξη αλλά η ικανότητα μείωσης του παραγωγικού κόστους.

Ο Kojima (1978) άσκησε κριτική στο μοντέλο του κύκλου προϊόντος. Συγκεκριμένα, έκανε διαχωρισμό αμερικανικής και ιαπωνικής πολυεθνικής υποστηρίζοντας ότι ενώ οι ιαπωνικές άμεσες επενδύσεις είναι πρωταρχικά "tradeoriented" και ανταποκρίνονται στην αρχή του συγκριτικού πλεονεκτήματος, οι αμερικανικές άμεσες επενδύσεις γίνονται στα πλαίσια μιας ολιγοπωλιακής δομής αγοράς, είναι "anti-trade oriented" και λειτουργούν μακροπρόθεσμα σε βάρος τόσο της χώρας υποδοχής όσο και της χώρας προέλευσης. Το μειονέκτημα είναι ότι αυτή η θεωρία δε μπορεί να εξηγήσει τις ροές εμπορίου που βασίζονται σε παράγοντες όπως η εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας.

Οι Kojima και Ozawa (1985), στηρίζονται σε ένα μοντέλο σύμφωνα με το οποίο μια γρήγορα αναπτυσσόμενη χώρα στην οποία υπάρχουν καινοτόμες και οικονομικά αναβαθμισμένες τοπικές επιχειρήσεις, έχουν πλεονέκτημα να τοποθετήσουν πιο "απλούς" τύπους παραγωγής σε χώρες με ένα χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης και να επικεντρωθούν οι ίδιες σε πιο "high-value-added" δραστηριότητες. Ο Ozawa (1979,1982) αναφέρει ότι οι χώρες που δεν έχουν πόρους μπορούν να επενδύσουν σε άλλες χώρες οι οποίες διαθέτουν πόρους και οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την επέκταση των εγχώριων αγορών τους. Έτσι, οι στόχοι των πολυεθνικών επιχειρήσεων είναι συμβαδίζουν με τις στρατηγικές ανάπτυξης των χωρών υποδοχής.

Ο αναπτυξιακός κύκλος επένδυσης (investment-development cycle or path) του Dunning (1982) (Dunning, J., 2002) είναι μια πιο μακροοικονομική προσέγγιση σύμφωνα με τον οποίο υπάρχει μεγάλη αλληλεξάρτηση ανάμεσα στο επίπεδο των εσωστρεφών και εξωστρεφών επενδύσεων διαφορετικών χωρών και του επιπέδου ανάπτυξης της χώρας.

Στο ξεκίνημά τους οι φτωχότερες χώρες έχουν πολύ λίγες εσωστρεφείς ή σχεδόν μηδενικές εξωστρεφείς επενδύσεις. Οι περισσότερο αναπτυγμένες χώρες προσελκύουν εσωστρεφείς επενδύσεις όμως οι εξωστρεφείς τους παραμένουν περιορισμένες με αποτέλεσμα να έχουν αρνητικές καθαρές επενδύσεις. Καθώς όμως οι χώρες αναπτύσσονται, βελτιώνοντας την υποδομή τους και τις συνθήκες ζήτησης και προσφοράς αρχίζουν να βελτιώνονται και τα "location" πλεονεκτήματα τους γεγονός που βοηθά ταυτόχρονα τις ντόπιες επιχειρήσεις να αναπτύξουν τα δικά τους ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Έτσι, έχουμε αύξηση των εξωστρεφών επενδύσεων, ενώ παράλληλα στις αναπτυγμένες χώρες οι καθαρές επενδύσεις μηδενίζονται και γίνονται θετικές. Τον ρυθμό ανάπτυξης τον ορίζει η στρατηγική των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων οι οποίες θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις, τους πόρους και το περιβάλλον που απαιτούνται με στόχο την προσέλκυση επενδυτών. (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΕΣΗΣ 2003)

Επίσης, υπάρχει το εκλεκτικό υπόδειγμα του Dunning (1977) (Dunning, J., 2002). Στην προσπάθειά του να εξηγήσει το μεγαλύτερο μέρος των διεθνών επενδύσεων ο Dunning (1977) (Dunning, J., 2002) δημιουργεί ένα εκλεκτικό υπόδειγμα συνδυάζοντας τη θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης του Hymer (1960), με τη θεωρία εσωτερικοποίησης των Buckley & Casson (1976) υπό το πρίσμα της "location theory". Σύμφωνα με το υπόδειγμα αυτό επιτυχημένη επιχείρηση είναι αυτή που μπορεί να συνδυάσει τους πόρους της με αυτούς σε μια ξένη τοποθεσία ώστε να εκμεταλλευτεί τις οικονομίες κλίμακας. Γενικά για να επιτευχθεί μια διεθνής επένδυση θα πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Οι επιχειρήσεις πρέπει να έχουν ένα πλεονέκτημα σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους (ownership-specific advantage) με σκοπό την επίτευξη μονοπωλίου στην ξένη αγορά.
2. Πρέπει να υπάρχουν πλεονέκτημα εσωτερικοποίησης (internalisation advantage). Τα κόστη των συναλλαγών εντός της επιχείρησης είναι μικρότερα από αυτά μέσω εξαγωγών ή παροχή αδειών.
3. Να υπάρχει πλεονέκτημα τοποθεσίας (location advantage). Μια επιχείρηση θα πρέπει να έχει συμφέρον να τοποθετήσει την παραγωγή της σε ξένη χώρα παρά στην χώρα προέλευσης, ειδικά σε οικονομίες κλίμακας σε επίπεδο επιχείρησης .

Τα πλεονεκτήματα αυτά αποτελούν παράγοντες προσδιορισμού των διεθνών επενδύσεων οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα: με τον τύπο οικονομικής δραστηριότητας των πολυεθνικών επιχειρήσεων (natural resource-seeking, market seeking , efficiency seeking) ή με τη χώρα, τη βιομηχανία ή την επιχείρηση. (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΕΣΗΣ 2003)

1.7 Οικονομικές Θεωρίες των ΑΞΕ

1.7.1 Μοντέλο Κύκλου Ζωής Προϊόντος (Vernon, 1966)

Οι ΠΕ (πολυεθνικές επιχειρήσεις) αφιερώνουν περισσότερους πόρους στην έρευνα και την ανάπτυξη με αποτέλεσμα να παράγουν ανώτερα προϊόντα και τεχνολογίες. Η θεωρία υποδηλώνει ότι οποτεδήποτε αναπτύσσεται ένα νέο προϊόν, θα διαβεί υποχρεωτικά από ορισμένα στάδια (Vernon, 1966) (Vernon R, 1966). Από τη στιγμή που μια επιχείρηση εδραιώνεται ως τεχνολογικά πρωτοπόρος σε κάποιο προϊόν, ενδέχεται να διαμορφωθούν ορισμένα πρότυπα τυποποίησης των χαρακτηριστικών του, καθώς το προϊόν ωριμάζει. Σε κάθε περίπτωση, το πρώτο ζήτημα που τίθεται για την επιχείρηση είναι ο βέλτιστος τρόπος εκμετάλλευσης της πρωτοποριακής καινοτομίας, καθώς στο αρχικό στάδιο ανάπτυξης ενός προϊόντος τα κόστη παραγωγής, δεν απασχολούν έντονα τους μάνατζερ (Vernon R, 1966), (Μεταπτυχιακή εργασία ΚΑΡΠΟΥΖΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Πανεπ. Μακεδονίας 2010).

1.7.2 Η Θεωρία Μίμησης της Ηγετικής Εταιρίας - Follow the Leader

(Knickerbocker, 1973)

Ο Knickerbocker (1973) πιστεύει ότι όταν μια επιχείρηση δημιουργεί ΑΞΕ σε ολιγοπωλιακούς κλάδους οι ανταγωνιστές της σπεύδουν να κάνουν το ίδιο στην ίδια αγορά. Ο λόγος είναι να αποτρέψουν τον ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της

πρωτοπόρου εταιρίας, όπως οφέλη των οικονομιών κλίμακας (Knickerbocker, 1974). Είναι λογικό να κρύβονται κίνδυνοι και κόστη σε κάθε νέα επένδυση σε μια ξένη χώρα τα οποία ούτε ο ηγέτης ούτε οι ακόλουθοι είναι σε θέση να αποφύγουν εύκολα. Παρολ' αυτά αυτή η τακτική ηγέτη-ακολούθου είναι η καλύτερη αντίδραση. Όπως και αν εξελιχθούν τα πράγματα η επιχείρηση ακόλουθος θα έχει μια ξένη επένδυση η οποία της προσφέρει νέες προοπτικές. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υποστηρίζεται ότι η αδυναμία των επιχειρήσεων να ακολουθήσουν τον ηγέτη (follow-the-leader) ενέχει σοβαρούς κινδύνους, ενώ το κόστος αυτής της στρατηγικής είναι περιορισμένο. (Μεταπτυχιακή εργασία ΚΑΡΠΟΥΖΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Πανεπ. Μακεδονίας 2010).

1.7.3 Ατέλειες των Αγορών (Θεωρία της Βιομηχανικής Οργάνωσης) (Kindleberger, Hymer και Caves)

Ο Stephen Hymer (1960) (Hymer S.H, 1972) ήταν ένας από τους πρώτους που αναλύοντας τις ΠΕ, μελέτησαν τους λόγους, για τους οποίους οι επιχειρήσεις εμπλέκονται σε διεθνή παραγωγή. Σύμφωνα με τον Kindleberger (1969) (Kindleberger, C, 1969), τον Caves (1971) (Caves, R, 1971) και τον Hymer (1976) (Hymer, S, 1976) οι ΠΕ γεννήθηκαν λόγω «ατελών αγορών» που οδηγούσαν σε μια απόκλιση από τον πλήρη ανταγωνισμό στις τελικές αγορές αγαθών. Αυτή η απόκλιση θεωρείται αποτέλεσμα του ελέγχου πάνω στα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας (Ownership Advantages). Εδώ πρόκειται για την ιδιόκτητη τεχνολογία, την προνομιακή πρόσβαση σε πρώτες ύλες και πλουτοπαραγωγικές πηγές, τις οικονομίες κλίμακας, του έλεγχος των συστημάτων διανομής και τη διαφοροποίηση προϊόντος.

1.7.4 Θεωρία Εσωτερικοποίησης (Buckley και Casson, 1976)

Οι Buckley και Casson (1976) (Buckley, P. and Casson, M, 1976) έχοντας ως στόχο την ερμηνεία της μεγέθυνσης των ΠΕ, βασισμένη σε μια ανάλυση του συναλλακτικού κόστους προτείνουν να εφαρμοσθεί η θεωρία της εσωτερικοποίησης. Συμπέραναν ότι αφού οι ΠΕ προτιμούσαν να εξυπηρετήσουν τη ξένη αγορά με άμεσες επενδύσεις τα βασικά πλεονεκτήματα της εσωτερικοποίησης θα είναι περισσότερα από κάθε άλλο τρόπο, όπως εξαγωγές ή licencing κ.α. Επίσης με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας.

1.7.5 Εκλεκτικό Υπόδειγμα (Dunning, 1981)

Ο Dunning δηλώνει αδυναμία μιας και μόνο θεωρίας να ερμηνεύσει τον λόγο ύπαρξης των ΑΞΕ. Έτσι προβαίνει σε συνδυασμό πολλών προτάσεων ως προς τα πλεονεκτήματα που πρέπει να έχει και να συνδυάζει μια επιχείρηση σε μια ξένη αγορά. Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι: Τοποθεσίας, Ιδιοκτησίας και Εσωτερικοποίησης.

1.7.6 Θεώρηση της Επιχείρησης με Βάση τους Πόρους (Resource-Based View of the Firm) (Wernerfelt, 1984)

Ο Wernerfelt (Wernerfelt, B, 1984) θεωρεί πως η ισορροπία μεταξύ της εκμετάλλευσης των πόρων και της ανάπτυξης νέων είναι το κλειδί για το βέλτιστο ρυθμό μεγέθυνσης της επιχείρησης. Δίνει, δηλαδή, μεγάλη σημασία στην διαφοροποίηση της παραγωγής προσδιορίζοντας δύο είδη:

- ☞ Διαφοροποίηση Προϊόντων,
- ☞ Διεθνής Διαφοροποίηση.

Το ίδιο πιστεύουν και οι Talman και Li (1996). Αντίθετα οι Hill βλέπουν αρνητικά την διαφοροποίηση μιας επιχείρησης σε μεγάλο βαθμό. Τέλος, οι Delio και Beamish πιστεύουν ότι η διεθνής διαφοροποίηση συνδέεται με την κερδοφορία αν και γενικά προτείνουν πως απαιτείτε περισσότερη έρευνα στο συγκεκριμένο τομέα .διαφοροποίηση προϊόντων διεθνής διαφοροποίηση.

Ελέγχοντας την παραπάνω άποψη, οι Talman και Li (1996) αναφέρουν πως η διεθνής διαφοροποίηση έχει θετική επίδραση στην απόδοση της πολυεθνικής επιχείρησης. Οι Hill (1990) βρίσκουν ότι η διεθνής διαφοροποίηση συνδέεται αρνητικά σε πολύ διαφοροποιημένες, σε επίπεδο προϊόντος, επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά, οι Delios και Beamish (1999) βρίσκουν ότι η διεθνής διαφοροποίηση είναι θετικά συνδεδεμένη με την κερδοφορία, αν και συνολικά επισημαίνουν ότι χρειάζεται να γίνει περισσότερη έρευνα στον συγκεκριμένο τομέα.

1.7.7 Θεωρία Ανισορροπίας (Moon & Roehl, 1993)

Ο Moon και Roehl ανακάλυψαν ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων οι οποίες προέρχονται από λιγότερο αναπτυγμένες ανεπτυγμένες χώρες και δεν θεωρούνται δυνατοί ανταγωνιστές. Το φαινόμενο αυτό αποτελεί πρόκληση για τις άλλες θεωρίες επενδύσεων οι οποίες υποστηρίζουν ότι η βασική προϋπόθεση για εξασφάλιση πλεονεκτήματος στις ξένες αγορές είναι η ιδιοκτησία.

Η ερώτηση κλειδί: Γιατί;

Καλύτερες αποδόσεις σε άλλες χώρες για τα περιουσιακά στοιχεία που είναι ειδικά ως προς την επιχείρηση

Συμπληρωματικά περιουσιακά στοιχεία, μη διαθέσιμα στην χώρα εφόρμησής τα οποία μπορούν να επαναφέρουν σε ισορροπία το χαρτοφυλάκιο περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης

Εικόνα 3: Θεωρία Ανισορροπίας των Moon και Roehl

Πηγή: Moon and Roehl (1993).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Επενδυτικό πλαίσιο διεθνώς-Ε.Ε.

2.1 Εισαγωγή

Στο δεύτερο κεφάλαιο της πτυχιακής μας, αναλύουμε όλη την ιστορική εξέλιξη των ΑΞΕ από το 1830 μέχρι και σήμερα και έπειτα βλέπουμε τη γεωγραφική κατανομή των ΑΞΕ διεθνώς. Επιπλέον, αναφέρουμε εκτενέστερα τις επιδράσεις των ΑΞΕ και στην χώρα υποδοχής και στην χώρα προέλευσης. Τέλος, αφού είδαμε τις ΑΞΕ διεθνώς, τις βλέπουμε και σε σύγκριση με την Ε.Ε.

2.2 Ιστορική Εξέλιξη ΑΞΕ Διεθνώς

Στη συγκεκριμένη ενότητα θα δούμε την ιστορική εξέλιξη των ΑΞΕ διεθνώς.

2.2.1 Από το 1830 μέχρι 1970

Οι ΑΞΕ έκαναν για πρώτη φορά την εμφάνιση τους μετά το 1830, ως μια μορφή διασυννοριακής δραστηριότητας μεταξύ των Μητρικών Πολυεθνικών και των θυγατρικών τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η εγκατάσταση θυγατρικών από ελβετικές υφαντουργικές εταιρείες στη νότια Γερμανία από τη γερμανική Siemens στη Ρωσία κ.α. Σε ότι αφορά στις ΗΠΑ η γαλλική Dupont επένδυσε στην καλλιέργεια σημαντικών αγροτικών εκτάσεων ενώ και οι Αγγλικές εταιρείες

κλωστοϋφαντουργίας, σιδηρουργίας και παραγώγων άνθρακα επένδυσαν στην εν λόγω χώρα.

Συγκεκριμένα, από το 1870 έως και τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των ΑΞΕ. Το 1914 οι ΑΞΕ αποτελούσαν το 1/3 του συνόλου των επενδύσεων κεφαλαίου στο εξωτερικό και αντιπροσώπευαν το 9% του παγκόσμιου ΑΕΠ (Κοκκίνου Α. και Psycharis I., 2004). Αυτή η αύξηση των ΑΞΕ προήλθε από:

- ❖ Τον προστατευτισμό των εγχωρίων αγορών, φαινόμενο το οποίο αποτελεί μέτρο οικονομικής πολιτικής και έκανε την εμφάνισή του στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Οι επιχειρήσεις την προσπάθειά τους να διασώσουν τις εξαγωγές τους και να αποφύγουν τους δασμούς κατέφευγαν στην εγκατάσταση παραγωγικών μονάδων εντός των προστατευμένων αγορών.
- ❖ Ένα κύμα τεχνολογικής προόδου το οποίο μετέβαλε τα δεδομένα παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίου. Παραδείγματα αυτής της τεχνολογικής προόδου αποτελούν ο ηλεκτρισμός κ.α. τα οποία αύξησαν την ένταση του κεφαλαίου στην παραγωγή και προκάλεσαν οικονομίες κλίμακας οι οποίες αύξησαν τον όγκο παραγωγής και την ανάγκη για μεγαλύτερα αποθέματα πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων.
- ❖ Η βελτίωση των μεταφορών και επικοινωνιών η οποία μείωσε το κόστος και την αβεβαιότητα ενώ διευκόλυνε την ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων σε απομακρυσμένες περιοχές.

Επίσης, το 1914, από το συνολικό απόθεμα των ΑΞΕ το 55% ήταν στον τομέα της εκμετάλλευσης φυσικών πόρων, το 15% στη μεταποίηση και το υπόλοιπο 30% στους τομείς των υπηρεσιών. Την ίδια στιγμή, το 44,6% των ΑΞΕ προερχόταν από τη Μ. Βρετανία, το 18,6% από τις ΗΠΑ, το 12% από Γαλλία, το 10,3% από Γερμανία και μόνο το υπόλοιπο 9,6% από τις υπόλοιπες ανεπτυγμένες χώρες. Το 62,8% ήταν τοποθετημένο στις αναπτυσσόμενες χώρες, το 10,3% στις ΗΠΑ, το 7,8%

στη Δυτική Ευρώπη, το 7,1% στη Ρωσία, το 6% στον Καναδά και το υπόλοιπο ποσοστό στον υπόλοιπο κόσμο (World Investment Report 1997).

Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου οι ΑΞΕ συνέχισαν να αυξάνονται παρά τη μεγάλη διεθνή οικονομική κρίση του 1929. Τα φαινόμενα που επηρέασαν την πορεία των ΑΞΕ αυτή τη χρονική περίοδο ήταν:

- ↗ Ο διπλασιασμός των δασμών σε σχέση με το 1913, πράγμα το οποίο κατέστησε τις εξαγωγές ακριβότερες και ώθησε τις επιχειρήσεις στη χρήση των ΑΞΕ για την υποκατάστασή τους.
- ↗ Ο σχηματισμός καρτέλ σε ολιγοπωλιακές αγορές με σκοπό το μοίρασμα των αγορών και την αποφυγή ανταγωνισμού. Αυτό έθετε φραγμούς στις ΑΞΕ μιας και περιόριζε τον ανταγωνισμό για την απόκτηση μεριδίου της αγοράς.
- ↗ Η συνεχιζόμενη άνοδος της ζήτησης πρώτων υλών και ειδών διατροφής η οποία συνέβαλε με τη σειρά της στην άνοδο των ΑΞΕ εκμετάλλευσης φυσικών πόρων, αν και ο ρυθμός αυτής της ανόδου ήταν μικρότερος από ότι πριν.

Γενικά, η πορεία των ΑΞΕ στις χώρες είχε ως εξής: Η Μεγάλη Βρετανία παρέμενε η σημαντικότερη φορέας των ΑΞΕ με 38,9%, οι ΗΠΑ εμφάνισαν αύξηση του ποσοστού τους σε 27,7% την ίδια στιγμή που το ποσοστό της Γερμανίας έπεφτε στο 1,3% λόγω του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, και της Γαλλίας στο 9,5%. Από την άλλη, οι αναπτυσσόμενες χώρες αναδεικνυόντουσαν οι δημοφιλέστερες χώρες υποδοχής με 65,7%, ενώ η Λατινική Αμερική έφτανε στο 30,8% και η Ασία στο 25%.

Τα χρόνια μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, την κυριαρχία στις παγκόσμιες ΑΞΕ είχαν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, καθώς η πλειοψηφία των υπόλοιπων χωρών προσπαθούσε να συνέλθει από την καταστροφή που άφησε πίσω του ο πόλεμος. Από τις ΗΠΑ, μεταξύ του 1945 και του 1960, προέρχονταν τα τρία τέταρτα των νέων

ΑΞΕ (συμπεριλαμβανομένων και των επανεπενδυμένων κερδών). Από το 1960 και μετά, οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις εξαπλώθηκαν ραγδαία και έγιναν ένα πραγματικά παγκόσμιο φαινόμενο, και όχι πια ένα αποκλειστικό προνόμιο των χωρών του ΟΟΣΑ.

Η σημασία των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων απέκτησε αυξανόμενη σημασία στην παγκόσμια οικονομία καθώς τα αποθέματα των ΑΞΕ αντιπροσώπευαν πλέον πάνω από το 20% του παγκόσμιου ΑΕΠ (World Investment Report 1997).

Εικόνα 4: Investment

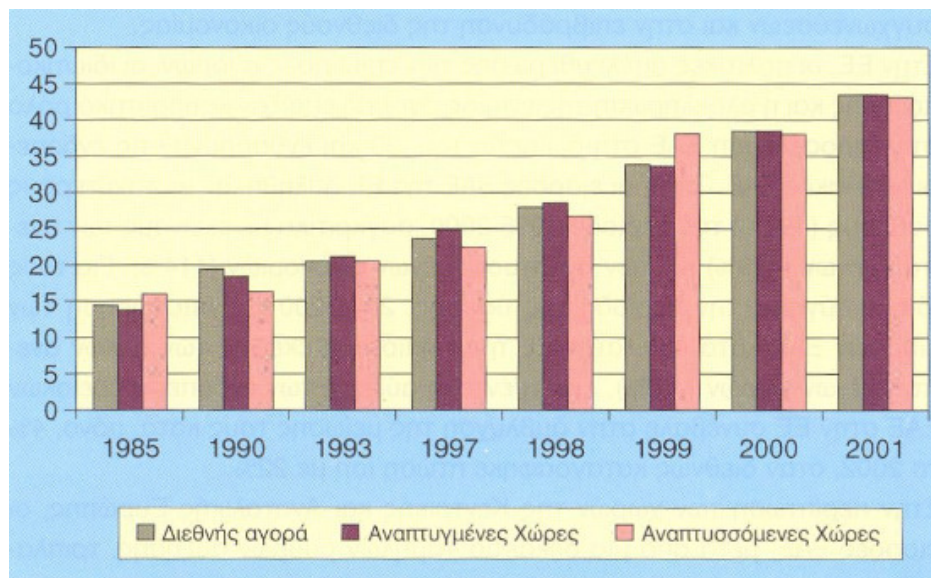
Πηγή: <http://www.pro.com.gr/el/article/93/83348/>

2.2.2 Τα τελευταία χρόνια

Σε διεθνές επίπεδο, τα συνολικά αποθέματα των εισροών και των εκροών των ΑΞΕ αυξήθηκαν από 19,2% του παγκόσμιου ΑΕΠ το 1990 σε 38,4% το 2000 (Σχεδιάγραμμα 1). Παρά την υποχώρησή τους την περίοδο 2001-2002 παραμένει ισχυρή η άποψη ότι οι ΑΞΕ αποτελούν έναν από τους πιο δυναμικούς

αναπτυξιακούς παράγοντες της διεθνούς οικονομίας (Economist Intelligent Unit, 2002).

Σχεδιάγραμμα 1: Αποθέματα Εισροών Και Εκροών ΑΞΕ (% του παγκόσμιου ΑΕΠ)

Πηγή: Dunning 2002

Η διεύρυνση του μεγέθους της διεθνοποίησης της οικονομικής δραστηριότητας καταγράφεται και στο δείκτη (δείκτης διεθνοποίησης transnationality index, TNI) του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) για τις 100 μεγαλύτερες πολυεθνικές επιχειρήσεις του κόσμου.⁵

Οι εισροές ΑΞΕ σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν παρουσιάσει την περίοδο 1985-2002 ιδιαίτερα σημαντική άνοδο, ίση με 1037%, που αναλογεί σε ετήσιο ρυθμό μεταβολής 15,4% (Πίνακας 1). Η ισχυρότερη ανοδική τάση καταγράφηκε την

⁵ Ο δείκτης TNI αποτελεί το μέσο όρο τριών επιμέρους δεικτών: το λόγο των εγχώριων περιουσιακών στοιχείων προς τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία, το λόγο των εγχώριων πωλήσεων προς τις συνολικές πωλήσεις και το λόγο της εγχώριας απασχόλησης προς τη συνολική απασχόληση.

πενταετία 1985-1990 με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής ίσο με 30%. Έκτοτε παρατηρείται κάμψη στο ρυθμό ανόδου ιδιαίτερα την περίοδο 1997-2002 (ετήσια μεταβολή ίση με 5%), η οποία οφείλεται σε σημαντική υποχώρηση που παρουσίασαν οι ΑΞΕ το 2001 και το 2002 (-54,5% σε σχέση με το 2000). Οι εισροές ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες οικονομίες αυξήθηκαν συνολικά κατά 1009% την περίοδο 1985-2002, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής ίσο με 15,2%, με αποτέλεσμα να αθροίζουν 460 δισ δολάρια το 2002 από 41,5 δισ δολάρια το 1985. Αυτοί οι ρυθμοί σταδιακά υποχώρησαν την περίοδο 1991-1996, όπως και την περίοδο 1997-2002, όπου η συνολική αύξηση εκτιμάται σε 14,4% και 11,0% αντίστοιχα. Την περίοδο 1985-1990, στις αναπτυσσόμενες οικονομίες οι εισροές ΑΞΕ παρουσιάζουν άνοδο, αν και υστερούν σε ρυθμούς των ανεπτυγμένων οικονομιών. Στη συνέχεια, η τάση αντιστρέφεται, με αποτέλεσμα στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και μέχρι το 1996 ο μέσος ρυθμός μεταβολής των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες να είναι διπλάσιος των ανεπτυγμένων οικονομιών. Αυτή η έξαρση στις εισροές των ΑΞΕ ατόνησε απότομα την πενταετία 1997-2002 για όλες τις οικονομίες ανεξαρτήτως μεγέθους, ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες όπου κατεγράφησαν αρνητικές τάσεις (Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, 2004).

Πίνακας 1: Εισροές ΑΞΕ και Συμμετοχή τους στο ΑΕΠ(%) 1985-2002

	Διεθνής Αγορά		Ανεπτυγμένες Χώρες		Αναπτυσσόμενες Οικονομίες	
	Δισ. δολ.	% ΑΕΠ	Δισ. δολ.	% ΑΕΠ	Δισ. δολ.	% ΑΕΠ
1985	54,8	0,5	41,5	0,5	13,3	0,6
1987	128,0	0,8	115,2	0,9	12,8	0,5
1989	190,6	1,0	163,7	1,1	26,9	0,8
1991	159,8	0,7	115,6	0,6	44,2	1,1
1993	225,1	0,9	145,4	0,7	79,6	1,4
1995	333,0	1,1	205,5	0,9	127,5	1,8
1997	482,0	1,6	273,3	1,2	208,7	2,9
1999	1089,6	3,6	851,9	3,6	237,7	3,6
2000	1318,2	4,2	1058,3	4,4	259,8	3,6
2001	798,8	2,5	589,4	2,3	209,4	3,3
2002	622,5	1,9	460,3	1,8	162,1	2,5
Συνολική Μεταβολή(%)	1036,9		1009,2		1118,8	
MEPM 1985-2002(%)	15,4		15,2		15,8	
MEPM 1985-1990(%)	30,3		32,9		20,5	
MEPM 1991-1996(%)	19,4		14,4		29,7	
MEPM 1997-2002(%)	5,2		11,0		-4,9	

Πηγή: Economist Intelligent Unit (EIU) (2002), “World Investment Prospects” και UNCAD

Μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών, οι εισροές ΑΞΕ στις ΗΠΑ μειώθηκαν, περίπου 90% την περίοδο 2000-2002 (από 314 δισ. δολ. το 2000 σε 30 δισ. δολ. το 2002), όπως και στην ΕΕ, όπου από 684 δισ. δολ. το 2000 προσέγγισαν τα 374 δισ. δολ. το 2002 (πτώση της τάξης του 45%). Η σημαντικότερη μείωση των εισροών ΑΞΕ εντός της ΕΕ καταγράφεται στο Η. Βασίλειο και τη Γερμανία, η οποία κατατάσσεται μεταξύ των πιο χαμηλών αποδεκτών ΑΞΕ μετά από την πρώτη θέση που είχε στη Δυτική Ευρώπη το 2000 (χάρη στην εξαγορά της Mannesmann από τη Vodafone AirTouch, που αποτελεί την μεγαλύτερη διασυνοριακή εξαγορά παγκοσμίως). Η υποχώρηση των εισροών ΑΞΕ ήταν εμφανής και στο Η. Βασίλειο μετά τη σημαντική άνοδο του 2000 (129,9 δισ. δολ.) που το έφεραν στη δεύτερη θέση στη Δυτική Ευρώπη.

Πίνακας 2: Γεωγραφική Κατανομή των Εισροών ΑΞΕ (Δις. Δολ.)

	1989-1994 (μέσος όρος)	1995	1997	2000	2001	2002
Ανεπτυγμένες Χώρες	137,1	203,5	271,4	1.120,5	589,3	460,3
Ευρωπαϊκή Ένωση	76,6	113,5	127,6	683,9	389,4	37404
ΗΠΑ	42,5	58,8	103,4	314,0	144,9	30,0
Αναπτυσσόμενες Χώρες	59,6	113,3	187,4	246,1	209,4	162,1
Αφρική	4	4,7	7,2	8,4	18,7	10,9
Ασία	37,7	75,3	107,2	142,0	106,7	94,9
Κεντρική & Ανατολική Ευρώπη	3,4	16,5	22,3	26,4	25,0	28,7
Σύνολο	200,1	333	482	1.366,6	798,8	622,5

Πηγή: EIU (2002) και UNCTAD (2003)

Αν και για το σύνολο των αναπτυσσομένων οικονομιών καταγράφεται μείωση, χώρες με ειδική σημασία, όπως η Κίνα, εμφανίζουν αύξηση στις εισροές ΑΞΕ για το 2001 και το 2002. Θα πρέπει να σημειωθεί όμως ότι το 10% των εισροών ΑΞΕ των αναπτυσσομένων χωρών το 2001 συνδέεται με δυο σημαντικές εξαγορές -την εξαγορά της Μεξικανικής Banamex από την Citigroup, αξίας 12,6 δις. δολ. και την αντίστοιχη της Νότιο-Αφρικανικής De Beer από την Anglo America αξίας 11,6 δις. δολ.

Σε ότι αφορά το 2003,σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ΑΞΕ μειώθηκαν για Τρίτη συνεχόμενη χρονιά. Η μείωση αυτή βασικά οφείλεται στη πτώση κατά 25% σε σχέση με το 2002 των ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες χώρες. Συνολικά, το 2003 111 χώρες δέχτηκαν μεγαλύτερο όγκο ΑΞΕ ενώ σε 82 χώρες οι ΑΞΕ μειώθηκαν. Η πιο δραματική μείωση, κατά 53%, παρατηρείται στις ΗΠΑ όπου οι ΑΞΕ έφτασαν στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων 12 ετών. Αντίθετα, στις αναπτυσσόμενες χώρες οι ΑΞΕ αυξήθηκαν κατά 9%.

Ωστόσο αυτή η αύξηση δεν κατανέμεται ομοιόμορφα καθώς οι χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής συνέχισαν να αντιμετωπίζουν μείωση των επενδύσεων των ξένων πολυεθνικών στο έδαφος τους. Αντίθετα οι χώρες της Αφρικής, της Ασίας και του Ειρηνικού είδαν τις επενδύσεις των ξένων πολυεθνικών να αυξάνονται. Τέλος, το 2003, η ομάδα των 50 λιγότερο αναπτυγμένων χωρών,

ΑΞΕ και η επίδραση τους στην ελληνική οικονομία

συνέχισε να λαμβάνει ελάχιστες ΑΞΕ (7 δισεκατομμύρια δολάρια ή μόλις το 1,25 % του συνόλου των ΑΞΕ) (Μελάς, Κ.-Πολλάλης, Ι, 2005).

Πίνακας 3: ΑΞΕ: Εισροές, Εκροές και Αποθέματα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΕΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ (εκ. δολ.)	1970	1980	1990	1995	2000	2001	2002	2003
ΣΥΝΟΛΟ	Εισροές	13,032	54,986	208,646	335,734	1.387,953	817,574	678,751	559,576
	Εκροές	14,157	53,683	242,057	358,235	1.186,838	721,501	596,487	612,201
Ανεπτυγμένες Χώρες	Εισροές	9,477	46,530	171,109	204,426	1.107,987	571,483	489,907	366,573
	Εκροές	14,110	50,343	225,756	304,774	1.083,885	658,094	547,603	569,577
Δυτική Ευρώπη	Εισροές	5,207	21,427	103,364	119,148	697,436	368,828	380,245	310,234
	Εκροές	5,104	24,065	138,668	175,094	859,432	447,033	364,507	350,281
Ευρωπαϊκή Ένωση	Εισροές	5,127	21,317	96,774	114,560	671,417	357,441	374,000	295,154
	Εκροές	5,072	23,812	130,480	159,716	806,151	429,159	351,181	366,994
Λοιπή Δυτική Ευρώπη	Εισροές	80	111	6,590	4,588	26,019	11,937	6,245	15,080
	Εκροές	32	253	8,188	15,378	53,282	17,874	13,326	13,288
Βόρεια Αμερική	Εισροές	3,083	22,725	56,004	68,027	380,798	186,948	83,900	36,352
	Εκροές	8,521	23,328	36,219	103,536	187,301	160,986	141,749	173,426
ΗΠΑ	Εισροές	1,260	16,918	48,422	58,772	314,007	159,461	62,870	29,772
	Εκροές	7,590	19,230	30,982	92,074	142,626	124,873	115,340	151,884
Λοιπές αναπτυγμένες χώρες	Εισροές	1,187	2,377	11,741	17,251	29,752	15,707	25,761	19,986
	Εκροές	485	2,950	50,869	26,144	37,151	50,075	41,348	45,869
Ιαπωνία	Εισροές	94	278	1,753	41	8,323	6,241	9,239	6,324
	Εκροές	355	2,385	48,024	22,630	31,558	38,333	32,281	28,800
Αναπτυσσόμενες χώρες	Εισροές	3,555	8,421	36,897	115,953	252,459	219,721	157,612	172,033
	Εκροές	47	3,319	16,247	52,719	98,929	59,861	44,009	35,591
Αφρική	Εισροές	926	400	2,427	5,392	8,728	19,616	11,780	15,033
	Εκροές	19	1,128	2,098	2,976	1,319	-2,535	115	1,288
Λ. Αμερική & Καραϊβική	Εισροές	1,681	7,494	9,615	30,280	97,537	88,139	51,358	49,722
	Εκροές	29	1,129	3,210	7,494	13,738	11,971	6,009	10,666
Βραζιλία	Εισροές	392	1,910	989	4,405	32,779	22,457	16,590	10,144
	Εκροές	14	367	625	1,096	2,282	-2,258	2,482	249
Μεξικό	Εισροές	323	2,090	2,633	9,655	16,586	26,776	14,745	10,783
	Εκροές	0	1	223	-263	984	4,404	930	1,390
Ασία	Εισροές	811	407	24,310	79,589	146,067	111,854	94,383	107,120
	Εκροές	-1	1,044	10,935	42,266	83,805	50,309	37,884	23,608
Δυτική Ασία	Εισροές	168	-3,162	2,152	126	1,494	6,099	3,554	4,132
	Εκροές	0	586	-974	-675	3,757	5,096	2,460	-701
Κεντρική Ασία	Εισροές	0	0	4	1,641	1,890	3,527	4,503	6,073
	Εκροές	0	0	0	0	17	149	772	822
Νότια, ανατολική & ΝΑ Ασία	Εισροές	644	3,569	22,154	77,822	142,683	102,228	86,326	96,915
	Εκροές	-1	458	11,910	42,941	80,031	45,063	34,652	23,487
Κίνα	Εισροές	0	57	3,487	37,521	40,715	46,878	52,743	53,505
	Εκροές	0	0	830	2,000	916	6,884	2,518	1,800
Χονγκ-Κονγκ	Εισροές	50	710	3,275	6,213	61,939	23,775	9,682	13,561
	Εκροές	0	82	2,448	25,000	59,375	11,345	17,463	3,769
Ειρηνικός	Εισροές	136	119	544	962	128	113	91	158
	Εκροές	0	18	4	-16	67	116	1	29
Κεντρική & ανατολική Ευρώπη	Εισροές	0	35	640	15,356	27,508	26,371	31,232	20,970
	Εκροές	0	21	54	742	4,024	3,546	4,876	7,034

Πηγή: World Investment Report 2004, United Nations, New York and Geneva, 2004

Ο βαθμός διεθνοποίησης της οικονομίας και ο ρόλος των ΑΞΕ στις οικονομίες ομάδων χωρών εκφράζεται και από τη συμμετοχή των ΑΞΕ στο ΑΕΠ διεθνώς, στις ανεπτυγμένες οικονομίες και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες

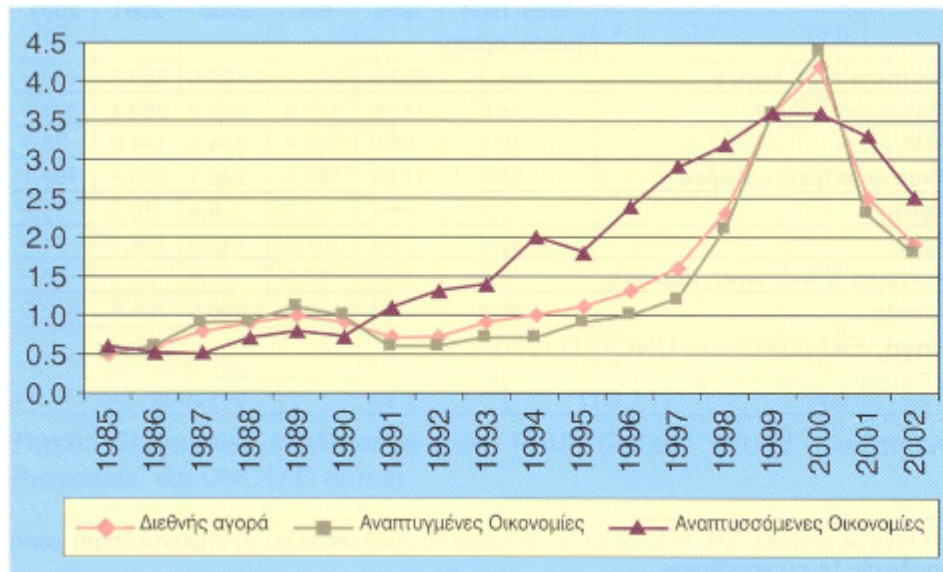
Σχεδιάγραμμα 2). Σε διεθνές επίπεδο η συμμετοχή των εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ διευρύνθηκε σημαντικά από 0,5% το 1985 στο 4,2% το 2000, για να υποχωρήσει 'άτακτα' το 2001 και το 2002 στο 2,5% και 1,9% αντίστοιχα (Σχεδιάγραμμα 2). Η εξέλιξη της συμμετοχής των ΑΞΕ στο ΑΕΠ των ανεπτυγμένων οικονομιών προσομοιάζει εκείνης της διεθνούς αγοράς, αφού αυτές προσελκύουν το μεγαλύτερο μέρος των εισροών. Έτσι, οι εισροές ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες οικονομίες από 0,5% του ΑΕΠ το 1985 ανήλθαν στο 4,4% το 2000, το οποίο συρρικνώθηκε σχεδόν στο μισό (2,3%) το 2001 και ακόμη περισσότερο το 2002 (1,8%). Παρόμοια μακροχρόνια τάση με εκείνη των ανεπτυγμένων οικονομιών παρουσιάζει η συμμετοχή των εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ των αναπτυσσόμενων οικονομιών, αν και χαρακτηρίζεται από λιγότερο έντονες αποκλίσεις μετά το 1990.

Εικόνα 5: FDI

Πηγή: <http://ibnlive.in.com/news/full-text-govt-approves-fdi-in-multibrand-retail/291503-7.html>

Σχεδιάγραμμα 2: Εισροές ΑΞΕ ως % του ΑΕΠ (1985-2001)

Πηγή: Economist Intelligent Unit (EIU) (2002), “World Investment Prospects” και UNCTAD (2003)

Τέλος, η εμφανής υποχώρηση των διεθνών εισροών ΑΞΕ από 1,3 τρις. δολάρια το 2000 στα 622 δισ. δολάρια το 2002 συνδέεται στενά με την αναμενόμενη μείωση των εξαγορών και των συγχωνεύσεων (Πίνακας 4), οι οποίες αποτελούν σημαντικό τμήμα των ΑΞΕ, ιδιαίτερα για τις ανεπτυγμένες οικονομίες. Η συρρίκνωση των εξαγορών και των συγχωνεύσεων μπορεί να αποδοθεί, σε σημαντικό βαθμό, στην επιβράδυνση της διεθνούς οικονομίας και στην έντονη μείωση των χρηματιστηριακών δεικτών.

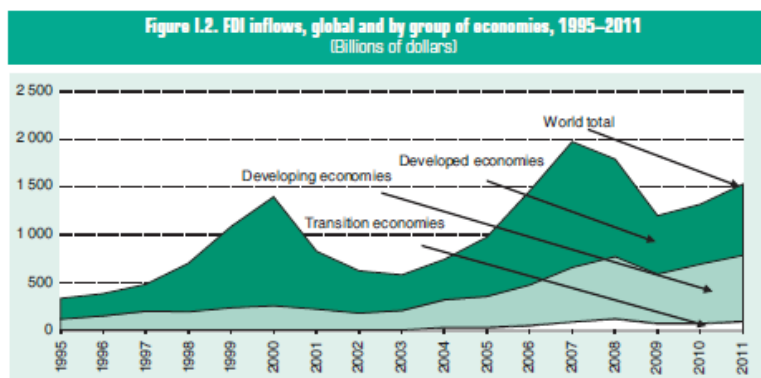
Πίνακας 4: Επιλεγμένοι Δείκτες για ΑΞΕ και Διεθνή Παραγωγή (1986-2000)
(Ετήσια % Μεταβολή)

	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2000	2001	2002
Εισροές ΞΑΕ	23,1	21,1	40,2	29,1	-40,9	-21,0
Εκροές ΞΑΕ	25,7	16,5	35,7	9,5	-40,8	-9,0
Αποθέματα Εισροών ΞΑΕ	14,7	9,3	17,2	18,9	7,5	7,8
Αποθέματα Εκροών ΞΑΕ	18,0	10,6	16,8	19,8	5,5	8,7
Διασυνοριακές Εξαγορές & Συγχωνεύσεις	25,9	24,0	51,5	49,3	-48,1	-37,7
ΑΕΠ (τιμές συντελεστών)	10,8	5,6	1,3	2,6	-0,5	3,4
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	13,4	4,2	1,0	2,8	-3,9	1,3
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	15,6	5,4	3,4	11,4	-3,3	4,2

Πηγή: UNCTAD (2003)

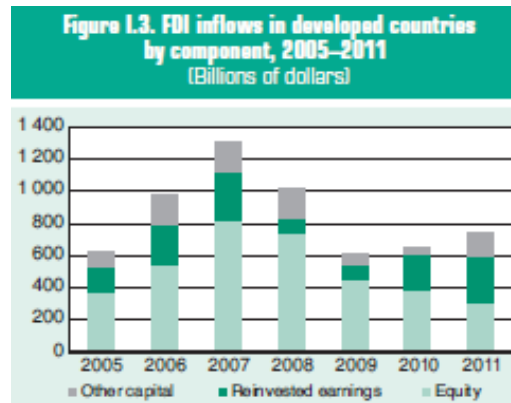
Όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα οι εισροές στις ανεπτυγμένες χώρες αυξήθηκαν κατά 16% το 2011 σε 1.524 δις. δολάρια, σε σχέση με 1.309 δις. δολάρια που ήταν το 2010. (σχεδιάγραμμα 3) Αυτή η αύξηση στις ανεπτυγμένες χώρες οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις διασυνοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές. Οι εισροές ΑΞΕ στις υπανάπτυχτες χώρες αυξήθηκαν κατά 21% από το 2010 στο 2011, φτάνοντας τα 748 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι εισροές στην Ευρώπη αυξήθηκαν κατά 19%, κυρίως λόγω των μεγάλων διασυνοριακών συγχωνεύσεων και εξαγορών από ξένες πολυεθνικές

Σχεδιάγραμμα 3: Εισροές ΑΞΕ (1995-2011) (Δισεκ.δολ.)

Πηγή: Source: UNCTAD, based on annex table I.1 and the FDI/TNC database (www.unctad.org/fdistatistics).

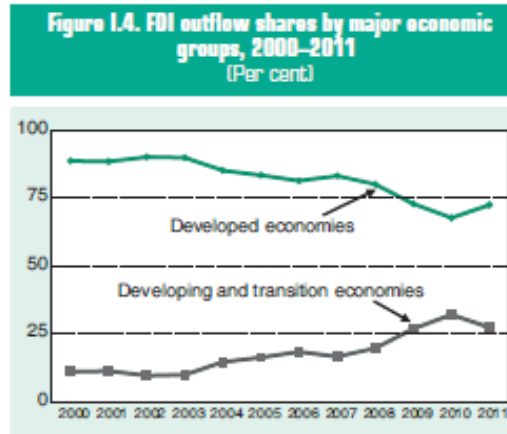
**Σχεδιάγραμμα 4: Οι εισροές ΑΞΕ στις ανεπτυγμένες χώρες (2005-2011)
(Δισεκ.δολ.)**

Πηγή: UNCTAD, based on data from FDI/TNC database (www.unctad.org/fdistatistics).

Η αύξηση των ΑΞΕ οφειλόταν στα αυξημένα ποσά των επανεπενδυθέντων κερδών, μέρος του οποίου διατηρήθηκε σε ξένες θυγατρικές, όπως τα ταμειακά αποθέματα. Επανεπενδύσιμα κέρδη μπορεί να είναι τα κέρδη που μετατρέπονται αμέσως σε κεφαλαιουχικές δαπάνες ή διατηρούνται ως αποθεματικά στις αλλοδαπές θυγατρικές για μελλοντικές επενδύσεις. Τα επανεπενδύσιμα κέρδη έφθασαν σε ένα από τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών, σε αντίθεση με τα ίδια κεφάλαια (σχεδιάγραμμα 4).

Σχεδιάγραμμα 5: Εκροές ΑΞΕ (2000-2012) %

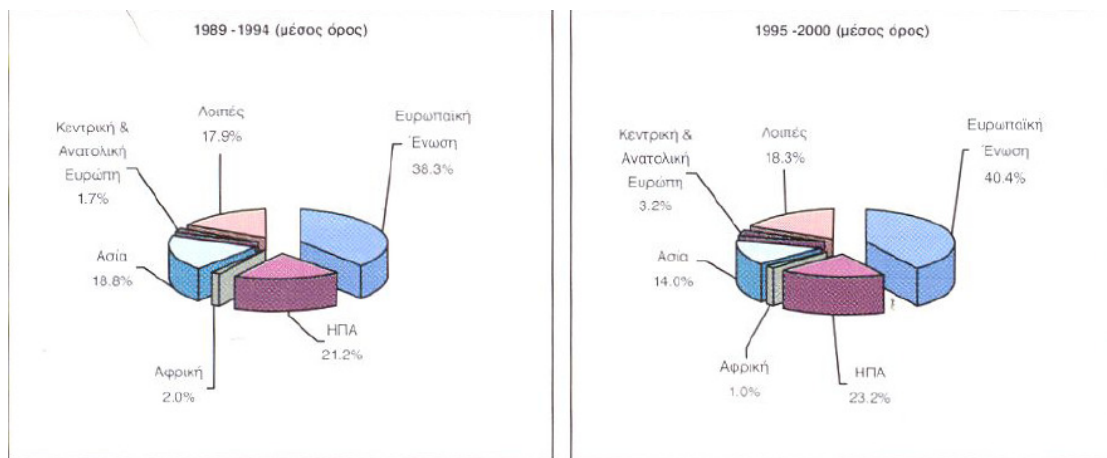
Πηγή: UNCTAD, based on annex table I.1 and the FDI/TNC database (www.unctad.org/fdistatistics).

Οι παγκόσμιες εκροές ΑΞΕ αυξήθηκαν κατά 17% το 2011, σε σύγκριση με το 2010. Η άνοδος αυτή προήλθε κυρίως από ανάπτυξη των ΑΞΕ προς τις αναπτυγμένες χώρες. Οι εξαγωγές των ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες υποχώρησε ελαφρώς κατά 4%, ενώ οι ΑΞΕ από τις μεταβατικές οικονομίες αυξήθηκαν κατά 19%. Ως αποτέλεσμα, το μερίδιο των αναπτυσσόμενων και υπό μετάβαση οικονομιών στην παγκόσμια ΑΞΕ εκροών μειώθηκε από 32% το 2010 σε 27% το 2011 (σχεδιάγραμμα 5).

2.3 Γεωγραφική κατανομή ΑΞΕ διεθνώς

Αποτελέσματα εμπειρικών ερευνών σε περιφερειακές οικονομίες της Ε.Ε. επιβεβαιώνουν το ρόλο της διαδικασίας ολοκλήρωσης της ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς στην αύξηση των εισροών ΑΞΕ. Παράλληλα όμως ενισχύουν και τη θέση ότι ένας αριθμός εγχώριων διαρθρωτικών και πολιτικών παραγόντων, όπως η αγορά εργασίας, η πολιτική και οικονομική σταθερότητα, οι υποδομές και οι επενδυτικές συνθήκες, αποτελούν προϋποθέσεις για την προσέλκυση επενδύσεων (Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, 2004).

Σχεδιάγραμμα 6: % Συμμετοχή Γεωγραφικών Ομάδων Χωρών στο Σύνολο Των Εισροών ΑΞΕ

Πηγή: EIU (2002) UNCTAD (2003)

Στο πλαίσιο αυτό, η ανάλυση της εξέλιξης των ροών ΑΞΕ διεθνώς προβάλλει τη γεωγραφική τους αναδιάρθρωση με έμφαση στη διεύρυνση των εισροών στη Δυτική Ευρώπη, η οποία έχει διαμορφωθεί από τη σημαντική άνοδο των διασυνοριακών εξαγορών και συγχωνεύσεων που καταγράφονται κυρίως μεταξύ

των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας και της Ε.Ε. την περίοδο 1995-2000 και από την ανάπτυξη των προγραμμάτων περιφερειακής ολοκλήρωσης. Ειδικά η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς της Ε.Ε. και η ωρίμανση της Βόρειο-Αμερικανικής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA) οδήγησαν σε αύξηση του μεριδίου τους (αθροιστικά της Ε.Ε. και της NAFTA) στις συνολικές εισροές ΑΞΕ από 65,7% την περίοδο 1989-1994 σε 77,4% το 2000. Επίσης στην αύξηση της γεωγραφικής διασποράς συνέβαλε και η εμφάνιση «νέων» οικονομιών, όπως αυτές της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και της Κίνας, και η αλλαγή στις προτιμήσεις των επενδυτών για νέους κλάδους. Οι κλάδοι των υπηρεσιών ενίσχυσαν σημαντικά τη συμμετοχή τους στις ΞΑΕ την τελευταία δεκαετία, γεγονός που αποδίδεται κυρίως στην απελευθέρωση των αγορών σε μεγάλο αριθμό χωρών διεθνώς.

Η συγκριτική ανάλυση της κατανομής των διεθνών εισροών και εκροών ΞΑΕ τη δεκαετία 1985-2000 δείχνει ότι οι ΞΑΕ διαχέονται σήμερα σε πολύ περισσότερες χώρες από ότι στο πρόσφατο παρελθόν. Το 2000, 50 χώρες είχαν αποθέματα εισροών ΑΞΕ πάνω από 10 δισ δολάρια, ενώ το 1985 συμμετείχαν μόλις 17. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι το 2000 το 48 % περίπου από το 41% το 1985 των χωρών που είχαν αποθέματα εισροών ΑΞΕ άνω των 10 δισ δολάρια ήταν αναπτυσσόμενες. Παρόμοια εξέλιξη καταγράφεται την δεκαετία 1985-2000 και στην περίπτωση των εκροών ΑΞΕ, όπου ο αριθμός των χωρών με αποθέματα που ξεπερνούν τα 10 δισ δολάρια αυξήθηκε από 10 σε 33, από τις οποίες το 36% ήταν αναπτυσσόμενες. Σε όρους ροών ΑΞΕ ο αριθμός των χωρών που λαμβάνουν ετησίως πάνω από 1 δισ δολάρια αυξήθηκε από 17 το 1985 σε 51 στα τέλη της δεκαετίας του '90. Αυτή η διάχυση των ΑΞΕ διεθνώς επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του '90, 33 χώρες είχαν επενδύσει πάνω από 1 δισ δολάρια εκτός των συνόρων τους από 13 που ήταν το 1985.

Σε ότι αφορά τη γεωγραφική αναδιάρθρωση των επενδύσεων των πολυεθνικών, το 2003, το 65% του συνόλου των εισροών των ΑΞΕ κατευθύνθηκε

προς τις αναπτυγμένες χώρες, το 30% προς τις αναπτυσσόμενες και το 5% προς την κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Το ποσοστό των αναπτυγμένων χωρών είναι χαμηλό και κυμαίνεται πάντα μεταξύ 70% και 80% με εξαίρεση το 1995. Επιπλέον, το 80% των εισροών των αναπτυγμένων χωρών κατευθύνθηκε προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα, το ποσοστό των αναπτυσσόμενων χωρών στην κατανομή των ΑΞΕ είναι ασυνήθιστα υψηλό καθώς κυμαίνεται μεταξύ 15% με 25%, με εξαίρεση και πάλι το 1995. Από τις εισροές των αναπτυσσόμενων χωρών, το 2003, το 56% αφορά την περιφέρεια της νότιας, ανατολικής και νοτιοανατολικής Ασίας ενώ ένα άλλο 29% πηγαίνει στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής.

Συμπερασματικά διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μεγάλη ανισοκατανομή των επενδύσεων των πολυεθνικών ανάμεσα στις αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες (στην ομάδα των αναπτυγμένων χωρών υπάρχουν μόνο 26 από τις 192 συνολικά χώρες) αλλά και μεταξύ των περιφερειών των αναπτυσσόμενων χωρών.

Πίνακας 5: Δείκτης Εισροών ΑΞΕ ανά Περιφέρεια

Δείκτης Εισροών ΑΞΕ ανά περιφέρεια				
Περιφέρεια	1988-1990	1993-1995	2000-2002	2001-2003
Σύνολο	1	1	1	1
Ανεπτυγμένες χώρες	1,03	0,76	1,99	0,92
Δυτική Ευρώπη	1,33	1,11	1,87	1,84
Ευρωπαϊκή Ένωση	1,33	1,12	1,91	1,88
Λοιπή Δυτική Ευρώπη	1,31	0,95	1,1	1,12
Βόρεια Αμερική	1,13	0,76	0,67	0,45
Λοιπές Ανεπτυγμένες χώρες	0,29	0,21	0,16	0,21
Αναπτυσσόμενες χώρες	0,99	1,99	1	1,25
Αφρική	0,7	1,09	0,73	1,16
Βόρεια Αφρική	0,85	1,05	0,55	1
Λοιπή Αφρική	0,59	1,12	0,89	1,28
Λ. Αμερική και Καραϊβική	0,9	1,6	1,18	1,42
Νότια Αμερική	0,74	1,23	1,24	1,42
Λοιπή Λ. Αμερική και Καραϊβική	1,3	2,52	1,08	1,43
Ασία	1,09	2,34	0,96	1,19
Δυτική Ασία	0,3	0,36	0,18	0,31
Κεντρική Ασία		3,11	2,26	4,49
Νότια, Ανατολική και ΝΑ Ασία	1,31	2,74	1,11	1,33
Ανατολική και ΝΑ Ασία	1,73	2,35	1,3	1,54
Νότια Ασία	0,11	0,43	0,21	0,37
Ειρηνικός	7,35	6,12	0,65	1,01
Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη	1,04	1,36	1,17	1,35

Πηγή: World Investment Report 2004, United Nations, New York and Geneva, 2004

Επιπλέον, ακόμα και στις περιφέρειες των αναπτυσσομένων χωρών τις οποίες φαίνεται να προτιμούν οι πολυεθνικές, οι επενδύσεις δεν αφορούν εξίσου το σύνολο των χωρών. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα της Βραζιλίας και του Μεξικού, οι οποίες το 2003 απορρόφησαν το 42% των επενδύσεων που έκαναν οι

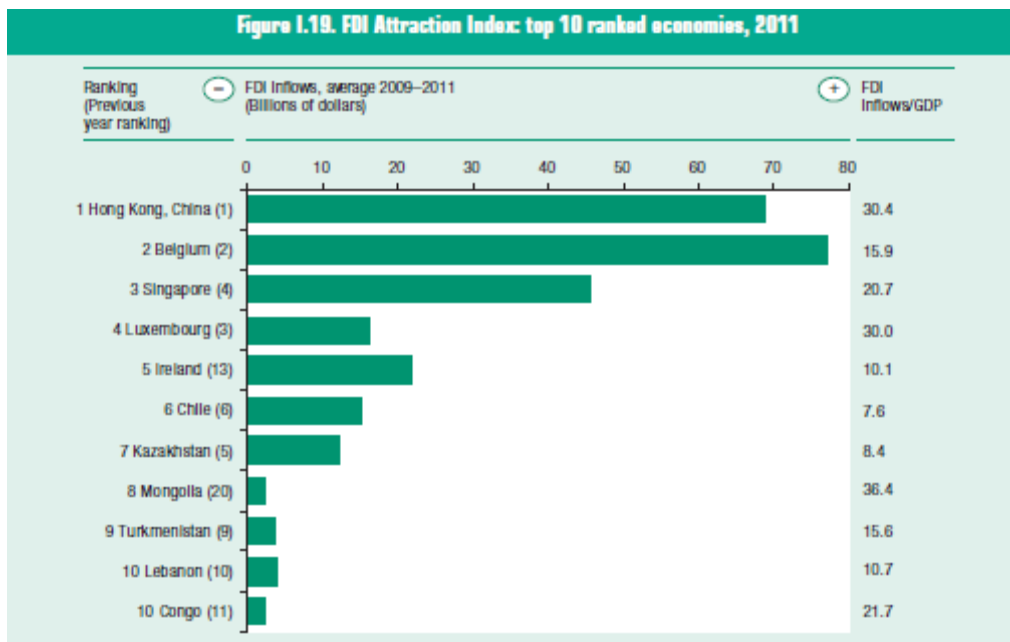
πολυεθνικές στη Λατινική Αμερική και τη Καραϊβική όπως επίσης και της Κίνας και του Χονγκ-Κόνγκ που απορρόφησαν το 69% των επενδύσεων που αντιστοιχούν στη νότια, ανατολική και ΝΑ Ασία (Μελάς, Κ.-Πολλάλης, Ι.,2005).

Σχεδιάγραμμα 7: ΑΞΕ 2005-2011 (εκατ. δολ)

Table I.5. FDI by SWFs by host region/country, cumulative flows, 2005–2011 (Millions of dollars)							
Target economy	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
World	11 186	19 005	39 673	63 085	93 476	106 534	125 152
Developed economies	5 738	12 582	26 573	38 354	62 016	71 722	84 346
Europe	4 394	9 438	17 775	23 429	39 078	42 148	53 143
European Union	4 394	9 438	17 746	23 399	39 049	42 118	53 113
United States	125	1 925	5 792	10 210	10 335	12 007	14 029
Developing economies	5 449	6 423	12 926	23 544	29 277	31 210	35 868
Africa	900	900	1 304	7 560	7 560	8 973	11 418
Latin America and the Caribbean	228	228	1 149	1 216	1 291	1 696	3 118
East and South-East Asia	4 278	5 040	5 270	7 366	9 845	9 930	10 721
South Asia	43	143	1 092	1 209	1 239	1 268	1 268
West Asia	-	112	4 112	6 193	9 343	9 343	9 343
Transition economies	-	-	174	1 187	2 183	3 602	3 938

Πηγή: UNCTAD, cross-border M&A database (www.unctad.org/fdistatistics) and information from the Financial Times Ltd, fDi Markets (www.fDimarkets.com).

Σχεδιάγραμμα 8: οι 10 χώρες με τις μεγαλύτερες ΑΞΕ ΤΟ 2011

Πηγή: UNCTAD

Η κατάταξη των οικονομιών σε ΑΞΕ σύμφωνα με τη UNCTAD⁶ το 2011 έχει δει κάποιες σημαντικές αλλαγές. Στο top 10 (σχεδιάγραμμα 8) περιέχει νεοεισερχόμενες χώρες όπως την Ιρλανδία στην 5η θέση, τη Μογγολία στην 8η θέση και το Κονγκό στη 10η θέση. Αντίθετα η Σαουδική Αραβία έπεσε από το top 10 κατά τη διάρκεια του έτους, η οποία υπάγεται στην 12η θέση.

⁶ United Nations Conference on Trade and Development: Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) ιδρύθηκε το 1964 ως μόνιμο διακυβερνητικό σώμα. Είναι το κύριο όργανο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ που ασχολούνται με το εμπόριο, τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και τα θέματα

2.4 Η Εξέλιξη των ΑΞΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις τελευταίες δύο δεκαετίες οι χώρες μέλη της ΕΕ δέχτηκαν μίας σειρά από γεγονότα που άλλαξαν σε σημαντικό βαθμό την οικονομική, κοινωνική ταυτότητα καθώς και τη «γεωγραφική» τους αυτονομία. Η άρση των εμπορικών εμποδίων και η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος συγκαταλέγονται μεταξύ των κυριότερων αλλαγών οποίες επηρέασαν άμεσα την εξέλιξη των ενδοευρωπαϊκών ροών των ΑΞΕ.

Πίνακας 6: Γεωγραφική Κατανομή των Αποθεμάτων Εισροών ΑΞΕ

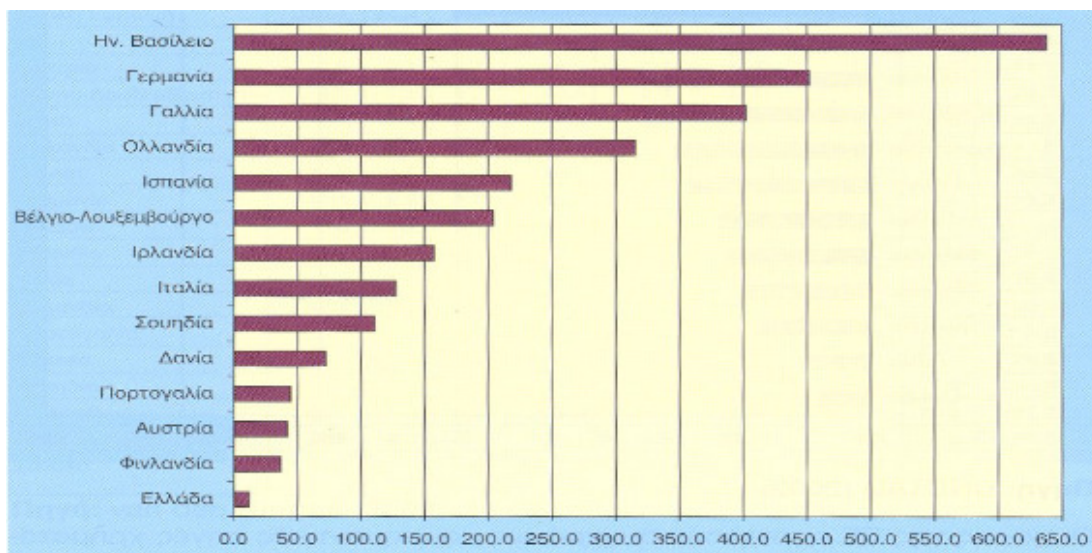
	1980			1990			2000		
	Δις. Δολ.	% της Διεθνούς Αγοράς	% ΑΕΠ	Δις. Δολ.	% της Διεθνούς Αγοράς	% ΑΕΠ	Δις. Δολ.	% της Διεθνούς Αγοράς	% ΑΕΠ
Ανεπτυγμένες Χώρες	375,0	60,9	4,7	1398	74,0	8,4	4210,3	66,7	17,2
Δυτική Ευρώπη	200,8	32,6	5,5	786,6	41,6	11,1	2501,5	39,6	30,1
ΕΕ	185,7	30,2	5,3	739,6	39,2	11,0	2376,2	37,6	14,4
Αυστρία	3,2	0,5	4,0	9,9	0,5	6,2	27,4	0,4	151,9
Βέλγιο Λουξεμβούργο	7,3	1,2	5,9	58,4	3,1	28,3	372,1	5,9	32,0
Δανία	4,2	0,7	6,3	9,2	0,5	6,9	52,2	0,8	19,0
Φιλανδία	0,5	0,1	1,1	5,1	0,3	3,8	23,0	0,4	20,5
Γαλλία	22,9	3,7	3,4	100,0	5,3	8,4	266,7	4,2	24,6
Γερμανία	36,6	5,9	4,0	119,6	6,3	7,3	461,0	7,3	20,4
Ελλάδα	4,5	0,7	11,3	14,0	0,7	16,9	23,1	0,4	62,5
Ιρλανδία	3,7	0,6	19,5	5,5	0,3	12,2	59,4	0,9	10,7
Ιταλία	8,9	1,4	2,2	58,0	3,1	5,3	115,1	1,8	67,1
Ολλανδία	19,2	3,1	11,1	67,0	3,5	23,6	247,6	3,9	25,3
Πορτογαλία	3,7	0,6	12,8	10,6	0,6	15,3	26,6	0,4	25,3
Ισπανία	5,1	0,8	2,4	65,9	3,5	13,4	142,4	2,3	33,9
Σουηδία	2,9	0,5	2,3	12,5	0,7	5,4	77,0	1,2	33,8
Η. Βασίλειο	63,0	10,2	11,7	203,9	10,8	20,8	482,8	7,6	30,5
Λοιπή Δυτική Ευρώπη	15,1	2,4	8,9	47,0	2,5	13,4	125,2	2,0	20,2
Σύνολο	615,8		6,0	1889		9,2	6314,3		

Πηγή: : van den Berghe (2002)

Την εικοσαετία 1980-2000 τα αποθέματα των εισροών ΑΞΕ της ΕΕ κατέγραψαν ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις (Πίνακας 6). Συγκεκριμένα, τα αποθέματα

εισροών ΑΞΕ υπέρ-τετραπλασιάστηκαν τη δεκαετία 1980-1990, με αποτέλεσμα από 185,7 δισ. δολ.(1980) να ανέλθουν στα 739,6 το 1990. Αυτή η επίδοση υποχώρησε οριακά στην έναρξη της νέας χιλιετίας, αφού τα αποθέματα εισροών ΑΞΕ στην ΕΕ διευρύνθηκαν κατά κάτι παραπάνω από τρεις φορές για να βρεθούν στα 2.376,2 δισ. δολ. το 2000. Η παραπάνω θεαματική εξέλιξη αποτυπώνεται και στην ενίσχυση του ποσοστού συμμετοχής των αποθεμάτων εισροών ΑΞΕ της ΕΕ τόσο στο ΑΕΠ (ίση με περίπου 468%) όσο και στα συνολικά παγκόσμια αποθέματα την περίοδο 1980-2000 (ίση με 25%).

Σχεδιάγραμμα 9:Αποθέματα Εισροών ΑΞΕ της ΕΕ (2002) (δισ. δολ.)

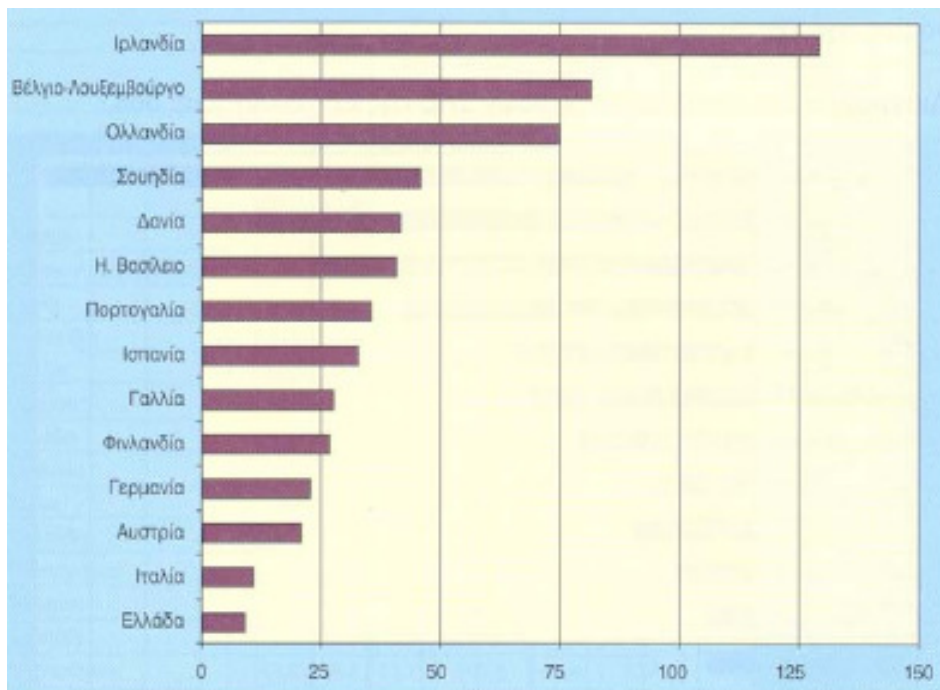
Πηγή: UNCTAD (2003)

Μεταξύ των χωρών μελών της ΕΕ, το Η. Βασίλειο, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία και η Ισπανία κατέχουν κατά σειρά μεγέθους αποθεμάτων εισροών ΑΞΕ τις πέντε πρώτες θέσεις (σχεδιάγραμμα 9). Τις τελευταίες τρεις θέσεις καταλαμβάνουν η Αυστρία, η Φινλανδία και η Ελλάδα. Αυτή η κατάταξη μεταβάλλεται, όταν υιοθετείται η συμμετοχή των αποθεμάτων εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ ως κριτήριο για αξιολόγηση

της ικανότητας προσέλκυσης ΑΞΕ σε μια οικονομία (σχεδιάγραμμα 10). Έτσι τις τρεις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η Ιρλανδία, το Βέλγιο-Λουξεμβούργου και η Ολλανδία με ποσοστά 129%, 82% και 75% αντίστοιχα. Με άλλα λόγια, οι οικονομίες των μικρότερων κρατών-μελών της ΕΕ βασίζονται πολύ περισσότερο στις ΑΞΕ για την αναπτυξιακή τους πορεία από ότι οι μεγαλύτερες οικονομίες της ΕΕ.

Σχεδιάγραμμα 10: Συμμετοχή Αποθεμάτων Εισροών ΑΞΕ στο ΑΕΠ (2002) (%)

Πηγή: UNCTAD (2003)

Οι χώρες της ΕΕ αποτελούν συγχρόνως και σημαντικές πηγές χρηματοδότησης κεφαλαίων για επενδύσεις σε άλλες χώρες. Σύμφωνα με τον Πίνακα 7, το μερίδιο των αποθεμάτων εκροών ΑΞΕ της ΕΕ παγκοσμίως αυξήθηκε σημαντικά από τις αρχές της δεκαετίας του '80 και από 41% το 1980 έφτασε το 52% το 2000.

Πίνακας 7: Εισροές ΑΞΕ από το 2007-2011 (δισ. Δολ.)

last update: 21/10/2012	2007	2008	2009	2010	2011
Australia ¹	45.5	47.0	26.6	34.0	65.6
Austria ^(*)	31.2	6.8	9.3	0.8	14.7
Belgium	93.4	193.6	61.0	85.7	103.4
Canada	114.6	57.1	21.4	23.4	40.9
Chile	12.5	15.1	12.9	14.3	15.6
Czech Republic	10.4	6.4	2.9	6.1	5.4
Denmark	11.8	1.8	3.9	-11.5	12.7
Estonia	2.7	1.7	1.8	1.6	0.3
Finland	12.5	-1.1	0.7	6.5	2.7
France	96.2	64.1	24.2	30.6	41.0
Germany	80.2	8.1	24.2	46.9	40.4
Greece	2.1	4.5	2.4	0.3	1.1
Hungary ^(*)	5.4	6.3	2.0	2.2	5.2
Iceland	6.8	0.9	0.1	0.2	1.1
Ireland	24.7	-16.4	25.7	42.8	11.5
Israel ²	8.8	10.9	4.4	5.5	11.4
Italy	40.2	-10.8	20.1	9.2	29.1
Japan	22.5	24.4	11.9	-1.3	-1.8
Korea	1.8	3.3	2.2	1.1	4.7
Luxembourg ^(*)	-28.3	11.2	20.7	27.7	14.4
Mexico	31.8	27.2	16.3	20.9	20.4
Netherlands ^(*)	119.4	4.5	38.6	-9.9	13.6
New Zealand	3.4	5.0	-1.3	0.6	4.3
Norway	8.0	10.2	16.6	16.6	6.2
Poland	23.6	14.8	12.9	13.9	18.9
Portugal	3.1	4.7	2.7	2.6	10.4
Slovak Republic	3.6	4.7	0.0	0.5	2.1
Slovenia	1.5	1.9	-0.7	0.4	1.0
Spain	64.3	76.8	10.4	40.8	29.5
Sweden	28.8	37.1	10.0	-1.0	14.7
Switzerland	32.4	15.1	28.7	20.7	3.0
Turkey	22.0	19.5	8.4	9.0	16.0
United Kingdom	200.1	88.7	76.4	50.6	55.1
United States	221.2	310.1	150.4	205.8	234.0
OECD³	1 358.6	1 055.5	648.1	697.7	848.6

Πηγή: OECD International direct investment database, Eurostat, IMF.

Το 2011, οι Ηνωμένες Πολιτείες για μια ακόμη φορά προσέλκυσαν το μεγαλύτερο μερίδιο των ΑΞΕ, όταν οι εισροές της για ολόκληρο το έτος ανήλθαν σε 234 δισεκ. δολ. (13,7% αύξηση από το 2010, αλλά -25% λιγότερο από ό,τι το 2008). Ακολουθεί το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία.

Πίνακας 8: Εκροές ΑΞΕ από το 2007-2011

last update: 21/10/2012	2007	2008	2009	2010	2011
Australia ¹	16.9	33.5	16.7	27.1	14.5
Austria ^(*)	39.0	29.4	10.0	10.0	23.5
Belgium	80.1	220.6	7.5	43.9	82.6
Canada	57.7	79.8	41.7	38.6	49.6
Chile	2.6	8.0	7.3	8.2	10.1
Czech Republic	1.6	4.3	1.0	1.2	1.2
Denmark	20.6	13.3	6.3	-0.1	13.3
Estonia	1.7	1.1	1.5	0.1	-1.5
Finland	7.2	9.3	5.7	10.2	4.9
France	164.3	154.7	107.1	76.9	90.2
Germany	170.6	72.6	75.4	109.3	54.4
Greece	5.2	2.4	2.1	1.6	1.8
Hungary ^(*)	3.6	2.2	1.9	1.2	4.7
Iceland	10.2	-4.2	2.3	-2.4	-0.1
Ireland	21.1	18.9	26.6	22.3	-4.3
Israel ²	8.6	7.2	1.7	9.1	3.1
Italy	90.8	66.9	21.3	32.7	47.3
Japan	73.5	128.0	74.7	56.3	114.3
Korea	19.7	20.3	17.2	23.3	20.4
Luxembourg ^(*)	73.4	11.7	6.7	21.1	9.0
Mexico	8.3	1.2	8.5	16.2	10.7
Netherlands ^(*)	55.6	68.2	34.5	54.7	34.8
New Zealand	3.7	-0.2	-0.3	0.6	2.5
Norway	10.4	20.4	34.0	21.4	20.2
Poland	5.4	4.4	4.7	7.2	7.2
Portugal	5.5	2.7	0.8	-7.5	12.7
Slovak Republic	0.6	0.5	0.4	0.3	0.5
Slovenia	1.9	1.5	0.3	-0.2	0.1
Spain	137.1	74.6	13.1	38.3	37.3
Sweden	38.8	31.3	25.9	18.3	27.4
Switzerland	51.0	45.3	26.4	68.4	42.1
Turkey	2.1	2.5	1.6	1.5	2.5
United Kingdom	325.5	182.4	39.3	39.5	107.1
United States	414.0	329.1	289.5	327.9	419.3
OECD³	1 928.7	1 643.9	913.2	1 077.1	1 263.3

Πηγή: OECD International direct investment database, Eurostat, IMF.

Και στις εκροές πρώτοι έρχονται οι Ηνωμένες Πολιτείες με 419 δισεκ. δολ, και αποτελούν το 29% των παγκόσμιων εκροών των ΑΞΕ. Ακολουθούν το Ηνωμένο Βασίλειο με 107 δισ. δολ και η Ιαπωνία με 114 δισ. δολ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Επενδυτικό πλαίσιο στην Ελλάδα

3.1 Εισαγωγή

Η χώρα που μας ενδιαφέρει περισσότερο από τις υπόλοιπες είναι η Ελλάδα. Στο τρίτο κεφάλαιο ασχολούμαστε με την ιστορία των ΑΞΕ στην Ελλάδα και με το ΕΛ.Κ.Ε. Αναλύουμε τις εισροές και τις εκροές της χώρας, ανά έτος και ανά κλάδους παραγωγής. Επίσης, βλέπουμε τους προσδιοριστικούς παράγοντες προσέλκυσης των ΑΞΕ στην Ελλάδα. Τέλος, παραθέτουμε το θεσμικό πλαίσιο, την περιφερειακή και τομεακή κατανομή στην Ελλάδα.

3.2 Η Ιστορία της ΑΞΕ στην Ελλάδα

Η είσοδος των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα αποτέλεσε τη μεταπολεμική στρατηγική της χώρας για ενσωμάτωσή της στη διεθνή αγορά. Ο νόμος 2687/53 αποτελεί την πρώτη συνειδητή προσπάθεια της Ελλάδας για την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, καθώς προστάτεψε τα εισρέοντα κεφάλαια από τον κίνδυνο μελλοντικών κρατικών παρεμβάσεων. Επιπλέον κίνητρα εισήχθησαν με νεότερους νόμους κατά τις δεκαετίες του '60, ο 89/67 και ο 378/68 για την εγκατάσταση στην Ελλάδα αλλοδαπών εμποροβιομηχανικών εταιρειών και του '70, ο 27/75 και ο 814/78 που περιλάμβαναν κίνητρα για τις offshore δραστηριότητες.

Οι παραπάνω νόμοι δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Την περίοδο 1953-1973 υπεβλήθησαν περίπου 1000 αιτήσεις για επενδύσεις συνολικού ύψους 3 δισ δολαρίων, από τις οποίες εγκρίθηκαν οι 700 για προβλεπόμενες συνολικές

δαπάνες ύψους 2,1 δισ. Δολαρίων και τελικά πραγματοποιήθηκαν 215 επενδύσεις με δαπάνη 931,6 εκατ. δολαρίων. Το 25% των επενδύσεων έγιναν από εταιρείες συμφερόντων ΗΠΑ, το 24% από Γερμανικές, το 20% από Ελβετικές, το 10% από Ιταλικές ενώ το υπόλοιπο 21% αφορά επιχειρήσεις με έδρα τη Γαλλία, το Λιχτενστάιν, τη Μ. Βρετανία και την Ολλανδία. Το 86% περίπου αυτών των κεφαλαίων επενδύθηκαν σε τέσσερις κλάδους: στη χημική βιομηχανία, η οποία απορρόφησε πάνω από το 37% του συνόλου των εισροών ΑΞΕ, στη ναυπηγοεπισκευαστική, στη μεταλλουργική και στα ηλεκτρονικά είδη.

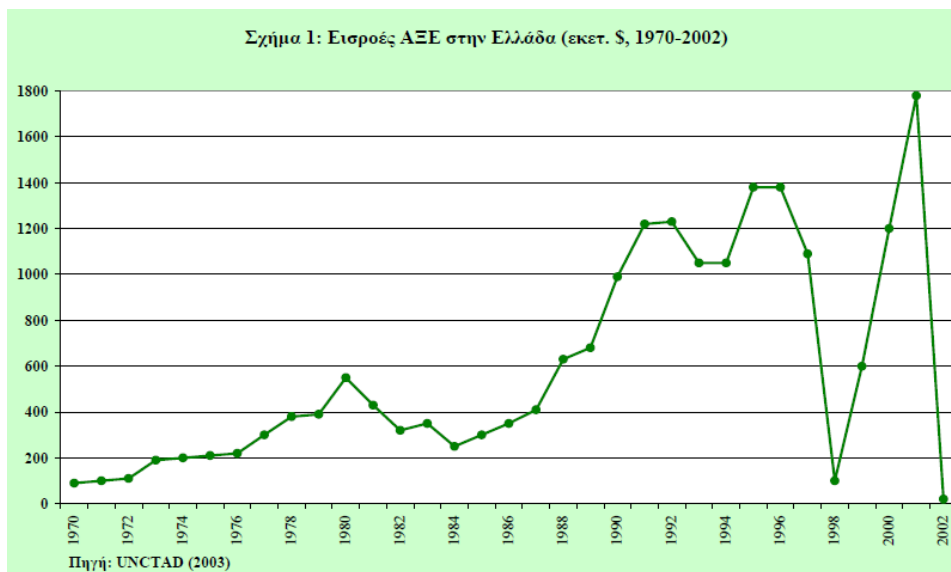
Πίνακας 9: Εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα (1960-2002)

Έτος	ΑΞΕ (εκατ. δολ.)	% Μεταβολή	Έτος	ΑΞΕ (εκατ. δολ.)	% Μεταβολή
1970	76,2		1986	305,9	5,6
1971	83,6	9,7	1987	391,1	27,9
1972	90,2	7,9	1988	599,2	53,2
1973	145,1	60,9	1989	639,4	6,7
1974	189,3	30,5	1990	900,5	40,8
1975	199,1	5,2	1991	1135,0	26,0
1976	221,1	11,1	1992	1144,0	0,8
1977	273,4	23,6	1993	977,0	-14,6
1978	325,3	19,0	1994	981,0	0,4
1979	364,2	12,0	1995	1053,0	7,3
1980	502,4	37,9	1996	1058,0	0,5
1981	409,8	-18,4	1997	984,0	-7,0
1982	304,1	-25,8	1998	85,0	-91,4
1983	313,4	3,1	1999	571,0	571,8
1984	246,1	-21,5	2000	1089,0	90,7
1985	289,6	17,7	2001	1589,0	45,9
			2002	50,0	-96,9
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής (%)					
1960-1970					19,5
1971-1980					22,1
1981-1990					9,1
1991-2000					-0,5
1960-2001					12,5
1960-2002					3,3

Πηγή: Mardas and Varsakelis (1996), Τράπεζα της Ελλάδας και UNCTAD (2003)

Στη δεκαετία του '70 η εισροή ξένων επενδύσεων παρουσιάζει συνεχή και έντονα ανοδική τάση με μέσο ετήσιο ρυθμό ίσο με 22% σε αντίθεση με 19% που είχε τη δεκαετία του '60. Αυτό οφειλόταν στην επενδυτική δραστηριότητα σε παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας λόγω της εμπιστοσύνης των ξένων κεφαλαιούχων στο οικονομικό μέλλον της χώρας (Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή, 1977).

Σχεδιάγραμμα 11: Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα

Πηγή: UNCTAD (2003)

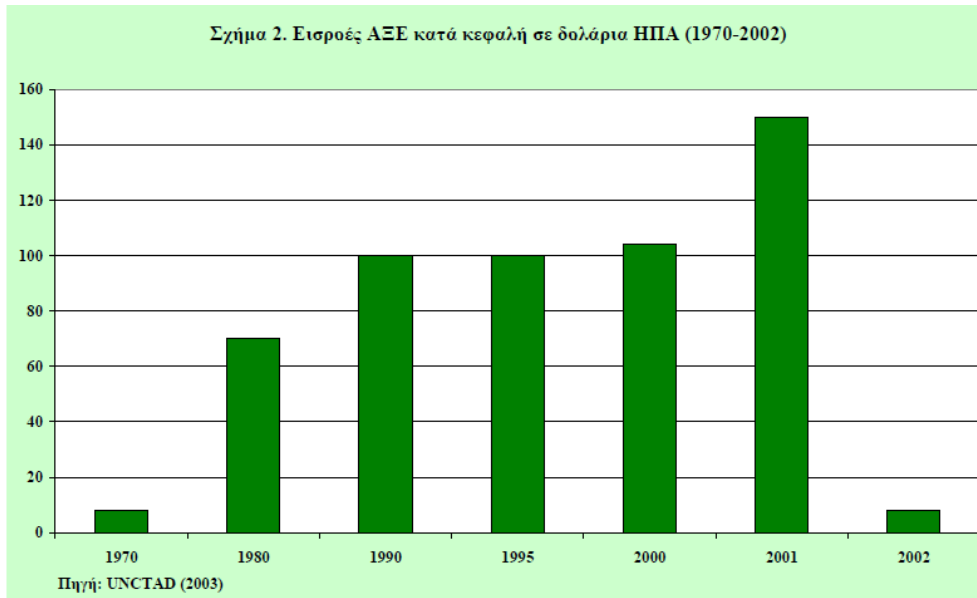
Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 οι εισροές των ΑΞΕ στην Ελλάδα υποχωρούν κάτι το οποίο σχετίζεται με τη στάση της τότε κυβέρνησης, η οποία ήταν

αρνητική προς τους ξένους επενδυτές. Την περίοδο όμως 1985-1988, η κυβέρνηση άλλαξε επενδυτική πολιτική και με την παρότρυνση της ΕΟΚ υιοθέτησε πολιτικές που απελευθέρωναν το τραπεζικό σύστημα, μείωσαν τον πληθωρισμό και το δημοσιονομικό έλλειμμα συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην αύξηση των ΑΞΕ κατά 27,4% ετησίως. Μάλιστα το 1988 οι ΑΞΕ σημείωσαν τις μέγιστες επιδόσεις τους για την τρέχουσα δεκαετία. Συνολικά κατά τη δεκαετία αυτή, η ετήσια μεταβολή των εισροών των ΑΞΕ προσέγγισε περίπου το 9,1%. Το 1990, η αλλαγή της κυβέρνησης οδήγησε στη βελτίωση των εισροών των ΑΞΕ κατά 40,8% κάτι το οποίο οφείλεται στις προσδοκίες ότι η νέα κυβέρνηση θα ακολουθούσε φιλελεύθερη πολιτική (Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, 2007).

Κατά τη δεκαετία του 1990 οι εισροές παρουσιάζουν πτωτική τάση έως το 1998 όπου και υποχώρησαν απότομα σε ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα, ενώ τη διετία 1999 - 2000 επανέκαμψαν με αύξηση 91%, κάτι το οποίο συνεχίστηκε και το 2001. Το αρνητικό όμως διεθνές κλίμα σε ό, τι αφορά στις ΑΞΕ επηρέασε και την Ελλάδα και έτσι κατά το 2002 καταγράφηκε μεγάλη μείωση των εισροών κατά 96,9%, ενώ το μέγεθός τους ήταν 50 εκ. δολ. που αποτελεί το χαμηλότερο ιστορικά επίπεδο ΑΞΕ για τη χώρα μας.

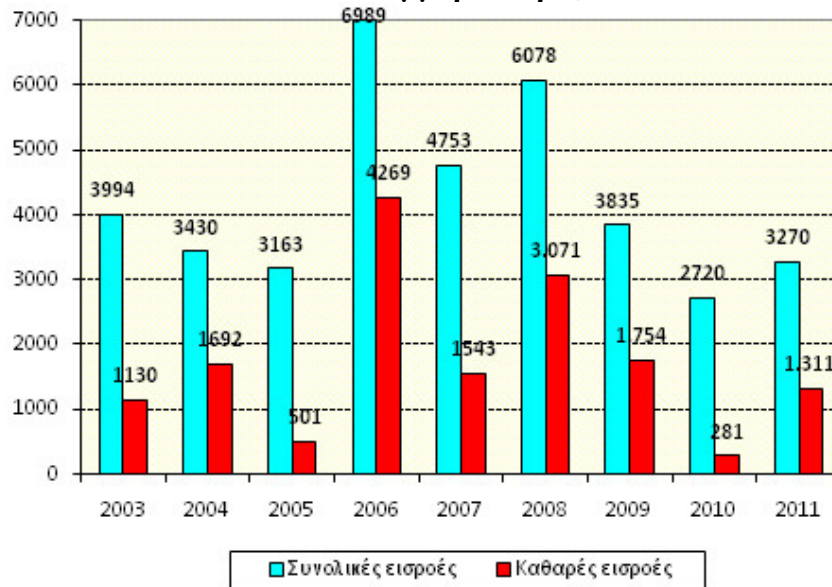
Σχεδιάγραμμα: Εισροές ΑΞΕ κατά κεφαλή σε δολάρια ΗΠΑ

Πηγή: UNCTAD (2003)

Παρά την έντονη οικονομική κρίση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα από το έτος 2010, οι επιδόσεις της χώρας στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων ήταν ικανοποιητικές κατά το 2011 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές κεφαλαίων στη χώρα το έτος 2011 ανήλθαν σε 3,3 δις Ευρώ, ενώ οι καθαρές εισροές ξεπέρασαν τα 1,3 δις Ευρώ.

Σχεδιάγραμμα 12: Οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα κατά την περίοδο 2003-2011 (σε εκατομμύρια ευρώ)

2010: Αναθεωρηθέντα στοιχεία, 2011: Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012

Βασικά χαρακτηριστικά

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>):

- ⇒ Οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, που αντικατοπτρίζουν την πραγματική επίδοση της χώρας στην προσέλκυση επενδύσεων, σημείωσαν το 2011 αύξηση κατά 20 % , παρά την ένταση της οικονομικής κρίσης κατά το έτος αυτό και την αρνητική δημοσιότητα της χώρας στο εξωτερικό.
- ⇒ Οι καθαρές εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων σημείωσαν το ίδιο έτος ραγδαία αύξηση της τάξης του 366%, η οποία όμως κατά κύριο λόγο οφείλεται στο ότι ζημίες που εμφάνισαν οι ξένες εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα κατά το 2010 συμπεριελήφθησαν στον υπολογισμό των επανεπενδυθέντων κερδών, καθιστώντας τα αρνητικά*. Αναμφίβολα πάντως ο όγκος των καθαρών εισροών ΞΑΕ κατά το 2011

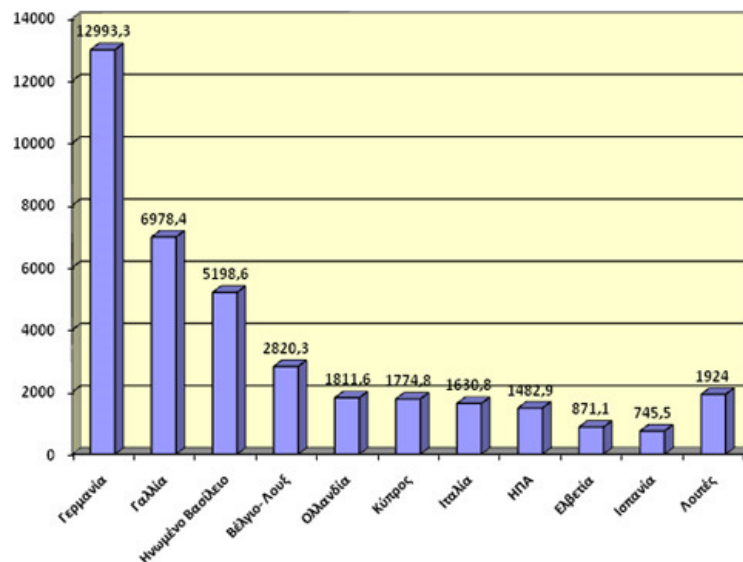
κινήθηκε σε σχετικά υψηλά επίπεδα, παρά την έντονη οικονομική κρίση επιδεικνύοντας σταθεροποιητικές τάσεις.

- ⇒ Οι συνολικές εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων μειώθηκαν μεν στα έτη 2010 και 2011 σε σύγκριση με τον όγκο της προ κρίσεως περιόδου 2006-2008, ωστόσο παραμένουν στα επίπεδα της περιόδου 2003-2005, παρά τις όποιες διακυμάνσεις.
- ⇒ Το 2011 βελτιώθηκε σημαντικά η σχέση των ξένων επενδύσεων που προσανατολίζονται στην παραγωγικότερη κατηγορία ίδρυση & αύξηση μετοχικού κεφαλαίου (2.583 εκατ. Ευρώ) σε σύγκριση με τα επενδυθέντα ποσά για εξαγορές & συγχωνεύσεις (881 εκατ. Ευρώ).
- ⇒ Η εισροή κεφαλαίων με μορφή δανείων ανήλθε το 2011 σε 1.364 εκατ. Ευρώ, γεγονός που υποδηλώνει την εμπιστοσύνη των ξένων επενδυτών για επενδύσεις στην Ελλάδα καθώς επίσης την πρόθεσή τους να στηρίξουν τις εγκατεστημένες εδώ επιχειρήσεις τους και να δεσμεύσουν κεφάλαια στη χώρα για μελλοντικά έσοδα και ανάπτυξη.
- ⇒ Η διαφορά μεταξύ συνολικών και καθαρών εισροών ΞΑΕ στην Ελλάδα κατά το 2011 αφορούσε κυρίως σε αποπληρωμές δανείων προς τις μητρικές, καθώς και σε εξαγορές επιχειρήσεων σε άλλες χώρες.
- ⇒ Η ταχεία πρόωθηση μεταρρυθμίσεων και η μείωση των τιμών παραγωγικών συντελεστών, που είχε σαν συνέπεια η οικονομική κρίση στη χώρα, δημιουργούν αξιόλογες επενδυτικές ευκαιρίες. Η ολοκλήρωση του PSI εξάλλου, και η προβλεπόμενη αξιοποίηση δημόσιας περιουσίας αναμένεται να ενισχύσουν το επενδυτικό πλαίσιο της χώρας.
- ⇒ Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας (γεωπολιτικά, κλιματολογικά, ιστορικά κλπ.) που ευνοούν τις επενδύσεις σε πολλούς κλάδους δεν εθίγησαν από την οικονομική κρίση και προσφέρονται για αξιοποίηση.

Χώρες προέλευσης επενδυτικών κεφαλαίων

Στις χώρες με την ισχυρότερη επενδυτική παρουσία στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια συγκαταλέγονται ‘κλασσικές’ χώρες εξαγωγής κεφαλαίου, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο και Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, και η Ιταλία, ενώ αξιόλογη παρουσία έχει και η Κύπρος.

Σχεδιάγραμμα 13:Συνολικές εισροές ΑΞΕ ανά χώρα προέλευσης κεφαλαίων κατά την περίοδο 2003-2011 (σε εκατομμύρια Ευρώ)

Συνολική Αξία: 38.231,3 εκατομμύρια Ευρώ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012

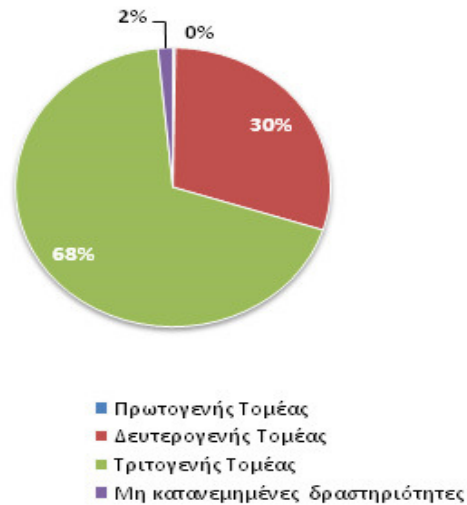
Βασικά χαρακτηριστικά

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>):

- ⌘ Η επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα προέρχεται κατά κύριο λόγο από εταιρείες σημαντικών αγορών, όπως της ΕΕ.

- ⌘ Αν και αξιόλογη, η παρουσία των ΗΠΑ παραμένει σχετικά χαμηλή, γεγονός που εν μέρει οφείλεται και σε επενδυτική δραστηριότητα επιχειρήσεων συμφερόντων ΗΠΑ, που όμως υλοποιούνται στην Ελλάδα «έμμεσα» μέσω θυγατρικών τους σε άλλο κράτος, συνήθως της Ευρώπης. Αναμφίβολα, το σχετικά χαμηλό μέγεθος των επενδύσεων από τις ΗΠΑ στην Ελλάδα, υποδηλώνει την ύπαρξη σημαντικού επενδυτικού δυναμικού που μπορεί να ενεργοποιηθεί. Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, πως η επενδυτική παρουσία των ΗΠΑ στη χώρα παρουσίασε μεγάλη αύξηση κατά το 2011, φθάνοντας τα 595,4 εκατομμύρια Ευρώ, από 95,4 εκατομμύρια ευρώ το 2010 και 44,7 εκατομμύρια το 2009.
- ⌘ Εμφανίζονται ευοίωνες προοπτικές στο άμεσο μέλλον για προσέλκυση ΑΞΕ από τη Ρωσία και την Ανατολική Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή, τις Αραβικές Χώρες και την Ασία, ιδιαίτερα δε την Κίνα, που ενδιαφέρονται κυρίως για τους τομείς της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών, του τουρισμού, των μεταφορών και της εφοδιαστικής αλυσίδας. Κλαδική κατανομή ξένων επενδύσεων
- ⌘ Οι εισροές ΑΞΕ κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα επικεντρώνονται τα τελευταία έτη κατά κύριο λόγο στον τριτογενή τομέα και ακολουθεί με σημαντική διαφορά ο δευτερογενής τομέας. Αντίστοιχη διάρθρωση ΑΞΕ εμφανίζει η πλειονότητα των ανεπτυγμένων χωρών.

Σχεδιάγραμμα 14: Συνολικές εισροές ΑΞΕ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2003-2011

Συνολική αξία: 38.231,3 εκατομμύρια Ευρώ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012

Βασικά χαρακτηριστικά

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>):

- ☼ Συγκέντρωση των ΑΞΕ στις υπηρεσίες. Η τάση αυτή υπαγορεύθηκε κυρίως από την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας, την απελευθέρωση των τηλεπικοινωνιών, καθώς επίσης την τόνωση του εμπορίου.
- ☼ Το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα είναι σχετικά χαμηλό σε σύγκριση με τις δυνατότητες της χώρας, γεγονός που υποδεικνύει σημαντικά επενδυτικά περιθώρια.
- ☼ Οι επενδύσεις στην ενέργεια (ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο) ανήλθαν στο 6,2 % των συνολικών επενδύσεων στο δευτερογενή τομέα και αποτελούν τυπικό παράδειγμα ανάπτυξης επενδυτικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο

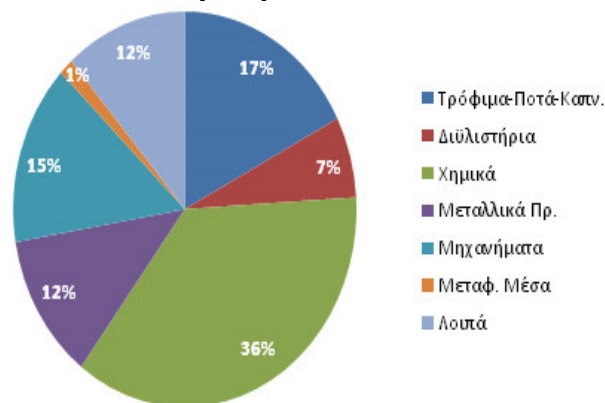
αυτή. Σημαντικό ρόλο στην επενδυτική δραστηριότητα αναμένεται να διαδραματίσει η έρευνα υδρογονανθράκων στην ελληνική επικράτεια.

Ειδικότερα:

A. Μεταποίηση

Στους κλάδους της μεταποίησης με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2003-2011 συγκαταλέγονται τα χημικά, τα τρόφιμα & ποτά, τα μηχανήματα και τα μεταλλικά προϊόντα.

Σχεδιάγραμμα 15: Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΑΞΕ στην μεταποίηση κατά την περίοδο 2003-2011

Συνολική Αξία: 9.766,8 εκατομμύρια Ευρώ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012

Βασικά χαρακτηριστικά

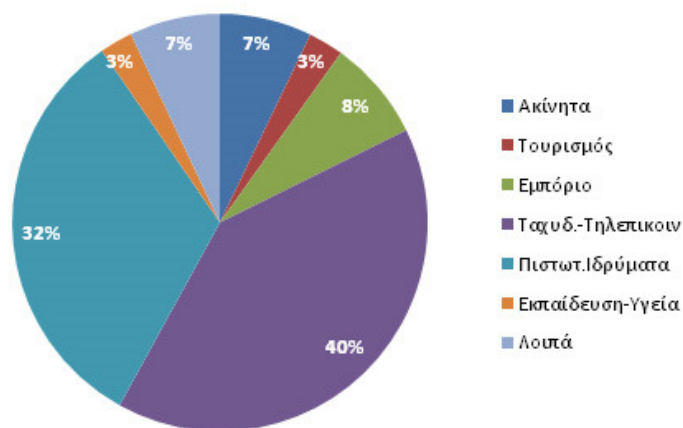
(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>):

Η συγκέντρωση επιχειρηματικής δραστηριότητας στους παραπάνω τομείς ευνοεί τόσο την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων (επενδύσεις Greenfield) στην Ελλάδα, όσο και την επενδυτική συνεργασία ξένων με ελληνικές επιχειρήσεις για την παραγωγή τελικών προϊόντων που θα καλύπτουν τις ανάγκες της εσωτερικής και της διεθνούς αγοράς. Οι κλάδοι που εμφάνισαν σημαντική αύξηση το 2011 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος είναι η χημική βιομηχανία και οι λοιπές βιομηχανικές δραστηριότητες.

B. Υπηρεσίες

Στους κλάδους των υπηρεσιών με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2003-2011 συγκαταλέγονται οι τηλεπικοινωνίες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, το εμπόριο και ο τουρισμός.

Σχεδιάγραμμα 16: Διάρθρωση των συνολικών εισροών ΑΞΕ στον τομέα των υπηρεσιών κατά την περίοδο 2003-2011

Συνολική αξία: 26.179,3 εκατομμύρια Ευρώ
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2012

Βασικά χαρακτηριστικά

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>):

- ✚ Χαμηλό ποσοστό (7%) των ξένων επενδύσεων, επικεντρώθηκε στην λιγότερο παραγωγική κατηγορία «ακίνητα», ενώ η συντριπτική πλειονότητα των ξένων κεφαλαίων κατευθύνθηκε σε παραγωγικές δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- ✚ Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης της ξένης επενδυτικής δραστηριότητας στον τομέα του τουρισμού.
- ✚ Εμφανίζονται αυξανόμενες επενδυτικές τάσεις στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας.
- ✚ Οι κλάδοι που εμφάνισαν σημαντική αύξηση το 2011 σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος είναι: οι μεταφορές και αποθήκευση προϊόντων, οι τηλεπικοινωνίες, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα ακίνητα, η πληροφορική και η υγεία-εκπαίδευση.

3.3 Το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων

Το ΕΛ.Κ.Ε. Α.Ε. ιδρύθηκε με το νόμο 2372/96 και αποτελεί ανώνυμη εταιρεία, η οποία λειτουργεί με τους κανόνες της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Στοχεύει στην αποτελεσματική προσέλκυση και υποστήριξη των άμεσων επενδύσεων στη χώρα (δωρεάν ενημέρωση επενδυτών για οποιοδήποτε ζήτημα τους απασχολεί), καθώς και στην υποβοήθηση ανάπτυξης συνεργασιών των ελληνικών επιχειρήσεων με διεθνείς

οργανισμούς και επιχειρήσεις (συνδετικός κρίκος ανάμεσα στο κράτος και στον επιχειρηματία).

Οι στόχοι του ΕΛ.Κ.Ε. πιο αναλυτικά είναι:

- ✓ Προβολή της Ελλάδας ως τόπο προορισμού επενδύσεων με έμφαση στους κλάδους που παρουσιάζουν σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και με αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών της επικράτειας
- ✓ Ενημέρωση: πληροφόρηση, υπουργικές αποφάσεις, αίτηση, έντυπα, ερωτηματολόγια
- ✓ Επεξεργάζεται και υποβάλλει συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις επενδύσεις στην Ελλάδα
- ✓ Διευκολύνει τους επενδυτές στις επαφές τους με την κεντρική διοίκηση και την αυτοδιοίκηση
- ✓ Συμβουλεύει και συνδράμει σε όλα τα θέματα που προκύπτουν πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση της επένδυσης,
- ✓ Διερεύνηση και προώθηση επιχειρηματικών συνεργασιών μεταξύ ελληνικών και διεθνών επιχειρήσεων
- ✓ Αξιοποιεί επενδυτικές ευκαιρίες σε επίπεδο ελληνικής περιφέρειας. Επίσης εντοπίζει ποιες δυναμικές επιχειρήσεις ενδιαφέρονται να αναπτύξουν επενδυτική συνεργασία με ξένους επενδυτές ενώ αξιολογούνται οι τομείς
- ✓ Οικονομικής δραστηριότητας με όρους αναπτυξιακών δυνατοτήτων.
- ✓ Παραλαμβάνει και αξιολογεί αιτήσεις υπαγωγής στις ενισχύσεις του Αναπτυξιακού Νόμου επενδύσεων ύψους άνω των 15 εκατομμυρίων €, καθώς και επενδύσεων ή επιχειρηματικών σχεδίων 3 εκατομμυρίων € και

άνω, εφόσον το 50% τουλάχιστον της ίδιας συμμετοχής προέρχεται από κεφάλαια εξωτερικού,

- ✓ Στοχευμένη προσέλκυση σε χώρες με σημαντική εξαγωγή επενδυτικών κεφαλαίων και σε κλάδους, οι οποίοι παρουσιάζουν δυναμική ανάπτυξη διεθνώς.

Το ΕΛ.Κ.Ε. Α.Ε κατέγραψε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της Ελλάδας σε σχέση με τους ξένους επενδυτές και την τόνωση της εγχώριας επενδυτικής δραστηριότητας.

Τα πλεονεκτήματα είναι τα εξής (Διονύσιος Σταμπόγλης, 2008):

- Ικανότητες ανθρώπινου δυναμικού
- Γεωγραφική θέση σε σχέση με τη σύνδεση Ανατολής-Δύσης
- Δυνατότητα κινητοποίησης και αξιοποίησης επιχειρηματικού και επιστημονικού δυναμικού του απόδημου ελληνισμού
- Σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον
- Εμπιστοσύνη στην ελληνική οικονομία λόγω ένταξης της χώρας στην ζώνη του ευρώ
- Φυσικό περιβάλλον-ποιότητα ζωής
- Πολιτισμικοί δεσμοί και παραδοσιακές σχέσεις με γειτονικές χώρες
- Πολιτική σταθερότητα

- Διαθεσιμότητα πρώτων υλών του πρωτογενούς τομέα
- Επιχειρηματικές ευκαιρίες στο πλαίσιο της υλοποίησης των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 αλλά και ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της υλοποίησης των ολυμπιακών αγώνων καθώς και των έργων υποδομής του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ-3)

Μειονεκτήματα

- Μικρή εσωτερική αγορά
- Σχετική δυσκαμψία της αγοράς εργασίας και σε ορισμένες περιπτώσεις περιοριστικό εργασιακό θεσμικό πλαίσιο
- Απομακρυσμένη γεωγραφική θέση σε σχέση με τις αναπτυγμένες αγορές
- Περιορισμένη διείσδυση νέων τεχνολογιών- χαμηλές επενδύσεις σε έρευνα και τεχνολογία
- Έλλειψη επιστημονικού και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού σε περιφερειακό επίπεδο
- Μη ολοκληρωμένες σε εθνικό επίπεδο υποδομές
- Χαμηλή παραγωγικότητα
- Χαμηλός βαθμός ωρίμανσης- διάχυσης των παραμέτρων και των πλεονεκτημάτων της οικονομικής και της κοινωνικοπολιτικής σταθερότητας
- Μεταβαλλόμενο και μη ανταγωνιστικό φορολογικό καθεστώς
- Γραφειοκρατικές διαδικασίες

- Πολυνομία και σε ορισμένες περιπτώσεις ασάφεια του θεσμικού πλαισίου
- Ισχυρός δημόσιος τομέας- εκτεταμένος κρατικός παρεμβατισμός- διάρθρωση αγορών

Για την εκπλήρωση της αποστολής του, το ΕΛ.Κ.Ε. χρησιμοποιεί ως βασικό εργαλείο το Δίκτυο Θεσμικών Εταίρων, το οποίο όμως και παρέμεινε ανενεργό. Η δραστηριότητά του ξεκίνησε το 2005 με αντικείμενο την ανάπτυξη και τη διατήρηση επικοινωνίας με θεσμικούς εταίρους, όπως ελληνικές ή ξένες πρεσβείες, επιμελητήρια, τράπεζες κ.α.

Παρά τις προσδοκίες που δημιουργήθηκαν με την ίδρυση του Ε.Λ.ΚΕ. το αποτέλεσμα από την προσέλκυση μεγάλων επενδυτικών κεφαλαίων δεν είναι το επιθυμητό δυνατό. Επιπρόσθετα, λόγω εμφάνισης μεγάλων γραφειοκρατικών εμποδίων αρκετά επενδυτικά σχέδια καθυστέρησαν ιδιαίτερος να υλοποιηθούν ή δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ κάτι που εξέπεμψε αρνητικό σήμα για την εικόνα της Ελλάδας στις διεθνείς οικονομικές αγορές (Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, 2004).

Πίνακας 10: ΑΞΕ Αναλαμβανόμενες Από τον ΕΛΚΕ Κατά το 1996-2002,

Χώρα	Ποσοστό	Αξία ΑΞΕ
Ελλάδα	70.45	1312.7
Η.Π.Α.	6.57	122.46
Γερμανία	5.28	98.41
Βέλγιο	5.22	97.2
Δανία	3.07	57.28
Ολλανδία	2.5	46.66
Κύπρος	1.85	34.52
Ιταλία	1.4	26.1
Γαλλία	1.38	25.65
Μεγάλη Βρετανία	0.76	14.09
Άλλες χώρες	1.52	28.33

ανά Χώρα Προέλευσης (εκατ. Ευρώ)

Πηγή: elke.gr

Πίνακας 11: ΑΞΕ Αναλαμβανόμενες Από τον ΕΛΚΕ Κατά το 1996-2002, ανά Χώρα Υποδοχής

Περιοχή	Ποσοστό ΑΞΕ από ΕΛΚΕ
Ανατολική Μακεδονία-Θράκη	20.8
Κεντρική Ελλάδα	20.1
Αττική	18.8
Κεντρική Μακεδονία	12.8
Θεσσαλία	9.4
Δυτική Ελλάδα	6
Πελοπόννησος	5.4
Νότιο Αιγαίο	3.4
Κρήτη	1.3
Δυτική Μακεδονία	0.7
Ιόνια Νησιά	0.7
Ήπειρος	0.7

Πηγή: elke.gr

3.4 Οι ΑΞΕ στην Ελλάδα

Από πολλές απόψεις, η Ελλάδα είναι μια ανοιχτή ανταγωνιστική οικονομία. Οι εισαγωγές παίζουν σημαντικό ρόλο στην εγχώρια κατανάλωση και οι μικρές ανταγωνιστικές επιχειρήσεις κατέχουν σχετικά μεγάλο μερίδιο δραστηριότητας. Παρόλα αυτά, η Ελλάδα επέτρεψε την εφαρμογή ενός πλέγματος ελέγχου τιμών και περιοριστικών πρακτικών σε συγκεκριμένους τομείς, οι οποίοι μπορεί να απέτρεψαν ή να αύξησαν το αποτελεσματικό κόστος των ξένων επενδύσεων. Τα οργανωμένα εργατικά συνδικάτα έχουν επίσης χτίσει ένα ανελαστικό σύστημα μισθών, το οποίο αποτρέπει τους εργοδότες και καθιστά δύσκολο για τους ξένους επενδυτές να χρησιμοποιήσουν το δικό τους εξειδικευμένο προσωπικό. Επίσης, επαγγελματίες, όπως δικηγόροι και μηχανικοί επωφελούνται από τις προστατευμένες και περιορισμένες αγορές οι οποίες μπορούν να αυξήσουν το κόστος των επαγγελματικών συναλλαγών. Όπως και σε άλλες χώρες μέλη της ΕΕ, όπου τέτοιες πρακτικές είναι βαθιά ριζωμένες, πολλές προσπάθειες θα χρειαστούν ακόμα για να τις αλλάξουν (Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, 2004).

Για αρκετά χρόνια, το ελληνικό τραπεζικό και νομισματικό σύστημα κυριαρχούνταν από λίγους μεγάλους δημόσιους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Πρόσφατες μεταρρυθμίσεις όμως περιόρισαν τον έλεγχο τους στην αγορά και ο ανταγωνισμός άρχισε να αποκαθίσταται. Πολλοί μικροί τραπεζικοί οργανισμοί έκαναν την εμφάνισή τους και ξεκίνησαν να έχουν προσοδοφόρα λειτουργία. Γενικότερα, οι χρηματοπιστωτικές αγορές στην Ελλάδα αναπτύσσονται σταδιακά, όμως συγκεκριμένα προβλήματα παραμένουν ακόμα για τους επενδυτές.

Πρώτον, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που είναι απαραίτητοι για να υποστηρίξουν την επενδυτική δραστηριότητα αρχίζουν να μοιάζουν με τις υπόλοιπες ανεπτυγμένες χώρες. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, για παράδειγμα, ήταν για πολλά χρόνια ένα κλειστό σύστημα στο οποίο οι έλεγχοι κεφαλαίου

έδιναν στους επενδυτές μικρή δυνατότητα να διαπραγματευθούν με έναν ολιγοπωλιακό δημόσια ελεγχόμενο οργανισμό, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να χρηματοδοτεί το κυβερνητικό έλλειμμα και άλλους κυβερνητικούς στόχους. Μέσω της φιλελευθεροποίησης των ελέγχων, της εισόδου ξένων τραπεζών, της ιδιωτικοποίησης των τραπεζών, της απελευθέρωσης των επιτοκίων και των δανειστικών ελέγχων, η ελληνική κυβέρνηση προσπαθεί σταδιακά να αλλάξει το παραπάνω κλίμα (Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, 2007).

Οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα μέσω των εξαγορών κεφαλαίου έχουν παρεμποδιστεί από το σχετικά μικρό μέγεθος του αποθέματος συναλλαγών. Η παραδοσιακή κουλτούρα των μικρών οικογενειακών επενδύσεων μαζί με τα μικρά επιτόκια επηρεάζει τις ροές των ΑΞΕ στην Ελλάδα. Το 1987 η κεφαλαιοποίηση της αγοράς σαν ποσοστό του ΑΕΠ ήταν η μικρότερη στην ΕΕ και το 82% αυτής της κεφαλαιοποίησης προερχόταν από 25 μόνο εταιρείες (Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, 2004).

3.4.1 Εισροές από ΑΞΕ στην Ελλάδα

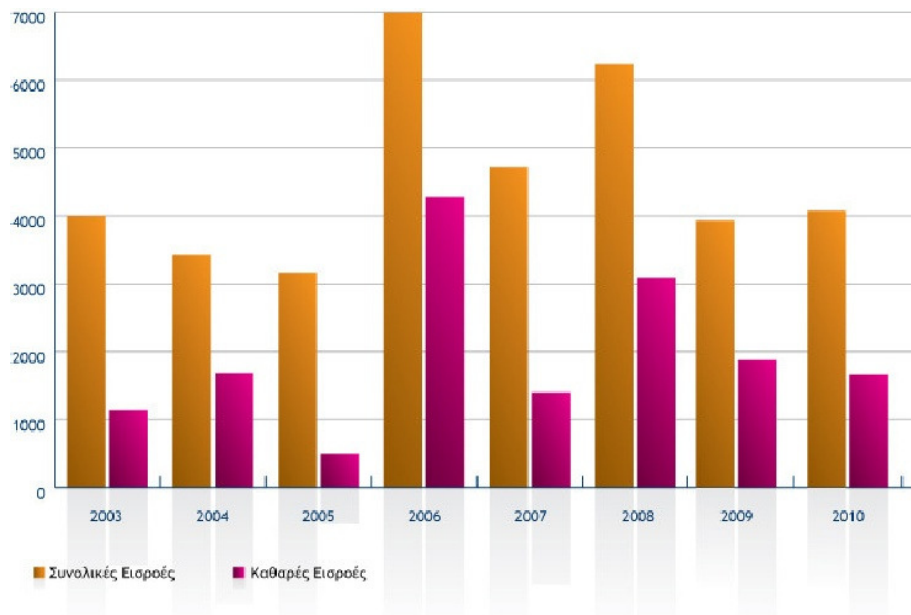
Παρόλο που επικρατούσε η άποψη ότι η είσοδος της Ελλάδας στη ΟΝΕ και στην ΕΟΚ θα είχε θετικές επιδράσεις στις εισροές των ΑΞΕ, κάποιοι λάθος χειρισμοί οδήγησαν στο αντίθετο αποτέλεσμα. Οι εισροές αυξήθηκαν κατά 37,9% όμως έπεσαν στις αρχές της δεκαετίας του '80, επειδή η σοσιαλιστική κυβέρνηση εκείνη την περίοδο είχε μια συντηρητική προσέγγιση προς τους ξένους επενδυτές. Από τη μία οι πολιτικές από τις ελληνικές κυβερνήσεις καθώς και το αδύναμο οικονομικό περιβάλλον της και από την άλλη οι ανταγωνιστικές περιφερειακές οικονομίες της ΕΕ, όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία, οι οποίες εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία από την είσοδο τους στην ΕΟΚ και στην ΟΝΕ και βελτίωσαν την ελκυστικότητά τους ως χώρα υποδοχής ΑΞΕ οδήγησαν σε στασιμότητα των εισροών στην Ελλάδα και σε ραγδαία αύξηση στις υπόλοιπες χώρες.

Η ελληνική κυβέρνηση υιοθέτησε πολιτικές φιλελευθεροποίησης του τραπεζικού και χρηματοδοτικού συστήματος και προσπάθησε να μειώσει τον πληθωρισμό και το δημόσιο χρέος της χώρας κατά την περίοδο 1985-1988 σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΟΚ. Αυτές οι πολιτικές συνέβαλαν στη μείωση των εισροών ΑΞΕ κατά 27,4% ετησίως. Η κυβερνητική αλλαγή του 1990 βοήθησε σε μια σημαντική βελτίωση των εισροών ΑΞΕ κατά 40,8% ενώ οι ξένοι επενδυτές διαμόρφωσαν την ελπίδα ότι η νέα φιλελεύθερη κυβέρνηση θα ακολουθούσε μια πιο ανεκτική πολιτική.

Οι εισροές ΑΞΕ κατά τη δεκαετία του '90, εκτός από τα πρώτα δύο χρόνια της δεκαετίας, μειώθηκαν βαθμιαία έως το 1998, όπου και έπεσαν ξαφνικά σε ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα από το 1970. Το 1999 και το 2000, υπήρξε μια δυναμική αύξηση κατά 91%. Οι εισροές ΑΞΕ το 2000 έφθασαν στο μέγεθος των 1,1 δισεκατομμυρίων δολ. Αυτή η άνοδος διατηρήθηκε επίσης και το 2001, παρά την υποχώρηση των διεθνών ΑΞΕ. Εντούτοις, η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να αποφύγει τις συνέπειες του γενικού αρνητικού παγκόσμιου οικονομικού κλίματος. Το 2002, οι εισροές ΑΞΕ μειώθηκαν δραματικά κατά 96,9%, στο μέγεθος των 50 εκατομμυρίων δολ, που αποτελεί το χαμηλότερο επίπεδο από το 1970 (OECD, 1994).

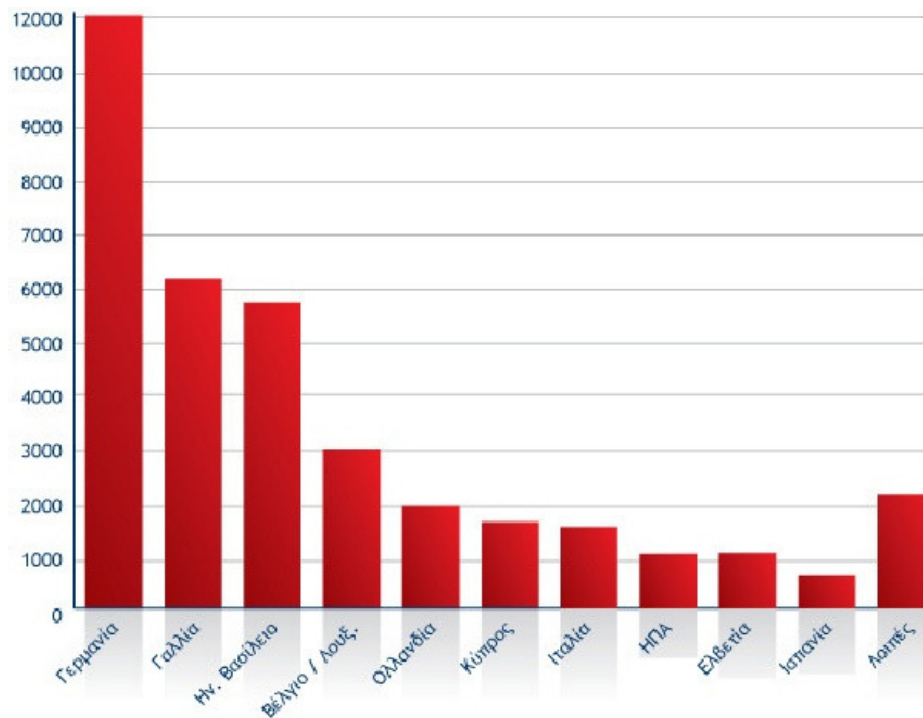
Σχεδιάγραμμα 17: Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα (2003-2010) Εκατ. ευρώ

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2011

Τις χρονιές 2009 και 2010, λοιπόν, παρατηρείται σημαντική πτώση στις εισροές ΑΞΕ, όμως παρ' όλες τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν στην χώρα, το επίπεδο των ΑΞΕ είναι μεγαλύτερο από ότι τις χρονιές 2003-2005. Αυτό μπορεί να μεταφραστεί σαν εμπιστοσύνη της διεθνούς αγοράς στην ελληνική οικονομία, άλλωστε η οικονομική κρίση της χώρας όχι μόνο δεν απέτρεψε τους ξένους επενδυτές αλλά αντίθετα δημιούργησε επενδυτικές ευκαιρίες με τη μείωση των τιμών των παραγωγικών συντελεστών και την προώθηση μεταρρυθμίσεων (Τράπεζα της Ελλάδος 2011).

Πίνακας 12: Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα (2003-2010) ανά χώρα προέλευσης

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος 2011

3.4.2 Εκροές από ΑΞΕ στην Ελλάδα

Η Ελλάδα είναι η πιο αναπτυγμένη χώρα της νότιο – ανατολική Ευρώπης. Επιπλέον, μέχρι προσφάτως, ήταν η μόνη χώρα μέλος της ΕΕ στη νότια βαλκανική περιοχή. Αυτές οι δύο ιδιότητες της παρείχαν ένα σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, το οποίο της επέτρεψε να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο όσον αφορά τις εκροές, στη βαλκανική περιοχή.

Επειδή, η Ελλάδα αποτελεί την πιο προηγμένη οικονομικά χώρα προς τις χώρες της κεντρικής, ανατολικής και νοτιοανατολικής Ευρώπης, καθώς και στις χώρες της λεκάνης της Μαύρης Θάλασσας, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δέκα

ετών έχει δημιουργηθεί ένα πρωτοφανές κύμα της ελληνικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, στο εμπόριο και στις εξωτερικές ΑΞΕ.

Ένας αυξανόμενος αριθμός ελληνικών εταιριών έχει αποκτήσει στα πρόσφατα χρόνια εξειδικευμένα πλεονεκτήματα στις μορφές ευρεσιτεχνιών, τεχνολογίας, κ.λπ., τα οποία τους έχουν επιτρέψει να αναβαθμίσουν τη λειτουργία τους και να ενισχύσουν την παραγωγικότητά τους. Επιπλέον, οι γρήγορες αλλαγές που επήλθαν με το τέλος του ψυχρού πολέμου και της διάσπασης της πρώην Σοβιετικής Ένωσης βοήθησαν στη δημιουργία εκείνων των συνθηκών που επέτρεψαν τη διεύρυνση της επιρροής του ελεύθερου επιχειρηματικού συστήματος σε όλες τις παραπάνω οικονομίες. Επιπλέον, οι λαοί και οι κυβερνήσεις των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μαύρης Θάλασσας χαιρέτισαν την ελληνική παρουσία και την αντιμετώπισαν ως ένα χρήσιμο μέσο το οποίο οδηγεί στην επίτευξη των στόχων τους για μια σύγκλιση των οικονομιών τους με αυτές των δυτικών χωρών (Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, 2004).

Μέχρι το 2000, περισσότεροι από 3.500 εταιρίες ελληνικού ενδιαφέροντος έχουν επεκτείνει τις δραστηριότητές τους στα Βαλκάνια, με επενδύσεις άνω των 6 δισ. δολ. κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Οι κύριες χώρες υποδοχής των ελληνικών εκροών ΑΞΕ είναι η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Αλβανία και τα Σκόπια. Υπάρχουν επίσης σημαντικές επενδύσεις στις ΗΠΑ και την Αίγυπτο. Το 2000, για πρώτη φορά, η αξία των ελληνικών εκροών ΑΞΕ υπερέβη αυτή των εισροών. Εντούτοις, το 2001, υπήρξε μια πτώση κατά 71,1% ενώ το 2002, αυξήθηκαν κατά 7,9%, και η Ελλάδα χαρακτηρίστηκε καθαρός εξαγωγέας ΑΞΕ (OECD, 1994).

Πίνακας 13: Εκροές ΑΞΕ στην Ελλάδα

	2004	2005	2006	2007
Αυστρία	6.685	8.060	9.660	31.437
Βέλγιο	369	26.022	56.576	49.667
Λουξεμβούργο	65.655	96.192	3.647	51.649
Γερμανία	1.516	36.695	94.705	167.431
Ισπανία	48.750	31.177	100.249	119.605
Φιλανδία	869	3.495	3.161	8.623
Γαλλία	45.891	93.006	121.370	224.650
Ελλάδα	832	1.173	4.167	5.338
Ιρλανδία	14.552	10.910	15.324	20.774
Ιταλία	15.518	33.579	42.068	90.781
Κάτω Χώρες	21.401	114.929	47.095	31.162
Πορτογαλία	6.409	922	6.971	6.217

Πηγή: Unctad, Annual Investment Report 2008, σελ.253

Αύξηση 28% περίπου παρατηρήθηκε στην εκροή ΑΞΕ το 2007 έναντι του 2006. Σημαντική πρόοδος όμως σημειώνουν οι εκροές στην Ελλάδα από το 2004 και το 2005 στο 2006 (<http://news.in.gr/economy/article/?aid=941356>).

3.5 Προσδιοριστικοί Παράγοντες Προσέλκυσης ΑΞΕ στην Ελλάδα

Το μέγεθος της εγχώριας αγοράς αποτελεί τον κυρίαρχο παράγοντα στον οποίο στηρίζεται η απόφαση των ξένων επενδυτών για επένδυση σε μια χώρα (Kokkinou A. και Psycharis I., 2004). Η Ελλάδα είχε ολιγοπωλιακό ή μονοπωλιακό πλεονέκτημα έναντι των άλλων χωρών στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα. Αυτό το γεγονός οδήγησε τις ξένες πολυεθνικές να εισέλθουν στην Ελλάδα. Το 90% των ξένων επιχειρήσεων δραστηριοποιούνταν στους κλάδους του καουτσούκ, των χημικών και των πλαστικών και πάνω από το 50% των ξένων επενδύσεων στους κλάδους μηχανημάτων και μετάλλων.

3.6 Το Θεσμικό Επενδυτικό Πλαίσιο ΑΞΕ στην Ελλάδα

Όπως αναφέραμε και παραπάνω ο πρώτος νόμος που θεσπίστηκε για τις ΑΞΕ ήταν ο 2687/53 περί επενδύσεων και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού. Στη συνέχεια θεσπίστηκαν ο νόμος 4171/61 περί λήψεως γενικών μέτρων για την υποβοήθηση της ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας και ο Ν.4458/65 περί βιομηχανικών παροχών, οι αναγκαστικοί νόμοι 89/1967 και 378/1968, ο Ν.1312/1972 προς ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, το 1377/73 και το 1378/73 περί μέτρων ενίσχυσης της τουριστικής ανάπτυξης. Στη συνέχεια η ελληνική Πολιτεία προχώρησε στη θέσπιση των αναπτυξιακών νόμων 1262/82, 1892/90 και τέλος τον 2601/98 που ίσχυε μέχρι πρόσφατα μετά την αντικατάστασή του από τον τελευταίο επενδυτικό νόμο 3299/2004.

Ο ισχύων νόμος 3299/2004 αποτελεί μια σημαντική αναπτυξιακή τομή καθώς συμβάλλει στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών επένδυσης, με προφανείς θετικές επιδράσεις στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην προώθηση της

τεχνολογίας και καινοτομίας στην οικονομία, στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης. Περιλαμβάνει φορολογικές απαλλαγές, επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων καθώς και επιδοτήσεις του κόστους της δημιουργουμένης, από το επενδυτικό σχέδιο, απασχόλησης. Παρέχει επιχορήγηση για δύο έτη που αφορά ποσοστό επί του συνολικού μισθολογικού κόστους της νέας θέσης εργασίας. Για τις νέες επενδύσεις προβλέπονται επιδοτήσεις για τη δημιουργία επιχειρήσεων σε βιομηχανικές περιοχές, αυξημένες κατά 5%. Όσον αφορά τα είδη επενδύσεων ο νέος νόμος στοχεύει στην ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει τις επενδύσεις στους τομείς της έρευνας και τεχνολογίας. Σημαντικότερα επενδυτικά κίνητρα προβλέπονται στον τομέα τουρισμού και εμπορίου. Ο αναπτυξιακός νόμος περιλαμβάνει στον πρωτογενή τομέα θερμοκήπια, κτηνοτροφικές μονάδες και μονάδες καλλιέργειας. Στον δευτερογενή τομέα ανήκουν η ενέργεια και η μεταποίηση και ότι άλλο συσχετίζεται με αυτές. Και στον τριτογενή τομέα ανήκουν συνεδριακά κέντρα, ξενοδοχεία, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, καθώς και λοιπές υπηρεσίες όπως εφοδιαστικής αλυσίδας, ανάπτυξης λογισμικού, εργαστήρια εφαρμοσμένης βιομηχανικής έρευνας.

Με τον νόμο 3299/2004 απλοποιούνται επίσης και οι διαδικασίες που σχετίζονται με την εφαρμογή του, όπως για παράδειγμα η διαδικασία καταβολής των ενισχύσεων. Η καταβολή της επιχορήγησης καταβάλλεται ουσιαστικά σε δύο δόσεις. Το 50% δίνεται μετά την υλοποίηση του 50% της επένδυσης και αφού έχει ελεγχθεί και πιστοποιηθεί από το αρμόδιο κρατικό όργανο ότι ο επενδυτής έχει συμμορφωθεί με τους όρους και τις προϋποθέσεις που απαιτεί ο νόμος. Το υπόλοιπο 50% της επιδότησης καταβάλλεται μετά την τελική πιστοποίηση του αρμόδιου κρατικού οργάνου ότι η επένδυση έχει ολοκληρωθεί και έχει αρχίσει η παραγωγική της λειτουργία.

Τέλος, ο αναπτυξιακός νόμος προβλέπει τη δημιουργία Οδηγού Επενδύσεων ο οποίος ενσωματώνει και επεξηγεί με σχετικά παραδείγματα, όλες τις Υπουργικές

Αποφάσεις με τη συντόμευση χρονικά όλων των διαδικασιών καθώς και τη λειτουργία ενός Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος.

Πάντως παρά τις προσπάθειες των εκάστοτε πολιτικών ηγεσιών για την επίτευξη ελκυστικού επενδυτικού περιβάλλοντος και τη θεσμοθέτηση επενδυτικών κινήτρων αλλά και την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των αναπτυξιακών νόμων των τελευταίων ετών σε σύγκριση με τους παλαιότερους, εντούτοις μέχρι σήμερα δεν έχουν υπάρξει εντυπωσιακά αποτελέσματα εξαιτίας και μόνο αυτών των νόμων. Είναι σαφές ότι το πρόβλημα της προσέλκυσης επενδύσεων δεν είναι θέμα μόνο θεσμικού πλαισίου, αλλά συνάρτηση πολλών ακόμη παραγόντων.

Η Σύνοδος Υπουργών των 29 χωρών του ΟΟΣΑ, που συνήλθε στο Παρίσι στις 27 Ιουνίου 2000, υιοθέτησε, μαζί με την Αργεντινή, τη Βραζιλία, την Σλοβακία και τη Χιλή, ένα κείμενο Κατευθυντηρίων Οδηγιών προς τις Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, μετά από έναν χρόνο διαπραγματεύσεων στις οποίες συμμετείχαν τόσο εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των μελών του ΟΟΣΑ, όσο και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου, των εργαζομένων και ενδιαφερομένων μη κυβερνητικών οργανώσεων. Οι Οδηγίες εκδόθηκαν για πρώτη φορά το 1976 και, έκτοτε, αναθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι Οδηγίες αποτελούν συστάσεις που απευθύνονται από τις Κυβερνήσεις που τις υιοθετούν στις πολυεθνικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στις χώρες τους ή εδρεύουν στις χώρες τους και δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό και παρέχουν μη δεσμευτικές αρχές και πρότυπα υπεύθυνης επιχειρηματικής συμπεριφοράς. Έχουν σκοπό να εξασφαλίσουν ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις ασκούν τις δραστηριότητές τους σε αρμονία με τις πολιτικές των χωρών που τις φιλοξενούν και σύμφωνα με τις προσδοκίες των κοινωνιών τους (www.oecd.org).

3.7 Η Περιφερειακή Κατανομή των ΑΞΕ στην Ελλάδα

Οι ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα κατευθύνονται κυρίως προς την ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη, λόγω της εγγύτητάς τους στις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες και την Ευρώπη, καθώς επίσης και στην κεντρική Ελλάδα και την Αττική, λόγω της εγγύτητας στην πρωτεύουσα. Ένα σημαντικό ποσοστό του κεφαλαίου των ΑΞΕ επενδύεται επίσης στην κεντρική περιοχή της Μακεδονίας (OECD).

Η κεντρική Ελλάδα, το νότιο Αιγαίο, η Αττική και η δυτική Μακεδονία, παρόλο που εμφανίζουν χαμηλό κατά κεφαλήν ποσοστό ΑΕΠ σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ, είναι οι περιοχές με το υψηλότερο ποσοστό στην Ελλάδα. Αντίστοιχα, η ανατολική Μακεδονία, η Θράκη, η κεντρική Ελλάδα, η Αττική και η κεντρική Μακεδονία προσελκύουν τον μεγαλύτερο όγκο των ΑΞΕ. Αυτό οφείλεται στο ότι οι περιοχές αυτές έχουν υψηλό ρυθμό ανάπτυξης και αναπτύσσουν συνεπώς το ποσοστό υποδομής, επιχειρησιακής δραστηριότητας και της δυνατότητας της αγοράς.

Ενώ η κεντρική Ελλάδα, το νότιο Αιγαίο, η Αττική, η δυτική και κεντρική Μακεδονία έχουν το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Αυτό γιατί η κεντρική Ελλάδα είναι η περιοχή με το υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα και είναι γνωστή για την υψηλή ποιότητα της γεωργικής παραγωγής της και για την καλή υποδομή της. Η περιοχή αυτή έχει ένα καλό οδικό σιδηροδρομικό δίκτυο το οποίο τη συνδέει με την Αττική, πράγμα σημαντικό αφού έχει καλή επικοινωνία με την πρωτεύουσα, την Αθήνα. Οι πρωταρχικές βιομηχανίες αποτελούνται από την γεωργία η οποία ακολουθείται από την κατασκευή τροφίμων και ποτών, την παραγωγή μετάλλων, χημικών ουσιών και μη μεταλλικών προϊόντων. Η τρέχουσα επενδυτική δυνατότητα βρίσκεται στις βιολογικές καλλιέργειες, όπου υπάρχουν ευκαιρίες αναδόμησης της καλλιέργειας γενικότερα. Ευκαιρίες υπάρχουν επίσης και στο βιομηχανικό τομέα τροφίμων, της ενέργειας και των μη μεταλλικών προϊόντων. Ο τομέας του τουρισμού προσφέρει πολλές επενδυτικές δυνατότητες ικανές να βοηθήσουν στην

ανάπτυξη του αγροτουρισμού, του χειμερινού τουρισμού, αθλητικού τουρισμού συνεδριακού τουρισμού.

Το νότιο Αιγαίο παρουσιάζει ένα υψηλό ρυθμό κατά κεφαλήν ΑΕΠ που οφείλεται στην ανάπτυξη του τουρισμού και της διασκέδασης. Ο τομέας αυτός (τουρισμού) κυριαρχείται κυρίως από τις ελληνικές εταιρίες ξενοδοχείων και δεν σχετίζεται με τα προγράμματα ΑΞΕ. Αφ' ετέρου, οι περιοχές της δυτικής και κεντρικής Μακεδονίας και της Αττικής σχετίζονται κατά ένα μεγάλο μέρος με αυτό το είδος επένδυσης. Η Αττική αντιπροσωπεύει το 34% του πληθυσμού της Ελλάδας καθώς και της συμβολής της χώρας κατά 36% στο εγχώριο ΑΕΠ, ενώ είναι γνωστή για την ανώτερη υποδομή της. Η περιοχή έχει έναν νέο διεθνή αερολιμένα που παρέχει τις παγκόσμιες εναέριες συνδέσεις. Υπάρχει ένα καλό οδικό δίκτυο σε όλες τις τοπικές περιοχές και τις εθνικές οδούς που τη συνδέει με τη βόρεια και νότια Ελλάδα, ενώ ο λιμένας του Πειραιά είναι ένας από τους πιο πολυάσχολους του κόσμου. Στον Πειραιά υπάρχει επίσης ένας άμεσος και συνεχής ανεφοδιασμός των υγρών καυσίμων καθώς και φυσικού αερίου. Πρωταρχικές βιομηχανίες είναι βιολογική γεωργία η οποία ακολουθείται από τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, την παραγωγή του κοκ, τον καθαρισμό πετρελαίου, την κατασκευή του εξοπλισμού και των συσκευών, τη ραδιοφωνική αναμετάδοση, την τηλεόραση και τις επικοινωνίες και την παραγωγή χημικών προϊόντων. Η τρέχουσα δυνατότητα επένδυσης βρίσκεται στη βιολογική γεωργία, όπου υπάρχουν ευκαιρίες να αναδομηθεί η καλλιέργεια. Ο τομέας του τουρισμού προσφέρει μεγάλη δυνατότητα επένδυσης στον τομέα των υπηρεσιών.

Η δυτική και κεντρική Μακεδονία συνορεύει με τη Βουλγαρία, την Αλβανία και τα Σκόπια και είναι το μεγαλύτερο νομαρχιακό διαμέρισμα στην Ελλάδα. Η περιοχή έχει εύκολη πρόσβαση με τα Βαλκάνια μέσω του καλού οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου. Επίσης, αυτή η περιοχή χαρακτηρίζεται από εύφορες πεδιάδες, και από την καλά ανεπτυγμένη βιομηχανική περιοχή που υποστηρίζεται από την καλή υποδομή. Και εδώ πρωταρχικές βιομηχανίες είναι η γεωργία η οποία

ακολουθείται από την κατασκευή τροφίμων και ποτών, τον ιματισμό, τη γούνα και την κατασκευή, την παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών των χημικών προϊόντων και την κατασκευή των οχημάτων. Αυτήν την περίοδο οι ευκαιρίες επένδυσης βρίσκονται στη γεωργία (δημητριακά, βαμβάκι) και την καλλιέργεια ζωικού κεφαλαίου, μαζί με τα τρόφιμα και την κατασκευή ποτών, τον ιματισμό και την υφαντική κατασκευή, τα προϊόντα μετάλλων, τα χημικά προϊόντα και την κατασκευή των οχημάτων. Στη βιομηχανία μεταλλείας, υπάρχουν εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα βωξίτη, νικελίου, μόλυβδου, μαγγανίου, χρυσού και χαλκού. Ο τομέας του τουρισμού επίσης είναι ιδιαίτερα αναπτυσσόμενος.

Οι ξένοι επενδυτές τείνουν να τοποθετήσουν τις δραστηριότητές τους στις περιοχές που αναπτύσσονται ήδη, προκειμένου να εκμεταλλευθούν τα οικονομικά χαρακτηριστικά γνωρίσματά τους, να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας και τα αποτελέσματα συγκέντρωσης. Συνεπώς, οι ξένοι επενδυτές δεν φαίνονται να εξαρτώνται από τον ελληνικό νόμο κινήτρων για την επιλογή της επιχειρησιακής τοποθεσίας.

Η μόνη περιοχή που προσελκύει προγράμματα ΑΞΕ χωρίς να βρίσκεται ανάμεσα στις κορυφαίες από άποψη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι ανατολική Μακεδονία - Θράκη. Αυτή η περιοχή έχει ένα χαμηλό ποσοστό ΑΕΠ και συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των περιοχών που συνδέονται με τα εντονότερα κίνητρα επένδυσης. Ακόμα κι αν ο ρυθμός ανάπτυξης είναι χαμηλός, η περιοχή προσελκύει τις ΑΞΕ, πράγμα το οποίο μας κάνει να υποθέσουμε ότι είναι ο νόμος κινήτρων, παρά την ανάπτυξη της περιοχής, ο οποίος προωθεί την προσέλκυση ΑΞΕ.

Η ανατολική Μακεδονία και Θράκη βρίσκονται στη βορειοανατολική περιοχή της Ελλάδας και συνορεύουν με τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Η περιοχή παρέχει εύκολη πρόσβαση στις γείτονες χώρες μέσω των οδικών και σιδηροδρομικών δικτύων. Έχει δύο αερολιμένες, δύο λιμάνια και ένα εκτενές σιδηροδρομικό δίκτυο, τα οποία συνδέουν την περιοχή με την ηπειρωτική Ελλάδα, τα ελληνικά νησιά και την Τουρκία. Εκτός από τον ηλεκτρισμό, υπάρχει επίσης

ανεφοδιαζόμενο φυσικό αέριο δεδομένου αφού η Θράκη είναι η ελληνική πύλη της εισόδου για αυτό το καύσιμο. Πρωταρχικές βιομηχανίες είναι γεωργία η οποία ακολουθείται από την κατασκευή τροφίμων και ποτών, ο ιματισμός και η υφαντική κατασκευή, τα προϊόντα μετάλλων και τα έπιπλα ξυλείας, και ο τομέας του τουρισμού της περιοχής. Αυτήν την περίοδο οι ευκαιρίες επένδυσης βρίσκονται στις βιολογικές καλλιέργειες και στο ζωικό κεφαλαίο, μαζί με τα τρόφιμα και την κατασκευή ποτών, τον ιματισμό και την υφαντική κατασκευή, τα προϊόντα μετάλλων και η ξυλουργεία. Στη βιομηχανία μετάλλων, υπάρχουν εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα μόλυβδου, χρυσού, περλίτη, ζεολίτη, γρανίτη και μαρμάρου. Στον τομέα του τουρισμού, οι εναλλακτικές μορφές όπως ο αγροτουρισμός, το γκολφ και ο χειμερινός τουρισμός μπορούν να αναπτυχθούν (OECD).

Εικόνα 6

Πηγή: <http://www.instablogs.com/fdi-is-frenzy-in-political-parties-is-it-true-or-politicians-are-just-making-fool-of-public.html>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Αποτελέσματα ΑΞΕ

4.1 Εισαγωγή

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας μας, βλέπουμε τα οφέλη των διαφόρων οικονομιών από τις ΑΞΕ καθώς επίσης και τα κίνητρα και τους παράγοντες προσέλκυσης των ΑΞΕ σε μια χώρα.

4.2 Οφέλη Οικονομιών από ΑΞΕ

Τα βασικά οφέλη που αποκομίζουν οι οικονομίες από τις ΑΞΕ μπορούμε να τα χωρίσουμε σε τέσσερις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται την αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ. Μέσω των ΑΞΕ αυξάνονται οι ρυθμοί ανάπτυξης των οικονομιών. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της αύξησης της παράγωγης αγαθών και υπηρεσιών που έχει σαν αποτέλεσμα τη τόνωση της πραγματικής οικονομίας και της αγοραστικής ικανότητας της κοινωνίας. Έτσι, μέσα από τη τόνωση της κατανάλωσης δημιουργείται εισόδημα και προστιθέμενη αξία. Η δεύτερη κατηγορία αφορά τη βελτίωση του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας. Μέσα από τη προσέλκυση των ΑΞΕ θωρακίζονται οι ανταγωνιστικές δομές μιας οικονομίας, εφόσον συνοδεύονται από διαρθρωτικές αλλαγές που θα εξασφαλίσουν τη μακροχρόνια συντήρηση του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης. Έτσι, μέσω αυτής της βελτίωσης αυξάνονται οι εξαγωγές καθώς και η προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η τρίτη

κατηγορία έχει να κάνει με τη μείωση του ποσοστού ανεργίας. Το βασικότερο όφελος, όμως, είναι πως μέσα από μια επιτυχημένη πολιτική προσέλκυσης ΑΞΕ η ανεργία μειώνεται. Κάτι τέτοιο γίνεται εύκολα κατανοητό καθώς με τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων αυτομάτως αυξάνεται και η προσφορά εργασίας. Βεβαία, η μείωση της ανεργίας εκτός από τους οικονομικούς δείκτες και τη βελτίωση των στατιστικών μιας οικονομίας έχει βασικό αντίκτυπο στην ίδια την κοινωνία, καθώς αυξάνει την αγοραστική δύναμη των πολιτών βοηθώντας έτσι στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Τέλος, η τέταρτη κατηγορία αναφέρεται στη βελτίωση εμπορικών σχέσεων. Συγκεκριμένα η εμπορικές σχέσεις μιας οικονομίας βελτιώνονται ραγδαία καθώς απόκτα οικονομικές συναλλαγές με άλλες χώρες. Έτσι, αυξάνονται οι εξαγωγές αλλά και ο αριθμός των εισαγωγών.

4.2.1 Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Α.Ε.Π) είναι η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια χώρα σε ένα συγκεκριμένο έτος. Η χρησιμοποίηση του όρου "εγχώριο" έχει σημασία, γιατί η παραγωγή θα πρέπει να γίνεται μέσα στην επικράτεια της χώρας, ασχέτως αν ο παραγωγός μπορεί να είναι μόνιμος κάτοικος μιας άλλης χώρας.

Το ΑΕΠ στην Ελλάδα, αποτελείται κυρίως από ιδιωτική κατανάλωση, η οποία όμως τα τελευταία χρόνια έχει μειωθεί πολύ όπως και οι εγχώριες επενδύσεις. Η ελληνική οικονομία, έχει σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το έτος 2007, ειδικά το 2006 ήταν σε πολύ υψηλά επίπεδα. Μόνο το 2005 το ΑΕΠ ήταν λίγο πιο χαμηλό σε σχέση με τα χρόνια 2001 μέχρι 2006. Το 2008 το ΑΕΠ άρχισε σιγά-σιγά να μειώνεται σε σχέση με το 2001, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το έτος 2010 και μετά η ύφεση εντάθηκε

σημαντικά λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών. Η ανάγκη εξυγίανσης οδήγησε τη χώρα στην ένταξή της σε τριμερή μηχανισμό οικονομικής στήριξης, αποτελούμενο από την ΕΕ, το ΔΝΤ και την ΕΚΤ. Γι' αυτούς τους λόγους, οι ΑΞΕ αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία, όχι μόνο βραχυπρόθεσμα στην συνεισφορά του ΑΕΠ αλλά και μέσο-μακροπρόθεσμα στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Πίνακας 14: ΑΕΠ (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Εξέλιξη ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2001)	4,2	3,4	5,9	4,4	2,3	5,5	3,5	-0,2	-3,1	-4,9	-7,1

Πηγή: <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>

Λόγω της οικονομικής κρίσης που βιώνει αυτή τη στιγμή η Ελλάδα, οι ΑΞΕ είναι πολύ σημαντικές γιατί δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, αυξάνουν την απασχόληση και κατά συνέπεια προσελκύουν κεφάλαια και συμβάλλουν άμεσα στο ΑΕΠ, στα φορολογικά έσοδα και στην ανάπτυξη της χώρας. Όμως, η Ελλάδα δεν είναι πολύ ελκυστική χώρα για τις ΑΞΕ λόγω της μεγάλης γραφειοκρατίας, των δύσκολων διοικητικών διαδικασιών κ.λ.π.

Η χώρα παρ' όλα αυτά, διαθέτει σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα τα οποία πρέπει και μπορεί να εκμεταλλευτεί στο έπακρον. Πιο συγκεκριμένα, έχει πολύ καλές υποδομές ειδικά σε σύγκριση με τις γειτονικές χώρες που είναι οι πιο άμεσοι ανταγωνιστές. Επίσης η Ελλάδα διαθέτει εξαιρετικά ποιοτικό εργατικό

δυναμικό που είναι πολύ σημαντικός παράγοντας για τις ξένες εταιρείες που θέλουν να επενδύσουν στην Ελλάδα. Παράλληλα, με την προσέλκυση των ΑΞΕ αντιμετωπίζεται και το ζήτημα της αναγκαστικής μετανάστευσης που είναι υπαρκτό σήμερα, ειδικά για τους νέους, αφού δίνεται η δυνατότητα να διατηρηθεί στη χώρα το εξαιρετικό εργατικό δυναμικό και να μπει φρένο στη <<διαρροή μυαλών>> (brain drain). Εταιρίες που έχουν αντιληφθεί τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα από την παρουσία τους στην χώρα μας επενδύουν ακόμα και μέσα στην κρίση (Boston Consulting Group).

4.2.2 Δημοσιονομικό έλλειμμα

Όπως φαίνεται και στον πίνακα 15, το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξάνεται από το 2000 μέχρι το 2012. Το 2009 υπήρχε το μεγαλύτερο έλλειμμα της δεκαετίας, αυτό οφείλεται στην οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008. Μετά το 2009 βελτιώνεται λίγο η κατάσταση, όμως το δημοσιονομικό έλλειμμα εξακολουθεί και μένει σε υψηλά επίπεδα. Τι ίδιο συμβαίνει και με το δημοσιονομικό χρέος, το οποίο αυξάνεται συνεχόμενα από το 2000 μέχρι το 2012 που βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο και προφανώς θα εξακολουθήσει να αυξάνεται.

4.2.3 Ανεργία

Επίσης, οι ΑΞΕ επηρεάζουν και την απασχόληση, γιατί δημιουργούν θέσεις εργασίας. Το ποσοστό της ανεργίας στην Ελλάδα, από το 2000 μέχρι το 2003 μειώνεται. Το 2004 αυξάνεται λίγο αλλά και πάλι μειώνεται μέχρι το 2008. Κατά το 2009 η ανεργία στη χώρα αυξήθηκε ως αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης που έπληξε και την Ελλάδα και ανήλθε σε 9,5%, ενώ για το 2010 αυξήθηκε περαιτέρω στο 12,5%, ως συνέπεια της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε εξαιτίας της κρίσης χρέους. Κατά το έτος 2011 το ποσοστό ανεργίας, ως επακόλουθο της γενικότερης κρίσης της ελληνικής οικονομίας και των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη δημοσιονομική εξυγίανση, έφτασε το 17,7%. Ιδιαίτερα η ανεργία των νέων, που ξεπερνά το 40%, αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που επέφερε η οικονομική κρίση στη χώρα. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας μεταξύ των 27 κρατών της ΕΕ έχει η Ελλάδα, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που δημοσιοποίησε η Eurostat. Παράλληλα, στη χώρα μας έχει σημειωθεί η μεγαλύτερη αύξηση της ανεργίας το τελευταίο έτος, ενώ σε ό,τι αφορά τους νέους έως 25 ετών χωρίς δουλειά είναι το 57,6% έναντι 23,4% κατά μέσο όρο στην Ευρώπη.

Πίνακας 15: Ποσοστό Ανεργίας (%)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ποσοστό Ανεργίας	10,6	10,3	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,5	17,7

Πηγή: <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, ο μέσος αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 6,8% (298 χιλ. άτομα) το 2011 σε σχέση με το 2010. Επισημαίνεται ότι, η επιδείνωση ήταν

ταχεία και εντεινόμενη στη διάρκεια του έτους, με συνέπεια το τελευταίο τρίμηνο του 2011 ο αριθμός των απασχολουμένων να πέσει για πρώτη φορά κάτω από τα 4 εκατομμύρια στο διάστημα της τελευταίας δεκαετίας. Η κάμψη της απασχόλησης συνεχίζεται και στο 2012, αφού ο αριθμός των απασχολουμένων κατά το Α' Τρίμηνο του έτους μειώθηκε σε 3.837,9 χιλ., που συνεπάγεται ότι σε ένα χρόνο υπήρξε απώλεια 356,5 χιλ. θέσεων εργασίας, ενώ στη διετία 2010-2012 (Α' Τρίμηνο) η μείωση των θέσεων εργασίας διαμορφώθηκε σε 587,7 χιλ. Το γεγονός αυτό αποτελεί το σημαντικότερο ίσως αντίκτυπο της συνεχιζόμενης οικονομικής ύφεσης στη χώρα (<http://www.icap.gr/Default.aspx?id=8905&nt=146&lang=1>).

4.2.4 Εμπορικές συναλλαγές

Το έτος 2011 ο σχηματισμός παγίου κεφαλαίου στην Ελλάδα ανήλθε στα 31,5 δις Ευρώ σε σταθερές τιμές προηγούμενου έτους, εμφανίζοντας μείωση 14,4 % σε σύγκριση με τα μεγέθη του έτους 2010 (36,8 δις Ευρώ). Η μείωση αυτή οφείλεται στη δραστική περικοπή των δημοσίων δαπανών και την περιοριστική οικονομική πολιτική που ασκήθηκε λόγω της οικονομικής κρίσης που εκδηλώθηκε στη χώρα (<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>).

Σε ότι αφορά τις Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (ΞΑΕ), παρά την κρίση δημοσίου χρέους και την ένταξη της χώρας στο μηχανισμό στήριξης ΔΝΤ – ΕΕ - ΕΚΤ, αυτές κινήθηκαν σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα στην Ελλάδα κατά το 2010, και αυξήθηκαν περαιτέρω κατά το έτος 2011, δείχνοντας σταθεροποιητικές τάσεις. Συγκεκριμένα, οι συνολικές εισροές κεφαλαίων στη χώρα κατά το 2010 ανήλθαν σε 2,7 δις Ευρώ, ενώ κατά το έτος 2011 σε 3,3 δις περίπου, σημειώνοντας αύξησης της τάξης του 22%

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>).

Σε ότι αφορά στις καθαρές εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα αυτές σημείωσαν επίσης σημαντική άνοδο ανάμεσα στα έτη 2010 και 2011 παρά την οικονομική κρίση, από τα πολύ χαμηλά επίπεδα των 281,4 εκατομμυρίων Ευρώ το 2010 σε 1,3 δις Ευρώ το 2011, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 366%. Η κατακόρυφη αυτή αύξηση οφείλεται όμως κατά κύριο λόγο στην αναθεώρηση των μεγεθών για το 2010, στα οποία οι ζημίες των ξένων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ενσωματώθηκαν ως αρνητικά επανεπενδυθέντα κέρδη, σύμφωνα με τη μεθοδολογία των OECD και UNCTAD. Αναμφίβολα πάντως ο όγκος των καθαρών εισροών ΞΑΕ κατά το 2011 κινήθηκε σε σχετικά υψηλά επίπεδα, παρά την έντονη οικονομική κρίση κατά το έτος αυτό

(<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>).

Τέλος, Οι εξαγωγές ελληνικών αγαθών κατά το έτος 2011 εμφάνισαν σημαντική άνοδο για δεύτερη συνεχή χρονιά και ανήλθαν σε τρέχουσες τιμές σε 22,4 δις Ευρώ από 16,2 δις Ευρώ το 2010. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση τιμών προϊόντων, ενδιάμεσων αγαθών και παραγωγικών συντελεστών ως αποτέλεσμα της εγχώριας οικονομικής κρίσης, που καθιστά τα ελληνικά προϊόντα περισσότερο ανταγωνιστικά, αλλά και στην αναζήτηση ξένων αγορών από τους έλληνες επιχειρηματίες. Σημειώνεται ότι οι εισαγωγές της χώρας σε τρέχουσες τιμές το 2011 ανήλθαν σε 43,3 δις Ευρώ ενώ το 2010 ήταν 47,7 δις Ευρώ. Η αύξηση των εξαγωγών κατά το 2011 και η αντίστοιχη μείωση των εισαγωγών έχει σαν αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση του εμπορικού ελλείμματος της χώρας (<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2>).

	2008	2009	2010	2011
Εξαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)	17.3	14.4	16.2	22.4
Εισαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)	60,7	48.1	47.7	43.3

Πίνακας 16: Στοιχεία της Ελλάδας για την περίοδο 2000-2012

Στοιχεία eurostat	ΑΕΠ % (2001)	Δημοσιονομικό έλλειμμα (%ΑΕΠ)	Δημοσιονομικό χρέος (%ΑΕΠ)	Δημοσιονομικό χρέος (σε δισ €)	Ανεργία	Εισροές ΑΞΕ (Εκατ.)
2000		3,7%	103,4%		11,2%	
2001	4,2	4,5%	103,7%		10,6%	
2002	3,4	4,8%	101,7%	166,1	10,3%	
2003	5,9	5,6%	97,4%	177,8	9,7%	3.994
2004	4,4	7,5%	98,6%	201,2	10,5%	3.430
2005	2,3	5,2%	100,0%	215,4	9,9%	3.163
2006	5,5	5,7%	106,1%	226,2	8,9%	6.989
2007	3,5	6,4%	105,4%	239,4	8,3%	4.753
2008	-0,2	9,8%	110,7%	262,3	7,7%	6.078
2009	-3,1	15,4%	127,1%	298,7	9,5%	3.835
2010	-4,9	10,5%	142,8%	328,6	12,5%	2.720
2011	-7,1	9,5%	157,7%		17,7%	3.270
2012		9,3%	166,1%			

Πηγή: Βικιπαίδεια 2011

Στην περίπτωση των θετικών επιπτώσεων των ΑΞΕ είναι η αύξηση της απασχόλησης με άμεση συνέπεια την μείωση της ανεργίας, την αύξηση του εισοδήματος των πολιτών λόγω βελτίωσης των παρεχόμενων μισθών, την πτώση των τιμών των προϊόντων λόγω αυξανόμενου ανταγωνισμού, βελτίωση των συνθηκών εργασίας (Παναγιώτης Παυλόπουλος). Το 2008 με την έναρξη της οικονομικής κρίσης παρατηρούμε ότι οι εισροές των ΑΞΕ βρίσκονται στο μεγαλύτερο επίπεδο της δεκαετίας και ανέρχονται στα 6.078 εκατ. Την ίδια χρονική περίοδο και η ανεργία είναι στα πιο χαμηλά επίπεδα της δεκαετίας. Όμως το δημοσιονομικό έλλειμμα το 2008 έχει αυξηθεί πολύ. Τα γεγονότα μας δείχνουν, ότι το 2008 η οικονομία της Ελλάδας ήταν σε πολύ καλά επίπεδα, όπως συμβαίνει πριν από κάθε κρίση. Έτσι, το 2009 οι εισροές μειώνονται στο μισό απότομα και η ανεργία αυξάνεται σχεδόν κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες. Ταυτόχρονα το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξάνεται ραγδαία κατά 6 περίπου ποσοστιαίες μονάδες και το ΑΕΠ μειώνεται σχεδόν κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες. Από εκεί και πέρα η οικονομία της Ελλάδας παίρνει την κατηφόρα. Κάθε χρόνος που περνάει η κατάσταση χειροτερεύει. Το 2010 οι εισροές των ΑΞΕ φτάνουν στο χαμηλότερο επίπεδο της δεκαετίας και αγγίζουν τα 2.720 εκατ, και ανεργία αυξάνεται τόσο πολύ που πλησιάζει τα επίπεδα του 2000. Μέσα από κάποιες προσπάθειες το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώνεται λίγο, όπως επίσης και το ΑΕΠ τις χώρες μας μειώνεται κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες. Τέλος, το 2011 οι εισροές αρχίζουν δειλά δειλά να αυξάνονται λίγο, και η ανεργία φτάνει σε επίπεδα ρεκόρ 17,7% που είναι η χειρότερη κατάσταση που υπήρξε στην Ελλάδα για πολλά χρόνια. Το ΑΕΠ μειώνεται κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες και το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε μόνο κατά 1%. Όπως, δείχνουν όλα τα στοιχεία που αναλύσαμε πιο πάνω, οι ΑΞΕ είναι μια πολύ σημαντική πηγή εσόδων για την Ελλάδα και αν η πολιτεία ασχοληθεί με την προώθησή τους, τότε ίσως μπορούν να μας βγάλουν από την δυσμενή οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας. Θετικό είναι το γεγονός,

ότι και σε αυτή την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας, η Ελλάδα δεν έχει χάσει την αξιοπιστία της.

4.3 Κίνητρα Προσέλκυσης των ΑΞΕ

Όπως έχουμε ήδη προαναφέρει οι ΑΞΕ μπορούν να επιφέρουν θετικές επιδράσεις στην οικονομία των χωρών υποδοχής τους. Οι αναμενόμενες αυτές θετικές επιδράσεις οδηγούν συχνά τις κυβερνήσεις τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών να προσφέρουν ένα αριθμό σημαντικών επενδυτικών κινήτρων προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων μεταξύ των οποίων φοροαπαλλαγές και επιδοτήσεις σε βασικές εισροές. Βάσει των συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί στον διεθνή ανταγωνισμό, οι κυβερνήσεις των χωρών που επιδιώκουν να προσελκύσουν ΑΞΕ θεωρούν ότι είναι αναγκασμένες να προσφέρουν όλο και περισσότερα κίνητρα, από φόβο μήπως οι επενδυτές αποφασίσουν να στραφούν σε άλλες αγορές με τα ίδια χαρακτηριστικά αλλά με αυξημένα, όμως, επενδυτικά κίνητρα.

- * Δημοσιονομικά Κίνητρα (Fiscal Incentives): Τα δημοσιονομικά κίνητρα αποτελούν το είδος των κινήτρων που χρησιμοποιούνται πιο συχνά και περιλαμβάνουν: Την μειωμένη άμεση εταιρική φορολόγηση, η οποία αποσκοπεί στην επίτευξη επιπέδων χαμηλού εταιρικού φορολογικού βάρους. Περιλαμβάνουν επίσης, κίνητρα για σχηματισμό κεφαλαίου (Capital Formation), τα οποία είναι μέτρα σύνδεσης της χαμηλής φορολόγησης με εταιρικές επενδύσεις, όπως για παράδειγμα αποθεματικό κεφάλαιο προς επένδυση. Τέλος, οι επιχειρήσεις προσελκύονται από περιοχές όπου το δημοσιονομικό σύστημα τους επιβάλει ελάχιστα κόστη στη διασυνοριακή μεταφορά πόρων, αγαθών, υπηρεσιών και ανθρώπινου δυναμικού. Δεδομένου αυτού, οι τοπικές αρχές ορισμένες φορές παίρνουν μέτρα που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση αυτού του κόστους.
- * Οικονομικά Κίνητρα: Είναι σύνηθες, οι κρατικές αρχές να ακολουθούν στοχευμένες προσπάθειες σε περιοχές της χώρας που θεωρείται ότι είναι μη

προνομιούχες σε σχέση με άλλες ώστε να προσελκύουν επενδυτικά κεφάλαια. Ο πιο συνηθής τρόπος είναι οι επιδοτήσεις υποδομών (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια) και οι επιδοτήσεις για την εκπαίδευση και κατάρτιση των εργαζομένων. Επίσης, η χώρα που επιθυμεί να προσελκύσει ΑΞΕ θα πρέπει να προσφέρει επιδοτήσεις για την κάλυψη του κόστους εγκατάστασης μιας επιχείρησης. Ένας τρόπος κάλυψης του κόστους είναι να προσφέρουν οι αρχές χρηματική κάλυψη σε όσες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν επιπλέον έξοδα κεφαλαίου και κόστη μετεγκατάστασης. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα, οι αρχές συνεισφέρουν στην κάλυψη των εξόδων μετεγκατάστασης συγκεκριμένων μελών του προσωπικού της επιχείρησης όπως και των εξόδων μετεγκατάστασης των οικογενειών τους. Ένας άλλος τρόπος είναι η κάλυψη μέρος των μισθών που πρέπει να πληρώσουν οι ίδιες οι επιχειρήσεις. Τέλος, η χώρα προσφέρει οικονομικά κίνητρα για να επωφεληθούν από τις πιθανές θετικές επιδράσεις της παρουσίας ξένων επιχειρήσεων, όπως πιστώσεις στους επενδυτές. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που οι εθνικές ή τοπικές αρχές πουλούν γη ή κτίσματα σε ξένους επενδυτές σε τιμές χαμηλότερες από αυτές της αγοράς. Πέρα από την κάλυψη του κόστους των ξένων επιχειρήσεων στο στάδιο εγκατάστασής τους, οι αρχές προχωρούν παραπέρα καλύπτοντας τα κόστη των επιχειρήσεων που αφορούν το marketing ή και κάποια λειτουργικά έξοδα των επιχειρήσεων. Η συμμετοχή στην κάλυψη αυτών των κερδών μπορεί να είναι είτε άμεση είτε έμμεση.

- * Ρυθμιστικά Κίνητρα: Τα κίνητρα αυτά αναφέρονται στην πολιτική προσέλκυσης ΑΞΕ μέσω της μείωσης ή και της κατάργησης μιας σειράς εθνικών ή τοπικών κανόνων και κανονισμών. Αν και θεωρητικά οι αρχές μπορούν να καταργήσουν κάθε είδους κανονισμό, στην πράξη τείνουν να χαλαρώνουν τις απαιτήσεις που είναι περιβαλλοντικές, κοινωνικές ή συνδέονται με την αγορά εργασίας. Πρέπει να σημειώσουμε ότι τέτοιου είδους κίνητρα χρησιμοποιούνται σπανιότερα και μάλιστα σε

συγκεκριμένους κλάδους χωρών που δεν ανήκουν στον ΟΟΣΑ (Globerman and Shapiro, 2002).

- * Μακροοικονομικά Κίνητρα: Τα μακροοικονομικά μέτρα που διαμορφώνουν μια σειρά σημαντικών χαρακτηριστικών της χώρας επηρεάζοντας την ανταγωνιστικότητά της είναι επίσης σημαντικά και για την προσέλκυση ΑΞΕ. Είναι προφανές ότι η γενικότερη οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται μια χώρα επηρεάζει τις ξένες επιχειρήσεις που σκέφτονται να επενδύσουν σε αυτή. Πέρα από την γενικότερη προσπάθεια των αρχών να βελτιώσουν και να σταθεροποιήσουν την οικονομική κατάσταση, μια σειρά από μέτρα που συντελούν προς την ίδια κατεύθυνση μπορούν να έχουν επίσης επίδραση στην εισροή ΑΞΕ στη χώρα.
- * Άλλες Μορφές Κινήτρων: Πέραν των κινήτρων που προαναφέραμε, οι αρχές μιας χώρας χρησιμοποιούν και μια σειρά από άλλα μέτρα όπως για παράδειγμα την ανάληψη δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στη διάδοση πληροφοριών, στη δημιουργία μιας καλής εικόνας και στην παροχή υπηρεσιών επενδύσεων στους πιθανούς επενδυτές. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια πολλές χώρες έχουν δημιουργήσει τα λεγόμενα One Stop Investment Promotion Agencies (IPA).

4.4 Επιδράσεις Ανά Τομέα στη Χώρα Υποδοχής

Οι ΑΞΕ μπορούν να επηρεάσουν μια σειρά από τα χαρακτηριστικά της οικονομίας της χώρας που τις «φιλοξενεί». Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι οι μισθοί, η παραγωγικότητα, οι εξαγωγές, οι κλάδοι στους οποίους δραστηριοποιείται καθώς και η μεγέθυνση των ανεπτυγμένων χωρών ή οι ρυθμοί ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων (Blomstrom and Kokko, 1998). Αυτά δεν είναι οι μοναδικές επιδράσεις των ΑΞΕ αλλά αποτελούν τις σημαντικότερες από οικονομική άποψη (World Investment Report 1999, 2003, 2006). Στη συνέχεια, αναλύονται οι επιδράσεις των ΑΞΕ στους τομείς αυτούς.

1. Μισθοί

Οι ξένες επιχειρήσεις προσφέρουν στη χώρα υποδοχής υψηλότερους μισθούς από τις εγχώριες επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις αυτές μπορούν να δραστηριοποιούνται είτε μόνο στην αγορά της χώρας υποδοχής είτε και σε άλλες, είτε αναφερόμαστε σε ανεπτυγμένες είτε σε αναπτυσσόμενες χώρες και για το σύνολο σχεδόν των βιομηχανικών κλάδων.

Η δυνατότητα καταβολής υψηλότερων μισθών οφείλεται σε διάφορους λόγους. Καταρχάς, οι ξένες επιχειρήσεις τείνουν να δραστηριοποιούνται σε κλάδους της οικονομίας που είναι υψηλόμισθοι καθώς και να προσλαμβάνουν πιο μορφωμένους και ικανούς εργαζόμενους από ότι οι εγχώριες. Επίσης τείνουν να είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος, περισσότερο εντάσεως κεφαλαίου και κάνουν μεγαλύτερη χρήση ενδιάμεσων προϊόντων. Επίσης, οι ξένες επιχειρήσεις πληρώνουν υψηλότερη τιμή από τις εγχώριες για την προσφορά εργασίας ίδιας ποιότητας, αυτό οφείλεται στο ότι οι ξένες εταιρείες έχουν ανώτερη τεχνολογία η οποία οδηγεί σε υψηλότερη οριακή παραγωγικότητα της εργασίας. Στην περίπτωση αυτή όμως θα περιμέναμε η επιχείρηση να αυξήσει την παραγωγή της

και όχι τους μισθούς, άρα αυτή η εξήγηση δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική.

Άλλες πιθανές εξηγήσεις που έχουν δοθεί είναι οι εξής:

- Οι ξένες επιχειρήσεις μπορεί να είναι αναγκασμένες να προσφέρουν υψηλότερους μισθούς λόγω κανονισμών της χώρας υποδοχής ή λόγω πιέσεων που δέχονται από τη χώρα προέλευσής τους.
- Οι εργαζόμενοι μπορεί να προτιμούν τις εγχώριες επιχειρήσεις και έτσι οι ξένες να πρέπει να τους αποζημιώσουν για την προτίμησή τους αυτή.
- Οι ξένες επιχειρήσεις μπορεί να πληρώνουν επιπλέον για να μειώσουν την κινητικότητα της εργασίας. Αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω του ότι διαθέτουν ορισμένο τύπο τεχνολογίας που δεν επιθυμούν να διαρρεύσει γρήγορα στους εγχώριους ανταγωνιστές τους, κάτι που μπορεί να συμβεί μέσω της μετακίνησης των εργαζομένων.
- Οι ξένες επιχειρήσεις επειδή δεν έχουν καλή γνώση των τοπικών αγορών εργασίας προσφέρουν υψηλότερους μισθούς για να προσελκύσουν “καλύτερους” εργαζομένους για να ανταγωνιστούν τις εγχώριες επιχειρήσεις που έχουν γνώση αυτών των αγορών.

Δεδομένου ότι οι ξένες επιχειρήσεις προσφέρουν υψηλότερους μισθούς από τις εγχώριες, προκύπτουν μια σειρά από ερωτήματα που αφορούν στην επίδραση αυτών των υψηλότερων μισθών στη χώρα υποδοχής.

Ένα από τα βασικότερα ερωτήματα είναι αν, και σε ποιο βαθμό, επηρεάζουν τους μισθούς που προσφέρουν οι εγχώριες επιχειρήσεις και αν τελικά οδηγούν σε αύξησή τους. Ανεξάρτητα από το αν υπάρχουν μισθολογικές διαχύσεις ή όχι, και αν αυτές είναι θετικές ή αρνητικές όταν υπάρχουν, η ύπαρξη ξένων επιχειρήσεων οδηγεί, βάση των εμπειρικών στοιχείων, σε αύξηση του μέσου επιπέδου των μισθών στη χώρα

υποδοχής. Η θετική επίδραση των ξένων επιχειρήσεων στους μισθούς της χώρας υποδοχής μπορεί να προέρχεται απλά από τους υψηλότερους μισθούς που, αυτές προσφέρουν, ακόμη και στην περίπτωση που αυτοί είτε δεν τους επηρεάζουν καθόλου ή τους επηρεάζουν αρνητικά ή θα μπορούσε να προέρχεται από την επίδραση των ξένων επιχειρήσεων στην αγορά εργασίας καθώς η αύξηση της ζήτησης για εργασία οδηγεί σε αύξηση των μισθών όταν η αγορά εργασίας είναι ανταγωνιστική ακόμη και όταν δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στους μισθούς ξένων και εγχώριων επιχειρήσεων (Cheng and Kwan, 2000).

2. Παραγωγικότητα

Οι εμπειρικές μελέτες που συγκρίνουν την παραγωγικότητα των ξένων με αυτή των εγχώριων επιχειρήσεων, σχεδόν πάντα, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι ξένες επιχειρήσεις έχουν υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας (Barríos S. et al, 2002). Η υψηλότερη αυτή παραγωγικότητα μπορεί να οφείλεται είτε σε κάποιο τεχνολογικό προβάδισμα είτε σε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες όπως για παράδειγμα στον τομέα της διοίκησης ή του marketing που διαθέτει η μητρική τους επιχείρηση. Από την άλλη πλευρά όμως η υψηλότερη παραγωγικότητα μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι η είσοδος των ξένων επιχειρήσεων στην αγορά της χώρας υποδοχής έχει πραγματοποιηθεί μέσω της εξαγοράς των πιο παραγωγικών τοπικών επιχειρήσεων αφήνοντας τις λιγότερο παραγωγικές στα χέρια της τοπικής ιδιοκτησίας.

Η υψηλότερη παραγωγικότητα των ξένων επιχειρήσεων διαχέεται στις εγχώριες. Ένας βασικός λόγος γι' αυτό είναι η ύπαρξη των λεγομένων τεχνολογικών διαχύσεων (technology spillovers). Ως τεχνολογική διάχυση ορίζεται η διάχυση/ διαρροή της τεχνολογίας των ξένων επιχειρήσεων στις εγχώριες. Κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μέσω της διαρροής πληροφοριών που αφορούν στην τεχνολογία των ξένων επιχειρήσεων. Οι τεχνολογικές διαχύσεις μπορεί επίσης να γίνουν μέσω του λεγομένου reverse

engineering, δηλαδή μέσω της ανάλυσης του ίδιου του προϊόντος. Προφανώς και στις δύο αυτές περιπτώσεις οι εγχώριες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους αντιγράφοντας την τεχνολογία των ξένων επιχειρήσεων. Ένας άλλος λόγος είναι η μεταβίβαση πληροφοριών από τις ξένες επιχειρήσεις σε τοπικούς παραγωγούς από τους οποίους προμηθεύονται ενδιάμεσα προϊόντα έτσι ώστε οι τελευταίοι να βελτιώσουν την ποιότητα αυτών. Προφανώς και σε αυτήν την περίπτωση, οι εγχώριες επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν με το να προμηθεύονται και αυτές, καλύτερης ποιότητας, ενδιάμεσα προϊόντα.

Αν και δεν υπάρχουν ακόμη πολλές εμπειρικές μελέτες που να ασχολούνται με την ανάλυση της επίδρασης της παρουσίας ξένων επιχειρήσεων στη συνολική παραγωγικότητα της χώρας υποδοχής, τα μεικτά στοιχεία για τη διάχυση της παραγωγικότητας στις εγχώριες επιχειρήσεις σε συνδυασμό με τα ισχυρά στοιχεία για την ύπαρξη υψηλότερης παραγωγικότητας από τις ξένες επιχειρήσεις υποδηλώνουν ότι η συνολική παραγωγικότητα αυξάνεται από την παρουσία ξένων επιχειρήσεων (Barrios S. et al, 2002). Η αύξηση αυτή στην παραγωγικότητα της χώρας υποδοχής μπορεί να υπάρχει ακόμη και στην περίπτωση που οι διαφορές ανάμεσα στην παραγωγικότητα των ξένων και των εγχώριων επιχειρήσεων δεν είναι ορατές αν οι κλάδοι στους οποίους δραστηριοποιούνται είναι επαρκώς ανταγωνιστικοί έτσι ώστε η είσοδος νέων ξένων επιχειρήσεων να υποχρεώνει τις εγχώριες επιχειρήσεις να προσαρμοστούν (π.χ. να αυξήσουν την παραγωγικότητα τους) προκειμένου να επιβιώσουν (Barrios S. et al, 2002).

3. Εξαγωγές και Είσοδος Νέων Κλάδων

Μια από τις βασικές συνεισφορές των ΑΞΕ είναι η εισαγωγή νέων βιομηχανικών κλάδων ή και νέων προϊόντων στη χώρα υποδοχής. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του ρόλου που διαδραμάτισαν οι θυγατρικές αμερικανικών πολυεθνικών ηλεκτρονικών στην ανάπτυξη του αντίστοιχου κλάδου

στις χώρες της Ανατολικής Ασίας. Συγκεκριμένα, ενώ αυτές οι χώρες δραστηριοποιούνταν κυρίως σε κλάδους εντάσεως εργασίας, όπως κλωστοϋφαντουργία, χάρη στις ΑΞΕ αμερικανικής προέλευσης, παρουσιάστηκε μείωση σε αυτούς τους κλάδους την ίδια στιγμή που, το μερίδιο των εξαγωγών από τις χώρες αυτές, στους κλάδους των ηλεκτρονικών και των χημικών, ξεπέρασε το 50%. Γενικότερα, επικρατεί η άποψη ότι η εμφάνιση των ξένων επιχειρήσεων προκαλεί μεταφορά της παραγωγής της χώρας υποδοχής σε πιο εμπορεύσιμα προϊόντα, μιας και οι ξένες επιχειρήσεις έχουν κατά κανόνα καλύτερη γνώση της παγκόσμιας αγοράς. Σαν αποτέλεσμα αυτού, οι χώρες υποδοχής, όχι απλά κάνουν υποκατάσταση των εισαγωγών τους αλλά συχνά μετατρέπονται και σε καθαρούς εξαγωγείς. Υπάρχει μια σειρά από εμπειρικές μελέτες που επιβεβαιώνουν την παραπάνω άποψη δείχνοντας μεταξύ άλλων ότι όσο μεγαλύτερη είναι η εξαγωγική δραστηριότητα των ξένων επιχειρήσεων τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να κάνουν εξαγωγές οι εγχώριες επιχειρήσεις (Chakrabarti., 2003).

4. Μεγέθυνση/Ανάπτυξη

Σύμφωνα με τον Romer (1993), το κυριότερο εμπόδιο που αντιμετωπίζει μια αναπτυσσόμενη χώρα είναι το κενό γνώσης ή ιδεών. Συνεπώς, μια από τις πολιτικές που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ταχεία ανάπτυξη είναι η δημιουργία ενός οικονομικού περιβάλλοντος που θα αποδίδει αρκετά οφέλη στις πολυεθνικές οι οποίες με τη λειτουργία τους στην τοπική αγορά οδηγούν στη μείωση αυτού του κενού. Τα εμπειρικά στοιχεία σχετικά με την επίδραση των ΑΞΕ στο ρυθμό ανάπτυξης /μεγέθυνσης της χώρας υποδοχής είναι μεικτά (διαφέρουν ανάλογα με την χρονική περίοδο, τη χώρα κλπ) και δεν επιτρέπουν την εξαγωγή κάποιου ξεκάθαρου συμπεράσματος. Παρόλα αυτά, πολλοί συνεχίζουν να υποστηρίζουν ότι οι ΑΞΕ, μέσω των επιδράσεών τους στην παραγωγικότητα και στην εισαγωγή νέων βιομηχανικών κλάδων, οδηγούν σε ταχύτερη ανάπτυξη. Υπάρχει όμως και η άλλη άποψη που τονίζει ότι οι εμπορικοί δασμοί μειώνουν την ελευθερία δράσης των τοπικών κυβερνήσεων, ότι η γρήγορη ανάπτυξη συνεπάγεται καταστροφή της αξίας των παλιών τεχνολογιών και των παλιών προσόντων καθώς και μείωση της οικονομικής σταθερότητας (World Investment Report 1999).

Το Εργαστήριο Μελέτης της Οικονομικής Πολιτικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών συμμετείχε τα τελευταία τέσσερα χρόνια σε ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα με στόχο την ανάλυση των ΑΞΕ και του ρόλου των πολυεθνικών επιχειρήσεων στις χώρες υποδοχής. Από αυτό προέκυψε μια σειρά μελετών σχετικά με τις επιπτώσεις των ΑΞΕ στην ελληνική οικονομία. Αν και ο αριθμός των ξένων επενδύσεων στη χώρα μας είναι μικρός (μόνον 5% των επιχειρήσεων της μεταποίησης έχουν ολική ή μερική ξένη ιδιοκτησία) το μερίδιό τους στις αγορές τους ξεπερνά το 25%. Η παραγωγικότητα της εργασίας των ξένων είναι σχεδόν διπλάσια της παραγωγικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων και αυξάνεται όσο αυξάνει το μερίδιο της ξένης ιδιοκτησίας.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν είναι ότι σε μικρές ανοιχτές οικονομίες όπως η ελληνική, οι μεγάλες μεταποιητικές επιχειρήσεις είναι ήδη εξοικειωμένες με την ανταγωνιστική πίεση των ξένων αγορών (λόγω εξαγωγών ή εισαγωγών) και επομένως δεν φαίνεται να υπόκεινται σε σημαντικές επιρροές από τις ξένες επιχειρήσεις. Αντίθετα, οι μικρές εγχώριες επιχειρήσεις είναι εκείνες που επωφελούνται από τη διάχυση των νέων τεχνολογιών και απολαμβάνουν τη μεγαλύτερη αύξηση στην παραγωγικότητά τους. Όταν η τεχνολογία προέρχεται από μικρές μειοψηφικές ξένες επιχειρήσεις, τα θετικά αποτελέσματα διάχυσης είναι εντονότερα. Η πρόσκληση τέτοιων επιχειρήσεων φαίνεται να είναι επωφελέστερη και πιθανώς ευκολότερη για την ελληνική οικονομία. Ίσως είναι σκόπιμο η προσοχή της πολιτικής να εστιασθεί σε αυτές

(http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_1_16/02/2003_54056)

4.5 Επιδράσεις Ανά Τομέα στη Χώρα Προέλευσης

Οι επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα προέλευσής τους έχουν μελετηθεί λιγότερο από τις αντίστοιχες στη χώρα υποδοχής. Οι κυριότερες επιπτώσεις των ΑΞΕ στη χώρα προέλευσης αφορούν στις εξαγωγές, την απασχόληση, τις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου καθώς και τη διάχυση τεχνολογίας και γνώσης.

1. Εξαγωγές

Οι εξαγωγές έχουν μελετηθεί περισσότερο από τις υπόλοιπες επιδράσεις των ΑΞΕ στη χώρα προέλευσης. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν η παραγωγή

στην αλλοδαπή είναι συμπληρωματική ή υποκατάστατη των εξαγωγών της μητρικής επιχείρησης και των άλλων επιχειρήσεων της χώρας προέλευσης. Με άλλα λόγια, αν η παραγωγή των θυγατρικών της πολυεθνικής στο εσωτερικό υποκαθιστά τις εξαγωγές της χώρας προέλευσής της ή αν οδηγεί σε αύξησή τους.

Η διαμάχη σχετικά με το παραπάνω ερώτημα, ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, μιας και οι ΗΠΑ ήταν η κύρια χώρα προέλευσης των ΑΞΕ την περίοδο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, 2007). Η διαμάχη αυτή στις ΗΠΑ ήταν πιο έντονη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960 όπου υπήρχαν και οι πιο έντονες ανησυχίες γύρω από το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, υπήρξε ολόκληρη εκστρατεία ενάντια στις επενδύσεις κεφαλαίου στο εξωτερικό. Μέσα σε αυτό το κλίμα οι ΗΠΑ υιοθέτησαν αρχικά (1965-1967) ένα εθελοντικό πρόγραμμα για τον περιορισμό των επενδύσεων του κεφαλαίου στο εξωτερικό και στη συνέχεια προχώρησαν στην υιοθέτηση μιας σειράς υποχρεωτικών κανονισμών οι οποίοι αποσκοπούσαν κυρίως στη μείωση της εξόδου του κεφαλαίου των ΗΠΑ στο εξωτερικό έτσι ώστε να βελτιωθεί το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας. Οι κανονισμοί αυτοί ήταν σε εφαρμογή έως και το 1974 (Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, 2007).

Η παραπάνω διαμάχη οδήγησε στην πραγματοποίηση μιας σειράς μελετών για την ανάλυση της σχέσης μεταξύ των ΑΞΕ και των εξαγωγών της χώρας προέλευσής τους. Οι περισσότερες από αυτές πραγματοποιήθηκαν σε συγκεντρωτικό επίπεδο και το συμπέρασμα είναι ότι οι εξαγωγές της χώρας προέλευσης και οι ΑΞΕ της είναι συμπληρωματικές πράγμα το οποίο μπορεί να οφείλεται ακριβώς στο γεγονός ότι χρησιμοποιούν συγκεντρωτικά στοιχεία. Συγκεκριμένα, διαφορετικές επιχειρήσεις μπορεί να λάβουν διαφορετικές αποφάσεις σχετικά με το πως θα δραστηριοποιηθούν στο εξωτερικό. Μια επιχείρηση μπορεί να διαλέξει να κάνει εξαγωγές ενώ μια άλλη να κάνει ΑΞΕ ή licensing. Συνεπώς ακόμη και αν δεν υπάρχει συμπληρωματικότητα ανάμεσα στις ΑΞΕ και τις εξαγωγές της χώρας προέλευσης, δεν ήταν απίθανο να βρουν οι μελέτες θετική σχέση μεταξύ των ΑΞΕ και των

εξαγωγών, όταν η μια επιλογή (π.χ. εξαγωγές) δεν ξεπερνά κατά πολύ την άλλη. Λόγω αυτού, οι εμπειρικές μελέτες που γίνονται στο επίπεδο επιχείρησης καθίστανται περισσότερο κατάλληλες για την εξέταση της σχέσης μεταξύ εξαγωγών και ΑΞΕ. Αυτές οι μελέτες βρήκαν την ύπαρξη αμφιλεγόμενης σχέσης ανάμεσα σε εξαγωγές και ΑΞΕ. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η επίδραση των ΑΞΕ στις εξαγωγές της χώρας προέλευσής τους μπορεί να εξαρτάται από το αν η σχέση που υπάρχει μεταξύ των προϊόντων της πολυεθνικής που παράγονται στη χώρα προέλευσης και στη χώρα υποδοχής είναι οριζόντια ή κάθετη. Η μεταφορά αυτή πιθανόν να συνεπάγεται μείωση των εξαγωγών του προϊόντος από τη χώρα προέλευσης. Αντίθετα, στην περίπτωση που η μητρική επιχείρηση παράγει ενδιάμεσα προϊόντα ή εισροές ενώ οι θυγατρικές της παράγουν τελικά προϊόντα, τότε οι ΑΞΕ της μπορούν να οδηγήσουν στην αύξηση των εξαγωγών των ενδιάμεσων προϊόντων της χώρας προέλευσης.

Ο Bloniger το 2001, εξέτασε τη σχέση ανάμεσα στην παραγωγή Γιαπωνέζικων αυτοκινήτων στις ΗΠΑ και τις εξαγωγές εξαρτημάτων αυτοκινήτων από την Ιαπωνία και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπάρχει συμπληρωματική σχέση μεταξύ τους. Επίσης συμπέρανε ότι υπάρχει σχέση υποκατάστασης ανάμεσα στις ΑΞΕ εξαρτημάτων αυτοκινήτων και τις εξαγωγές τους.

2. Απασχόληση

Υπάρχει η άποψη ότι ακόμη και αν οι ΑΞΕ δεν επηρεάζουν την τοποθεσία της παραγωγής και δεν έχουν καμία επίδραση στις εξαγωγές της χώρας προέλευσης, θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη ζήτηση για εργαζομένους (και τους μισθούς) μέσω των αλλαγών που προκαλούν στην κατανομή της παραγωγής εντός της επιχείρησης (Cheng and Kwan, 2000).

Οι περισσότερες εμπειρικές μελέτες σχετικά με τις πολυεθνικές των ΗΠΑ επιβεβαιώνουν, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, τα παραπάνω και δείχνουν ότι η παραγωγή στη χώρα προέλευσης είναι περισσότερο εντάσεως κεφαλαίου ή αντίστοιχα ότι όσο μεγαλύτερες είναι οι ΑΞΕ των ΗΠΑ στις αναπτυσσόμενες χώρες τόσο χαμηλότερη είναι η ένταση εργασίας στην παραγωγή των ΗΠΑ (World Investment Report 1991 – 2000). Αντίθετα, εμπειρικές μελέτες σχετικά με τις πολυεθνικές της Σουηδίας δείχνουν ότι οι σουηδικές επιχειρήσεις τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερη εργασία ανά μονάδα προϊόντος στη Σουηδία όταν παράγουν το προϊόν τους και στο εξωτερικό (όταν δηλαδή έχουν ΑΞΕ). Η διαφορά στα αποτελέσματα των μελετών για τη Σουηδία και τις ΗΠΑ μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι η αγορά της Σουηδίας είναι μικρή. Η ύπαρξη μιας μεγαλύτερης αγοράς μέσω των ΑΞΕ δημιουργεί την ανάγκη απόκτησης ερευνητικών εργαστηρίων στη Σουηδία και άρα οδηγεί στην ανάγκη πρόσληψης περισσότερων εργαζομένων στη χώρα προέλευσης. Οι εμπειρικές μελέτες αναφορικά με την επίδραση των ΑΞΕ στους μισθούς της χώρας προέλευσης δεν οδηγούν σε ξεκάθαρα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα των μελετών που γίνονται στο επίπεδο βιομηχανικού κλάδου διαφέρουν από τα αποτελέσματα των μελετών που γίνονται στο επίπεδο επιχείρησης. Αυτό το γεγονός υποδηλώνει ότι, μπορεί να υπάρχει υποκατάσταση μεταξύ των διαφόρων τύπων παραγωγής όχι μόνο ανάμεσα στην εγχώρια λειτουργία μιας επιχείρησης και τη λειτουργία της στην αλλοδαπή αλλά και ανάμεσα στις μητρικές επιχειρήσεις και τις μη πολυεθνικές, στον ίδιο βιομηχανικό κλάδο της χώρας προέλευσης.

3. Εγχώριες Επενδύσεις Κεφαλαίου

Οι επενδύσεις κεφαλαίου στο εξωτερικό (κυρίως οι ΑΞΕ) υποκαθιστούν ή αυξάνουν τις επενδύσεις κεφαλαίου στη χώρα προέλευσης; Η ανησυχία στη χώρα προέλευσης για μείωση των εγχώριων επενδύσεων είναι λογικό να υπάρχει όταν οι επιχειρήσεις έχουν περιορισμούς στο διαθέσιμο κεφάλαιό τους. Η ανησυχία αυτή ήταν έντονη στις ΗΠΑ και αποτέλεσε κομμάτι της διαμάχης της δεκαετίας του 1960. Τα εμπειρικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η επίδραση των ΑΞΕ στις επενδύσεις στη χώρα προέλευσης δεν είναι ξεκάθαρη γιατί από τη μία η πραγματοποίηση ΑΞΕ από μια επιχείρηση μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση του κόστους της για μετέπειτα εγχώριες επενδύσεις, από την άλλη όμως είναι δυνατόν οι ΑΞΕ της επιχείρησης να είναι τόσο πετυχημένες έτσι ώστε να αποκτήσει περισσότερους πόρους που θα μπορεί να επενδύσει στη χώρα προέλευσής της (World Investment Report 1991 – 2007). Ένας λόγος που δεν έχει δοθεί μεγάλη έμφαση στη μελέτη των επιπτώσεων των ΑΞΕ στις εγχώριες επενδύσεις κεφαλαίου είναι ότι οι ΑΞΕ θεωρούνται ότι αποτελούν περισσότερο μεταφορά γνώσης και άυλων πόρων στο εξωτερικό, παρά μεταφορά κεφαλαίου (Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, 2007).

4. Αντίστροφη-Διάχυση τεχνολογίας και γνώσης

Μέσω των ΑΞΕ η χώρα προέλευσης μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση σε γνώση που υπάρχει στη χώρα υποδοχής και έτσι να υπάρξει διάχυση τεχνολογίας και γνώσης από τη χώρα υποδοχής προς τη χώρα προέλευσης (Blomstrom and Kokko, 1998). Οι εμπειρικές μελέτες σχετικά με τις τεχνολογικές διαχύσεις έχουν επικεντρωθεί στην ανάλυση των διαχύσεων από τη χώρα προέλευσης στη χώρα υποδοχής και όχι στις αντίστροφες διαχύσεις. Σε μια από τις λίγες μελέτες που έγιναν για τις αντίστροφες διαχύσεις βρέθηκε ότι οι σουηδικές επιχειρήσεις κάνουν περισσότερες αναφορές σε πατέντες (και άρα χρήση) χωρών στις οποίες έχουν ΑΞΕ παρά σε πατέντες χωρών στις οποίες δεν έχουν ΑΞΕ (Cheng and Kwan, 2000).

Όσον αφορά την Ελλάδα, ο νόμος 3299/2004 αφορά φορολογικές απαλλαγές, επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις χρηματοδοτικών μισθώσεων καθώς και επιδοτήσεις του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης. Για νέες επενδύσεις προβλέπονται επιδοτήσεις για την δημιουργία επιχειρήσεων σε βιομηχανικές περιοχές αυξημένες κατά 5%- με ένα επιπρόσθετο 5% για το κόστος πρόσληψης νέου προσωπικού. Καθίσταται σαφές ότι το ζήτημα της προσέλκυσης επενδύσεων δεν είναι θέμα μόνο θεσμικού πλαισίου αλλά είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι ΑΞΕ αποτελούν μια επένδυση, η οποία σε αντίθεση με άλλες, είναι κρύο και όχι ζεστό χρήμα, δηλαδή έχουν τη δυνατότητα εισροής σε μια οικονομία για αρκετό χρονικό διάστημα και όχι σε σύντομο όπως για παράδειγμα οι μετοχές. Αυτή η ιδιότητά τους τις καθιστά σημαντικό σταθεροποιητή σε περιόδους οικονομικής κρίσης και κατ' επέκταση η αναγκαιότητα για επενδυτική πολιτική που τις προσελκύει είναι ιδιαίτερα σημαντική. Στην περίπτωση της Ελλάδας, θα πρέπει να ενταθεί η προσέλκυση τέτοιου είδους επενδύσεων μέσω θέσπισης μιας πολιτικής η οποία προσελκύσει ΑΞΕ κυρίως μέσω της ιδιότητάς μας ως μέλος της ΕΕ και ως ισχυρής οικονομικής δύναμης.

Σκοπός της παραπάνω εργασίας ήταν να μελετήσουμε την επιρροή που έχουν οι διεθνείς επενδύσεις στην εγχώρια οικονομία κάθε χώρας, ποια οφέλη αποκομίζει κάθε οικονομία από τις διεθνείς επενδύσεις καθώς και τα θετικά αποτελέσματα που παρουσιάζονται στη καθημερινότητα των πολιτών. Έτσι, καταλήξαμε στο συμπέρασμα πως πράγματι οι διεθνείς επενδύσεις αποτελούν πλέον στις σύγχρονες χρηματοοικονομικές συνθήκες βασικό μοχλό ανάπτυξης των εγχώριων οικονομιών.

Το 2000, οι εξαγωγές μας αυξήθηκαν πολύ και παρόλο που μειώθηκαν λίγο τα επόμενα χρόνια παραμένουν ικανοποιητικές σε σχέση με την οικονομική κατάσταση της χώρας. Δυστυχώς δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο και για τις εισαγωγές, όπου παρατηρείται σημαντική πτώση λόγω της κρίσης που υπάρχει. Όμως, παρ' όλες τις δυσμενείς συνθήκες που επικρατούν στην χώρα, το επίπεδο των ΑΞΕ το 2010 είναι μεγαλύτερο από ότι τις χρονιές 2003-2005. Αυτό μπορεί να μεταφραστεί σαν εμπιστοσύνη της διεθνούς αγοράς στην ελληνική οικονομία, άλλωστε η οικονομική κρίση της χώρας όχι μόνο δεν απέτρεψε τους ξένους επενδυτές αλλά αντίθετα δημιούργησε επενδυτικές ευκαιρίες με τη μείωση των τιμών των παραγωγικών συντελεστών και την προώθηση μεταρρυθμίσεων.

Συνοψίζοντας, παρά την κρίση δημοσίου χρέους και την ένταξη της χώρας στο μηχανισμό στήριξης ΔΝΤ – ΕΕ - ΕΚΤ, οι ΑΞΕ κινήθηκαν σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα στην Ελλάδα κατά το 2010, και αυξήθηκαν περαιτέρω κατά το έτος 2011, δείχνοντας σταθεροποιητικές τάσεις. Αυτό δείχνει ότι η Ελλάδα, αν χειριστεί σωστά τις ΑΞΕ μπορεί να αποτελέσουν μια πολύ βασική πηγή εσόδων στην χώρα μας, γεγονός που είναι πολύ σημαντικό για την Ελλάδα, δεδομένου της δύσκολης κατάστασης που βρίσκεται.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Γεώργιος Αγαπητός, *Εγχειρίδιο των βασικών οικονομικών εννοιών*, εκδόσεις Γεώργιος Αγαπητός, 2004
- 📖 Δημήτρης Κυρκιλής, *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις*, εκδόσεις Κριτική επιστημονική βιβλιοθήκη, 2002
- 📖 Διονύσιος Σταμπόγλης, *Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα*, Economia Publishing, Κέρκυρα, 2008
- 📖 Ζ. Γεωργαντά, Κ. Μάκος, Β. Νότη, Σ. Ρομπόλη, Δ.Σακκά, *Ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών*, Θέματα 33, Αθήνα, Δεκέμβριος, 1986
- 📖 Μελάς, Κ.-Πολλάλης, Ι., *Παγκοσμιοποίηση και Πολυεθνικές επιχειρήσεις*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2005
- 📖 Παλάσκας Θεοδόσιος, Πεχλιβάνος Λάμπρος, Χριστόφορος Χρυσόστομος, *Η Ελλάδα στη Διεθνή Αγορά Επενδύσεων*, Έκδοση Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα, 2004
- 📖 Παναγιώτης Γ. Λιαργκόβας, *ΑΞΕ και Ανταγωνιστικότητα- Η εμπειρία της Ελλάδας και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2007
- 📖 Παναγιώτης Παυλόπουλος, *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και Ελληνική Οικονομία*, διαθέσιμο στο:
http://www.patrisnews.com/news_details.php?id=4897
- 📖 Σ.Κομπότη- Αλαφστεργίου, *ΑΞΕ, μεταφορά τεχνολογίας και διανοητική ιδιοκτησία: η περίπτωση της Ελλάδος*, διδακτορική διατριβή

- 📖 Τράπεζα της Ελλάδας, *Έκθεση του Διοικητή*, 1977
- 📖 Τριμηνιαία έκθεση, *Η Ελληνική Οικονομία*, ΙΟΒΕ, 2007
- 📖 Χαράλαμπος Τσαρδανίδης, *Σημειώσεις για Οργάνωση και Διοίκηση Διεθνών Επιχειρήσεων*, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 2005, σελ.48-49
- 📖 Τράπεζα της Ελλάδος 2011
- 📖 Μεταπτυχιακή εργασία ΚΑΡΠΟΥΖΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ Πανεπ. Μακεδονίας 2010
- 📖 ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΓΓΟΥΡΙΔΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ 2010
- 📖 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΕΣΗΣ 2003

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ☞ Barrios S. et al , *Efficiency Spillovers from foreign Direct Investment in the EU*
- ☞ Blomstrom and Kokko, *Multinational corporations and spillovers*, Journal of Economic Surveys,1998
- ☞ Caves, R., *International corporations: The industrial economics of foreign investments*, Economica, 1971
- ☞ Chakrabarti, *A Theory of the spatial distribution of foreign direct investment*, International Review of Economics and Finance,2003
- ☞ Cheng and Kwan, *What are the determinants of the location of foreign direct investment? The Chinese experience*, Journal of International Economics,2000
- ☞ Dicken P., *Global Shift: Mapping the changing Contours of the World Economy*, 2007
- ☞ Dunning, J., *The New Geography of Foreign Direct Investment in: Economist Intelligent Unit, World Investment Prospects, The Next FDI Boom*, London, United Kingdom, 2002
- ☞ Economist Intelligent Unit, *World Investment Prospects, The Next FDI Boom*, United Kingdom, London, 2002
- ☞ Globerman and Shapiro, *Global Foreign Direct Investment Flows: The Role of Governance Infrastructure*, World Development,2002
- ☞ Klaus Liebscher, Josef Christl, Peter Mooslechner and Doris, *Foreign Direct Investment in Europe: A Changing Landscape*, Ritzberger- Grunwald, 2007

- ☞ Klaus Meyer, *Direct Investments in Economies in Transition*, 1998
- ☞ Kokkinou A. και Psycharis I., 2004, *Foreign Direct Investments, Regional Incentives and Regional Attractiveness in Greece*
- ☞ OECD Reviews of Foreign Direct Investment: Greece, OECD, 1994
- ☞ Periphery: *A comparative study of Greece, Ireland and Spain* , FEDEA discussion paper, 2002
- ☞ Van Den Berghe D., Foreign Direct Investment and the EU: an Emerging European Challenge in: Economist Intelligent Unit, World Investment Prospects, The Next FDI Boom, London, United Kingdom. 2002
- ☞ *World Investment Report 1997: Transnational Corporations, Market Structure and Competition Policy*, United Nations Conference on Trade and Development, 1997
- ☞ *World Investment Report 2000: Cross – border Mergers and Acquisitions and Development*, United Nations Conference on Trade and Development, 2000
- ☞ *World Investment Report 2003: FDI Policies for Development: National and International Perspectives*, United Nations Conference on Trade & Development, 2003
- ☞ *World Investment Report 2004: The Shift towards Services*, United Nations Conference on Trade and Development, 2004.
- ☞ World Investment Report 2005: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D», United Nations Conference on Trade and Development, 2005

- ☞ *World Investment Report 2006: FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development*, United Nations Conference on Trade and Development, 2006

- ☞ *World Investment Report 2007: Transnational Corporations, Extractive Industries and Development*», United Nations Conference on Trade and Development, 2007

INTEPNET

- www.oecd.org
- www.waipa.org
- www.evca.eu
- www.hvca.gr
- www.elke.gr
- www.capital.gr
- www.europa.eu
- www.wto.org
- www.tovima.gr/opinions/article/?aid=424175
- www.stockwatch.com.cy/nqcontent.cfm?a_id=602
- www.euro2day.gr/news/economy/124/articles/711731/Article.aspx
- <http://www.hrima.gr/article.asp?view=90&ref=83>
- <http://www.naftemporiki.gr/infographics/graph.asp?id=54632>
- <http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=21&la=2>
- http://www.patrisnews.com/news_details.php?id=4897
- http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economyepix_1_16/02/2003_54540

 <http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=480605>

 <http://www.icap.gr/Default.aspx?id=8905&nt=146&lang=1>

 <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14089/1/KarpouzaEvangeliaMsc2010.pdf>

 <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/386/1/Kalogerisis.pdf>

 <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse2/sdo/log/2010/AggouridisVasileios,TsironisIoannis/attached-document-1264069760-379688-22066/Aggouridis2010.pdf>

1 United Nations Conference on Trade and Development: Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) ιδρύθηκε το 1964 ως μόνιμο διακυβερνητικό σώμα. Είναι το κύριο όργανο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ που ασχολούνται με το εμπόριο, τις επενδύσεις, την ανάπτυξη και τα θέματα

2 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης: Είναι ένας διεθνής οργανισμός εκείνων των αναπτυγμένων χωρών που υποστηρίζουν τις αρχές της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Δημιουργήθηκε το 1948 ως Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας.

3 Το licensing αναφέρεται στην άδεια χρήσης ενός εμπορικού σήματος, μιας πατέντας ή άλλης εξειδικευμένης τεχνολογικής εισροής ή εισροής τεχνογνωσίας.

4 Το franchising αναφέρεται στη χρήση ενός εμπορικού σήματος και στην προμήθεια στον αγοραστή ενδιάμεσων και συμπληρωματικών εισροών αγαθών και υπηρεσιών, όπως είναι η τεχνολογία, ο ποιοτικός έλεγχος, το marketing, το management κ.α.

5 Ο δείκτης TNI αποτελεί το μέσο όρο τριών επιμέρους δεικτών: το λόγο των εγχώριων περιουσιακών στοιχείων προς τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία, το λόγο των εγχώριων πωλήσεων προς τις συνολικές πωλήσεις και το λόγο της εγχώριας απασχόλησης προς τη συνολική απασχόληση.

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1988 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

Τόδη Μαρία, [2014]